

LAS ISTRE
Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran

STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA LAS ISTRE 2014-2020

Koper, 2.6.2021

Verzija z dne 21.1.2016, dopolnjena 11.8.2016, po pozivu MKGP št. 33151/32/2015/8in in 12.10.2016, po e-pozivu CLLD z dne 8.9.2016, potrjena na 2. redni seji Skupščine LAS Istre, sprememba na podlagi 5. redne seje Skupščine, 24.1.2018 in 8. redne seje Skupščine, 7.10.2019 ter 10. redne skupščine, 2.6.2021.

2 KAZALO

3	Osebna izkaznica LAS	4
4	Povzetek SLR	5
5	Opredeleitev območja in prebivalstva zajetega v SLR	6
5.1	Splošne geografske značilnosti območja LAS	6
5.1.1	Utemeljitev zaokroženosti območja LAS	6
5.1.2	Velikost območja LAS	6
5.1.3	Strukturne danosti območja	6
5.1.4	Kartografski prikaz območja LAS	15
5.1.5	Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami	15
5.1.6	Opis stanja okolja	16
5.2	Gospodarski položaj območja LAS	19
5.2.1	Opis glavnih gospodarskih dejavnosti	19
5.2.2	Stanje na področju gospodarstva	22
5.2.3	Stopnja brezposelnosti na območju LAS	23
5.3	Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS	24
5.3.1	Število in gostota prebivalcev na območju	24
5.3.2	Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih	24
5.3.3	Izobrazbena struktura prebivalstva	25
5.3.4	Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS	26
5.3.5	Opis ranljivih skupin	27
5.4	Izkušnje z izvajanjem programa LEADER in Evropskega sklada za ribištvo v obdobju 2007 – 2013	28
6	Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS Istre, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	30
7	Podroben opis tematskih področij ukrepanja	36
7.1	Tematsko področje ukrepanja: Ustvarjanje delovnih mest	36
7.2	Tematsko področje ukrepanja: Razvoj osnovnih storitev	37
7.3	Tematsko področje ukrepanja: Varstvo okolja in ohranjanje narave	38
7.4	Tematsko področje ukrepanja: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin ..	39
8	Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	4041
9	Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	4142
10	Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SRL	5152
11	Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	5455
12	Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	60
13	Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	63

14	Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	66
15	Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij.....	69
16	Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem.....	78
PRILOGI A in B k SLR		82

3 OSEBNA IZKAZNICA LAS

Naziv LAS	LAS ISTRE - Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran		
Naslov LAS	Središče Rotunda, Koper, so.p. Destradijev trg 11 6000 Koper		
Naslov varnega elektronskega predala	bojan.sredisce-rotunda.si@postar.eu		
Spletna stran LAS	www.las-istre.si		
Predsednik LAS	mag. Andrej Medved		
	andrej.medved@las-istre.si		
Vodilni partner LAS	Središče Rotunda, Koper, so.p.		
Naslov vodilnega partnerja LAS	Središče Rotunda, Koper, so.p. Destradijev trg 11, 6000 Koper		
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 1010 0005 6572 141, Banka Intesa Sanpaolo d.d.		
Velikost območja LAS	384,4 km ²		
Število prebivalcev LAS	87.883 (vir: SURS 1.7.2014)		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Ankaran, Izola, Mestna občina Koper, Piran		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA ☐ NE ☒		
Kohezijska regija	Zahodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	☒ EKSRP	☐ ESRR	☐ ESPR
Glavni sklad (označi)	EKSRP	ESRR	ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	18. september 2015		
Število članov LAS	234		

4 POVZETEK SLR

Odločanje o razvoju lokalnega partnerstva je domena lokalnega partnerstva, ki na podlagi poznavanja razvojnih problemov in priložnosti svojega območja pripravi SLR. Ta dokument je bil pripravljen z vključevanjem zainteresirane javnosti območja LAS Istre, občin Ankaran, Izola, Koper in Piran, ki je bila k vključitvi povabljen javno. SLR zajema opis vključevanja skupnosti v pripravo razvojnega dokumenta, opis organov LAS in njihovih pristojnosti, ciljev, ukrepov in mejnikov za doseganje le-teh glede na razvoj danega območja v programskem obdobju 2014-2020 ter načrt doseganja rezultatov in finančne okvire. Iz opravljenega dela na terenu lahko ugotovimo, da si lokalni akterji želijo razvoja, ki temelji na endogenih virih in prinaša pozitivne ekonomske učinke ter dvig kakovosti življenja za lokalne prebivalce (nova delovna mesta) ter hkrati zagotavlja ohranjanje naravne in kulturne dediščine območja. Ključne razvojne prioritete so trajnostni turizem v povezavi z naravno in kulturno dediščino, gastronomijo, kmetijstvom, ribištvom in doživetji ter ekološko kmetijstvo in trajnostno ribištvo oziroma ribogojstvo vzporedno s povezovanjem ponudnikov in drugih akterjev, z namenom razvoja kratkih verig prodaje in dodajanja vrednosti za lokalne visoko kakovostne proizvode. Pozornost je namenjena tudi ohranjanju naravne in kulturne dediščine, dvigu kvalitete lokalne infrastrukture in osnovnih storitev, zlasti z namenom razvoja novih dejavnosti oziroma vsebin in varovanja okolja, krepitevi človeškega in socialnega kapitala ter ustvarjanju pogojev za (socialno) podjetništvo. Poudarek je tudi na novih pristopih (socialnih inovacijah) za krepitev medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja marginalnih skupin v družbo ter zmanjševanja revščine. Vsi cilji in ukrepi so usmerjeni v zagotavljanje uravnoteženega razvoj podeželja, urbanega dela in morskega akvatorija območja, ki ga pokriva LAS. Območje LAS Istre je vsekakor značilno in edinstveno tudi zaradi morja, obmorskega pasu, ribištva in ribogojstva. Avtentičnost, ki jo to območje želi ohraniti tudi skozi trajnostni razvoj, je hkrati naša destinacijska prednost.

5 OPREDELITEV OBMOČJA IN PREBIVALSTVA ZAJETEGA V SLR

5.1 Splošne geografske značilnosti območja LAS

5.1.1 Utemeljitev zaokroženosti območja LAS

Za območje LAS Istre, ki združuje štiri občine Ankarani, Koper, Izola in Piran ter njihov akvatorij in mednarodne vode, se uporablja skupno poimenovanje Slovenska Istra. Območje obsega ozemlje, ki je na jugu in severu omejeno z državno mejo (s Hrvaško in Italijo), na zahodu in vzhodu pa z naravno mejo –Tržaškim zalivom in Kraškim robom. Ta predstavlja prehod med celinskim kraškim in (sub)mediteranskim flišnim svetom. Obravnavano območje sodi v Obalno-kraško statistično regijo, skladno z regionalno delitvijo Slovenije na statistične regije. Po novejši geografski regionalizaciji je opredeljeno kot submakroregija znotraj sredozemske makroregije.

Kopensko območje lahko delimo na (pri)obalni urbaniziran in gospodarsko razvit pas, ki ga poleg regionalnega središča Koper, tvorijo večja naselja Ankarani, Izola, Piran, Portorož in Lucija, t.i. obmestni suburbaniziran pas (zlasti naselja Hrvatini, Spodnje Škofije, Dekani, Bertoki, Prade, Jagodje, Seča) ter gričevnato zaledje oziroma podeželje, ki je brez večjega centralnega središča, in ga tvorijo predvsem mnoga manjša naselja in zaselki. Pomembnejšo funkcijo imajo zlasti naselja Sv. Anton, Gračišče, Marežige in Šmarje. Meja med urbanim delom in podeželjem je vse manj opredeljena, saj smo priča procesom urbanizacije tudi proti notranjosti območja.

Morje, priobalni del in podeželje so bili v zgodovini gospodarsko in družbeno tesno povezani in tako je še danes. Slovensko Istro oz. LAS Istre lahko torej opredelimo kot zaokroženo območje, tako z vidika zgodovinskih, kulturnih kot naravno in družbeno geografskih dejavnikov. Glede omenjenih geografskih danosti je to edini slovenski LAS, ki ima obalo in morski akvatorij, zato je s tega vidika tudi regijsko edinstven.

5.1.2 Velikost območja LAS

Območje obsega površino vseh štirih občin Ankarana, Kopra, Izole in Pirana ter njihov akvatorij. Skupna površina ozemlja obsega 384,4 km². Tržaški zaliv omejuje navidezna linija na zahodu od rta Savudrija (Hrvaška) do Gradeža (Italija)¹. Tržaški zaliv obsega 551 km². Površina akvatorija slovenskega dela Tržaškega zaliva predstavlja približno tretjino zaliva, večinoma njegov odprti del. Le eno petino tega akvatorija predstavlja notranji, priobalni del. Poleg tega moramo zaradi narave ribolova slovenske ribolovne flote upoštevati tudi mednarodne vode. Za namen te strategije bomo upoštevali le mednarodne vode do črte Rt Kamenjak (Hrvaška) – izliv reke Pad (svetilnik v Goru, Italija), katerih ocenjena površina znaša približno 3.960 km².

5.1.3 Strukturne danosti območja

Območje LAS Istre ima zelo ugodno geostrateško lego, izhod na morje in relativno dobro dostopnost do slovenskih in čezmejnih oziroma evropskih urbanih in gospodarskih središč. To je botrovalo tudi hitremu gospodarskemu razvoju obalnega dela, zlasti od druge polovice prejšnjega stoletja dalje.

Značilna je naravno-geografska pestrost. Kopenski del Slovenske Istre lahko razčlenimo na tri naravno-geografske enote²:

¹Radinja (1990)

² D. Ogrin(1995): Podnebje Slovenske Istre. Annales. Koper.

a) *Kraške pokrajine*

V to skupino uvrščamo Podgorski kras, Rakitovško-movraški kras, Slavniško in Kojniško-žbevnško pogorje ter Izolanski kras, ki je edini kraški predel ob morju, zato ima tudi povsem drugačen značaj kot ostale našete planote. Podgorski in Rakitovško-movraški kras ležita na nadmorski višini okoli 400 do 500 m, Slavniško pogorje pa se dviguje od 600 do 1000 m nadmorske višine. Omenimo lahko še posebnost, t.i. kraški otok oz. območje Stene v dolini Dragonje.

b) *Flišne pokrajine*

To je po obsegu največja enota, kjer so vodotoki (Osapska reka, Rižana, Badaševica, Drnica, Dragonja itd.) razrezali mehke flišne kamnine v hrbte, za katere so značilna položna temena in strma pobočja. Med hrbti se v večini nahajajo ozke in strme rečne doline, ki se razširijo šele v spodnjih akumulacijskih delih. Povirni predeli Dragonje, Rokave in pregarskih ponikalnic so najvišji flišni predeli na območju z najvišjimi vrhovi. Prevladujejo gručaste vasi, ki se večinoma nahajajo na pomolu (Krkavče, Koštabona, Glem, Labor, Truške), v sedlu (Babiči, Dvori) ali na slemenu (Pomjan, Marezige). Ozke doline so v glavnem neposeljene.

c) *Akumulacijske ravnice*

Z obsegom 37 km² so najmanjša enota z najnižjimi nadmorskimi višinami ter najbolj ravninskimi deli. K tej enoti se prištevajo tudi Sečoveljske in Strunjanske soline ter bonifiki v Kopru in pod Seminom. Najobsežnejše ravnice so ob izlivih večjih rek, še posebej ob izlivu Dragonje. Ob srednjih in zgornjih tokovih so precej ozke in tudi nekoliko višje. Kot posebnost lahko omenimo t.i. vale (Movraška, Gračiška, Lukinska in Sočerska), ki so nastale na stiku med kraškim in flišnim delom. Gre za ravnice z obliko kraških depresij ali fluviokraških podolij, ki ležijo tudi do 300 m visoko nad morjem.

Območje Slovenske Istre pripada submediteranskemu klimatskemu pasu. Letno povprečje temperatur v Portorožu znaša 13,6 °C, v Kubežu, ki velja za vzhodni rob zalednega območja, pa 11,5 °C. Obratno se dogaja s padavinami, njihova količina se povečuje proti notranjosti. V Kubežu je povprečna letna količina padavin 1260 mm, v Koštaboni, kjer merijo tipične padavine gričevnatega zaledja povodja Dragonje, ta znaša 1010 mm, v obalnem delu pa 980 mm. Največ padavin pade v oktobru, sledita mu september in avgust, najmanj pa julija in februarja. Za Slovensko Istro je značilen izrazit vlažnosti deficit v poletnih mesecih, kar je poleg ostalih geografskih značilnosti (relief, matična osnova, človeški vpliv) razlog za pogoste suše. Za območje je značilna visoka stopnja sončnega obsevanja, pri čemer izstopata Koper in Portorož, ki veljata za najbolj s soncem obsijana kraja v Sloveniji. Najmanj sončnega obsevanja pa imajo S in SV pobočja in obalni pas med Piranom in Žusterno. Vegetacijska doba v obalnem pasu traja 239 dni, razen v območjih, kjer se pojavlja inverzija, saj je tam ta doba za 15–20 dni krajša. Prisojna pobočja v osrednjem delu imajo za približno 10 dni krajšo vegetacijsko dobo, fluviokraška podolja pa 30–40 dni krajšo vegetacijsko dobo kot kraji ob morju³. Na območju, glede na matično osnovo, ločujemo tri skupine prsti: prsti na flišu, prsti na nanosih potokov in rek ter prsti na apnencu. Za velik del območja je značilno, da so rendzine in evtrična rjava prst zaradi človekovega delovanja močno spremenjene. Pomembna značilnost je izrazita vetrovnost. Glavna vetrova sta jugo (JV) in burja (SV). Oba vetrova tudi pomembno vplivata na oceanološke značilnosti akvatorija, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Na območju so razmeroma ugodni naravni pogoji za kmetijstvo, ki omogočajo pestrost kmetijske pridelave. Najmanj ugodni pogoji so v kraškem delu območja. Velika večina območja, z izjemo

³ D. Ogrin(1995): Podnebje Slovenske Istre. Annales. Koper.

priobalnega pasu, se sicer uvršča med območja z omejitvnimi dejavniki (OMD) za kmetijstvo. Okoli tretjine kmetijskih zemljišč se uvršča med I. območja kmetijskih zemljišč. Najpomembnejše usmeritve kmetijstva so vinogradništvo ter oljkarstvo. Nekoč zelo pomembni panogi zelenjadarstvo in sadjarstvo, danes nista več v ospredju. Poljedelstvo in živinoreja pa sta, tudi glede na druga območja v Sloveniji, že tradicionalno bistveno manj pomembni. Kmetijstvo ima z gospodarskega vidika celotnega območja, sicer zelo postransko vlogo, vendar pa je na podeželju še vedno glavna dejavnost.

Podatki o obsegu kmetijskih zemljišč se sicer glede na vir zelo razlikujejo. Po podatkih Popisa kmetijstva (2010) je kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) v Slovenski Istri 5688 ha. Po podatkih dejanske rabe zemljišč pa je KZU za (kar) okoli 12.000 ha. Ocenjujemo, da je realno stanje bližje podatkom dejanske rabe tal kmetijskih zemljišč. Po teh podatkih je njiv okoli 1500 ha, trajnih nasadov okoli 4600 ha, od tega vinogradov okoli 2300 ha in oljčnikov okoli 1600 ha ter trajnega travinja okoli 6000 ha. Največja razlika je prav pri kategoriji trajnega travinja, kjer gre v večini za ekstenzivne travnike in pašnike in zato je tudi težko dejansko oceniti, koliko od teh površin se lahko še uvršča pod kmetijska zemljišča v uporabi in koliko jih je že v fazi zaraščanja ali poraslega z gozdnim drevjem.

Pozitivno je, da se je v zadnjih letih trend zaraščanja kmetijskih površin umiril. Vseeno pa je zaraščanje, ki je najbolj prisotno v nekoliko višjih predelih zaledja in na kraškem robu, kjer je ekstenzivnega travinja največ, pereč večplasten problem. V prvi vrsti prispeva k pojavljanju večjega števila divjadi, ki povzročajo kmetom veliko škodo ter tako še dodatno otežujejo pogoje za kmetijstvo. Z zaraščanjem na privlačnosti izgublja tudi kulturna krajina, hkrati pa se povečuje tudi požarna ogroženost.

Na celotnem območju Slovenske Istre je po podatkih popisa kmetijstva skupaj 1731 kmetijskih gospodarstev (KMG), kar je za skoraj 500 manj kot leta 2000. Kar 70 % KMG obdeluje do 2 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), 18% od 2 do 5 ha KZU, 6 % od 5 do 10 ha KZU in le 3 % nad 10 ha KZU. Na dobrih 60 % družinskih kmetij prevladuje kmetijska pridelava za lastno porabo, na ostalih pa je v ospredju tržna pridelava.

Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev (SO)⁴ znaša v povprečju 8.800 EUR, med tem, ko je povprečje za Slovenijo 12.200 EUR. Skupna ekonomska velikost vseh KMG na območju LAS Istre znaša okoli 15 mio EUR. Delovno aktivnega prebivalstva, ki mu kmetijstvo predstavlja glavni ali edini vir zasluzka, je le okoli 1 %, kar je opazno manj od slovenskega povprečja. Da je kmetijstvo z vidika delovne intenzivnosti v Slovenski Istri manj intenzivno, dokazujejo tudi podatki o polnovredni delovni moči (PDM), ki izražajo obseg dela na kmetiji. Za Slovenijo znaša povprečje dobrega 1 PDM, medtem ko je v Slovenski Istri PDM nižji - v občini Izola 0,75, v občini Koper 0,83 in v občini Piran 0,68. V zadnjih letih se povečuje število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo, kar je spodbudno, saj se s tem krepi socio-ekonomska varnost kmetij. Skupaj se dopolnilna dejavnost izvaja na okoli 5% kmetij, kar je v rangu slovenskega povprečja. Največ kmetij kot dopolnilno dejavnost izvaja turizem. Sledijo storitve s kmetijsko ter gozdarsko mehanizacijo in opremo.

Preglednica 1: Površine kmetijskih zemljišč v uporabi (ha) po občinah Koper, Izola in Piran glede na različne vire podatkov.

⁴Ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev (SO) je izražena kot standardni prihodek (SO), ki je v skladu z enotno metodologijo definiran kot vrednostno izražena bruto proizvodnja posameznega pridelka vrednotena po cenah na pragu kmetije. Proizvodnja vključuje:
- prodajo, porabo na kmetiji in gospodinjstvu ter razliko v zalogah
- vključuje tako vrednost glavnega, kot tudi vrednost morebitnih stranskih proizvodov
Pridelki so vrednoteni po cenah na pragu kmetije, subvencije niso vključene.

Občina	Vir podatkov	Obseg kmetijskih zemljišč (v ha)		
		Njive, vrtovi	Trajni nasadi (vključno z oljčniki, vinogradi in sadovnjaki)	Travniki in pašniki
Koper	Popis kmetijstva 2010	609	1952	1368
	Dejanska raba tal	1139	2887	5254
Izola	Popis kmetijstva 2010	38	438	62
	Dejanska raba tal	89	777	332
Piran	Popis kmetijstva 2010	137	400	64
	Dejanska raba tal	260	930	391
Skupaj	Popis kmetijstva 2010	784	2790	1494
	Dejanska raba tal	1488	4594	5977

Vir: Statistični urad RS, Popis kmetijstva 2010; Podmenik, 2012⁵.

V Slovenski Istri se je od leta 2005 število ekoloških kmetij izredno povečalo in danes je že več kot desetina vseh kmetij vključenih v ekološko kmetijstvo, kar jo uvršča med regije z najbolj razvitim ekološkim kmetijstvom v Sloveniji in tudi v širši čezmejni regiji. V občini Koper se nahaja 114 ekoloških kmetij, ki je tako na prvem mestu po številu ekoloških kmetij med vsemi občinami v Sloveniji. V občini Piran je lociranih 41, v Izoli pa 26 kmetij. V zadnjih dveh letih se je sicer trend rasti zanimanja za ekološko pridelavo nekoliko umiril. Beležimo le velik porast živinorejskih kmetij oziroma travniških površin. Število ekoloških kmetij je v letu 2014 naraslo na skupaj 181. Ekološke kmetije skupaj obdelujejo okoli 880 ha površin. Največ je travinje, in sicer že 390 ha, od tega kar 367 ha v občini Koper. V ekološko kontroli je okoli 50 govedi, 40 konjev, 100 koz in 100 ovac. Ekoloških oljčnikov je 220 ha, kar predstavlja že več kot 10 % vseh oljčnikov pri nas. Nekoliko se je povečal tudi obseg ekoloških vinogradov, ki jih je za okoli 155 ha. Ekološke kmetije pridelujejo zelenjavo le na 27 ha, sadje na 40 ha in žita na 15 ha površin. V ekološko kontrolo so vpisani tudi gojitelji školjk. Pozitivno je to, da je velika večina ekoloških kmetij tržno usmerjenih in da se za ekološko kmetijstvo odloča večji delež mlajših oseb.

Prav privabljanje mladih za odločitev za kmetijstvo, je eden od ključnih izzivov, saj je starostna struktura lastnikov kmetij negativna. V obdobju 2007-2014 so le trije mladi kmetje uspešno črpali sredstva iz naslova ukrepa "Mladi prevzemniki kmetij", med tem, ko je bilo v celotni Sloveniji takih več kot 2000. Pričakujemo sicer, da se bo ta številka v novem programskem obdobju povečala in da se bo več mladih odločalo za kmetijstvo. Vseeno pa lahko še naprej pričakujemo upad kmetijske proizvodnje in števila kmetij na območju.

Preglednica 2: Izbrani kazalniki kmetijstva po občinah v Slovenski Istri.

Kazalniki kmetijstva	Izola	Koper	Piran	Skupaj
Število kmetij (2010)	280	1113	338	1731
Število ekoloških kmetij (2014)	26	114	41	181
Ekonomska velikost na kmetijo (SO v EUR)	7500	9200	8600	8807
Polnovredna delovna moč na kmetijo (PDM)	0,75	0,83	0,68	0,79

⁵ Podmenik, D. (2012): Trendi in perspektive ekološkega kmetijstva s poudarkom na Slovenski Istri.

Delež kmetij z 10 ali več ha KZU (v %)	3	4	1	3
Število glav velike živine (GVŽ)	45	594	64	703
Število kmetij z registrirano dopolnilno dejavnostjo	11	57	6	74
Delež kmetij na katerih je predviden naslednik (v %)	33	44	39	40

Vir: Statistični urad RS, Popis kmetijstva 2010; MKGP, Statistični podatki o ekološkem kmetovanju za leto 2014.

Na območju Slovenske Istre obsegajo gozdne površine slabih 16.000 ha, od tega okoli 14.000 ha v občini Koper. Gozd porašča predvsem vzhodna območja ter za kmetijstvo manj primerna osovna pobočja. Majhnost in razdrobljenost posesti otežuje gospodarjenje z gozdom.

Gozdovi nimajo večje ekonomske vloge in gozdarstvo ter z njim povezane aktivnosti ne predstavljajo pomembnejših gospodarskih dejavnosti. Območje se uvršča tudi med manj primerne za rabo lesne biomase. Gozdovi imajo izrazito ekološko vlogo. Med ekološkimi funkcijami je najbolj izrazita varovalna funkcija, ki se pojavlja na ekstremnejših delih gozdnih rastišč v celotnem območju. Po poudarjeni vlogi sledijo: biotopska, hidrološka in klimatska funkcija. Vedno bolj pomembna je tudi socialna funkcija gozdov, ki jo lahko povežemo tudi s turizmom.

Območje Slovenske Istre je bogato z naravno in kulturno dediščino. Na območju so različne kategorije posebnih varstvenih in zavarovanih območij narave. Največji obseg imajo ekološko pomembna območja, med katera se uvrščajo tudi del kraškega območja, Škocjanski zatok, porečje Dragonje, reka Rižana, Vanganelsko jezero s pritoki, Žusterna, Strunjanske soline s Stjužo, Strunjanski klif, Sečoveljske soline s Sečo, morje in morsko obrežje ter še nekatera druge manjša območja. Posebna varstvena območja v Slovenski Istri, uvrščena na seznam Natura 2000, obsegajo kar 16.655 ha. Od tega je v občini Koper 14.789 ha, kar predstavlja 47% celotne površine občine. Med ožja zavarovana območja se uvrščajo trije naravni rezervati (Škocjanski zatok, Strunjanske soline s Stjužo in Strunjan), naravni spomeniki (Slavnik, Debeli rtič, Sv. Nikolaj pri Ankaranu, Žusterna-rastišče pozejdonke, Jezero v Fijesi in Rt Madonna v Piranu) ter Krajinska parka Sečoveljske soline in Strunjan.

Posebna zanimivost so tudi geološki pojavi od sten, udorov, spodmolov do jam in t.i. apnenčasti otok oziroma Stena pri Dragonji. Od jam najbolj izstopa Sveta jama pri Socerbu, ki predstavlja edino podzemno cerkev v Sloveniji, saj so v njej našli številna znamenja in ostanke verskih ceremonij.

Na tem območju so mnogi ohranjeni elementi kulturne dediščine, tako materialne (kulturna krajina, terase, stavbe, mlini, sakralni objekti itd.) kot nematerialne (običaji, pesmi, zgodbe, verovanja, praznovanja, tipične jedi, lokalni dialekt itd.). V zadnjih letih je bilo sicer izvedenih več projektov na temo revitalizacije kulturne dediščine, vendar so potenciali kulturne dediščine premalo izkoriščeni, kar še posebej velja z vidika njenega povezovanja s turizmom.

Prav turizem je predvsem zaradi naravnih danosti (morje, klima) lege in dostopnosti, ena ključnih gospodarskih panog na opazovanem območju. Zgodovina razvoja modernega turizma sega v 19. stoletje, ko se je pod Habsburško monarhijo kot turistično središče začel razvijati Portorož. Temu so potem sledili še ostali obmorski kraji. Danes območje ustvari dobro četrtno vseh turističnih nočitev v Sloveniji. To je zlasti na račun občine Piran, ki je najmočnejša slovenska turistična destinacija. Potrebno je poudariti, da je turizem razvit v obalnem delu območja, medtem ko je na podeželju še v razvojni fazi.

Mnogi potenciali podeželja za razvoj turizma tako (še) niso izkoriščeni. Temeljne usmeritve razvoja podeželja in s tem raznovrstnost ponudbe mora temeljiti na: podeželskem 3E turizmu (ekološki,

etnološki in enološki), rekreativnem 3A turizmu (aktivni, akcijski in adrenalinski) in doživljajskem 3D turizmu (doživljajski, dediščinski in domišljjski).

Z raznovrstnostjo ponudbe bi dosegali boljšo celoletno razporeditev gostov, saj je potrebno »masovni« sezonski turizem nekoliko ublažiti in ponuditi »alternativni« zeleni celoletni turizem. V sklopu alternativnega turizma tako ne pridobimo zgolj turistov, ki jih pretežno pritegne morje, pač pa aktivne popotnike, ki jih zanima tradicija, gastronomija, kultura in okolje. Potrebno je poiskati povezave med različnimi sektorji in ponudniki ne le v sklopu turizma, pač pa tudi v segmentih kmetijstva, storitvenih dejavnosti, izobraževanja, obrtništva in trgovine, pomorstva in ribištva. Ustvariti je potrebno unikaten proizvod, ki pritegne obiskovalca in mu zagotovi edinstvenost in avtentičnost doživetja. Razmišljati je potrebno tudi o nišnih dejavnostih na podeželju kot so npr. razpršeni hoteli, butični hoteli za kolesarje in tekače, počitniški centri in storitve za gibalno ovirane ipd.

Kakor omenjeno uvodoma, je območje značilno tudi po morju in obmorskem pasu. Morje praktično predstavlja Tržaški zaliv, ki je najsevernejši del Severnega Jadrana. Ravno njegova lega in geomorfološke značilnosti mu dajeta včasih tudi ekstremne oceanološke karakteristike. Tržaški zaliv je razmeroma majhno območje značilno po njegovi nizki povprečni globina, ki znaša le 16,4 m. Zaradi teh karakteristik znaša količina vode v Tržaškem zalivu le okrog 9 km³, kar se odraža tudi v velikih ter predvsem v spomladanskem in poletnem času, razmeroma hitrih nihanjih temperature morja.

Glede temperaturnega razpona danes vemo, da je bila najvišja temperatura zabeležena 17. julija 2010 na globini 2 m in sicer 30.4 °C, najnižja pa februarja 1956 1.6 °C (Bernot, 1990). Od sredine junija do začetka oktobra (110 dni) se srednja dnevna temperatura morja ne zniža pod 21°C.

Tudi slanost Tržaškega zaliva je primerjavi s slanostjo ostalega Jadranskega morja podvržena večjim nihanjem. Temu botrujejo njegove geomorfološke značilnosti kakor številni sladkovodni pritoki, ki se izlivajo v ta del Jadrana. Med poglavitnimi pritoki so tu reke Soča, Tilmento (Tagliamento it.), v Koprski zaliv se izlivata Rižana in Badaševica, v Strunjanskega Strunjanski potok, v Piranskega pa Dragonja, Drnica, Jernejski potok ter Fazan. Slanost se med letom giblje med 33 in 37 ‰, najvišje vrednosti so dosežene septembra in februarja, najnižje pa zaradi dotoka sladkih voda, maja in decembra.

Plimovanje je v Tržaškem zalivu tudi izrazitejše. Poleg opisanih geomorfoloških značilnosti k temu pripomorejo tudi izrazitejši vetrovi, predvsem močan jugo in burja. Jugo ob nižjem zračnem tlaku pripomore k izrazito visokim plimam, burja pa obratno ob visokem zračnem tlaku k velikim osekam. Te amplitude so še izrazitejše, če sovpadajo s siceršnjimi amplitudami plimovanja.

Po podatkih ARSO je srednji nivo morja na mareografski postaji v Kopru glede na izbrano izhodišče meritev 215 cm, najvišja visoka voda je bila 370 cm (25. oktobra 1980) in najnižja voda 102 cm (6. februarja 1989). V stoletnem obdobju lahko pričakujemo visoko vodo do višine 381 cm (166 cm nad srednjo gladino) in nizko vodo 99 cm (116 cm pod srednjo gladino). Amplituda med ekstremoma znaša skoraj 300 cm.

Glede na omenjene in ostale parametre morja v Tržaškem zalivu lahko ta akvatorij označimo kot zmerno eutrofne vode, saj njegov trofični indeks s katerim označujemo kakovostno stanje morja znaša med 4,5 in 6.

Vsi omenjeni parametri ključno vplivajo tudi na sestavo in pojavnost ihtiofavne v tem delu Jadrana kar je seveda eden izmed ključnih faktorjev, ki jih moramo upoštevati pri trajnostem razvoju ribiških območij. Opisana dinamičnost v Tržaškem zalivu se odraža tudi na veliki pestrosti in obenem migratornosti ribjih populacij. Za namen te strategije se bomo omejili na vrste, ki so pomembne za

gospodarski ribolov kar pa ne zmanjšuje pomembnosti številnih ostalih vrst rib in ostalih organizmov za stabilnost tega ekosistema. V letu 2014 so tako naši ribiči ulovili 94 različnih vrst morskih organizmov. Sicer pa se pogostnost in zastopanost posameznih vrst rib in mehkužcev v Tržaškem zalivu med leti spreminja tako zaradi spremenljivih oceanoloških razmer v tem delu Jadrana kakor tudi dinamike populacij posameznih vrst. V zadnjih letih je tako npr. opazno manjša abundanca morskega goloba in navadnega morskega psa. V letih 2014 in 2015 beležimo tudi znaten padec ulova mola.

Pelaške vrste rib so prisotne v celotnem Tržaškem zalivu. Večinoma gre za male pelaške ribe sardele (*Sardina pilchardus*), sardona (*Engraulis encrasiolus*), papalino (*Sprattus sprattus*), skušo (*Scombrus scombrus*). Velike pelaške ribe se pojavljajo občasno gre pa predvsem za lice (*Lichia amia*), tune (*Thunnus thynnus*), palamide (*Sarda sarda*).

Glede na značilnosti Tržaškega zaliva se nekatere vrste rib v tem področju nahajajo zgolj sezonsko in so izrazito migratorne vrste. Večkrat se v našem morju pojavijo tudi juvenilni stadiji pelaških rib. S tega vidika je tudi gospodarski ribolov teh vrst omejen. Izrazitejša nihanja v abundanci nekaterih vrst so na prehodu jesen – zima in zima – pomlad, največkrat kot posledica reprodukcijskih in prehrabnih migracij nekaterih vrst.

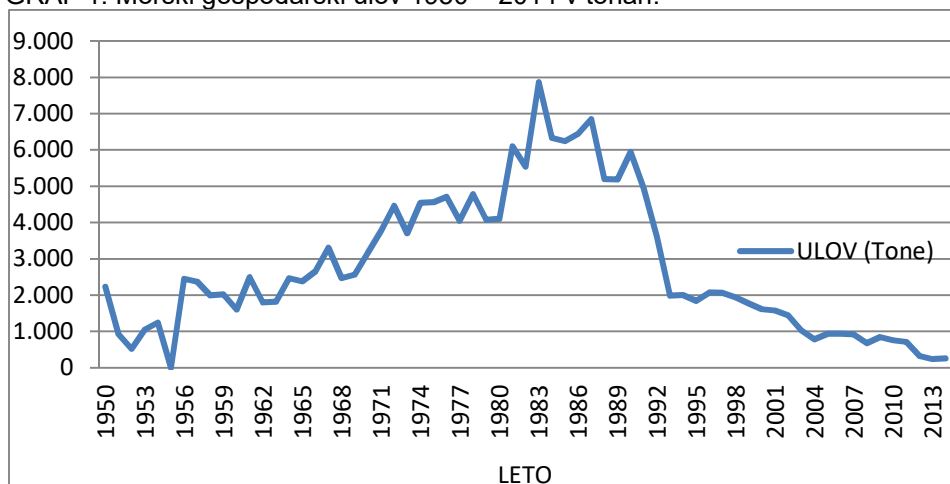
Slovenski ribiški sektor vključuje morski gospodarski ribolov (sem spada tudi nabiranje morskih organizmov), morsko in sladkovodno ribogojstvo, predelavo ter trženje rib in ribogojških proizvodov. Na območju obalnih občin ima ribiška gospodarska dejavnost ekonomsko in tradicionalno vlogo. Omogoča delovna mesta in ohranja povezanost obalnega območja s tradicijo in zgodovino.

Za razumevanje sedanjega gospodarskega položaja slovenskega ribištva je nujno razumeti zgodovino le tega. Zgodovina slovenskega morskega ribištva obsega več stoletno obdobje. Prvotno se je slovenski ribolov odvijal na SV delu Tržaškega zaliva (danes je to območje Republike Italije), s tipičnim plovilom čupo (izvirno slovensko ribiško plovilo), izvirnimi ribiškimi mrežami in ribolovno tehniko za lov na pegastega tuna.

Slovenski gospodarski ribolov je svoj prvi večji razmah beležil v povojnem obdobju oz. v drugi polovici 50-ih let. To je bilo obdobje, ki je sledilo povojni migraciji italijanskega prebivalstva iz tega območja. Zato smo v tem obdobju beležili upad ribolova, ki mu je z obnovo ribolovne flote sledil vzpon. Večinoma so to bile lesene ribiške ladje, dolžine med 15 in 17 m, večinoma so lovile s tehnologijo plavaric malo plavo ribo.

Z uvedbo nove tehnologije ribolova s pelagično povlečno mrežo (volante) in nakupom novih sodobnih ladij, je slovensko morsko ribištvo v obdobju 1980 do 1990 doseglo svoj največji razmah ter letne ulove, ki so presegali 5000 ton letno. Z osamosvojitvijo in izgubo velikega dela ribolovnega območja je po letu 1991 ribištvo stagniralo ter po razrezu še zadnjega para lebdečih povlečnih kočaric (Riba I in Riba II) leta 2012 ne presega več 300 ton letnega ulova. Ribolovno območje je iz včasih skoraj celotnega Jadrana danes skrčeno na Tržaški zaliv. Ker je Slovenija z razrezom plovil trajno izgubila ta del ribolovne flote (skupne BRT nosilnosti, skupne moči motorjev kW), moramo v bodočnosti pričakovati letne ulove, ki bistveno ne bodo presegali ulovov zadnjih let (okrog 300 ton). Z vstopom Slovenije v EU (2004) se je tudi za ribiški sektor povečala možnost trženja ulova na ribji borzi v Trstu (2006). Z vstopom sosednje Hrvaške v EU leta 2013, je slovenski ribiški sektor dobil »novega« kokurenta na borzi v Trstu pa tudi na slovenskem tržišču. Hrvaški ribiči imajo ob tem prednost neprimerno večjega ribolovnega področja ter s tem večjo dostopnost do virov, posledično pa tudi večjo konstatnost pri oskrbi tržišča. Vse navedeno vpliva na gospodarski položaj slovenskih ribičev.

GRAF 1: Morski gospodarski ulov 1950 – 2014 v tonah:

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije do leta 2005. Od leta 2006 je vir Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Ulov slovenskih gospodarskih ribičev je zelo vrstno heterogen ter sezonsko specifičen. Kljub temu pa glede na vrednost ulova glavnino predstavlja kakšnih 10 vrst organizmov (rib in mehkužcev), katerih vrednost letnega ulova predstavlja okrog 80 % celotnega ulova. Letno se ta razmerja med vrstami seveda spreminjajo, vendar vrste, ki jih navajamo v spodnji tabeli predstavljajo ciljne vrste glede na vrednost ulova. Zanimivo je dejstvo, da vrste, ki sicer zasedajo prva mesta glede na količino ulova (sardela, sardon, mol) ne predstavljajo najvišje vrednosti letnega ulova. Le te pripadajo v zadnjih letih večinoma kvalitetni beli ribi (orada, morski list) ali pa mehkužcem (lignji, moškatna hobotnica), še posebej je to izrazito v dobrih sezonah ulova lignjev oz bele ribe v jesenskih mesecih.

Preglednica 3: Ulov gospodarskih ribičev po vrstah organizmov in vrednosti (v EUR), leto 2014, Vir: SURS, MKO:

VRSTA	VREDNOST V €	DELEŽ (%)
Orada (SBG)	199.194	15%
Morski list (SOL)	185.789	14%
Ligenj (SQR)	139.260	11%
Sardela (PIL)	133.091	10%
Sardon (ANE)	85.040	7%
Mol (WHG)	76.132	6%
Moškatna hobotnica (EDT)	61.302	5%
Brancin (BSS)	39.949	3%
Sipa (CTC)	35.928	3%
Romb (TUR)	32.846	3%
Ribon (PAC)	28.238	2%
Vse ostale vrste	270.457	21%
SKUPNO	1.287.226	100%

Sicer pa skupna vrednost ulova v nacionalnem BDP – ju predstavlja samo 0,01 % le tega in seveda s tega vidika nanj bistveno ne vpliva. Povsem drugače je z vidika BDP-ja in ohranitve delovnih mestna obalnem področju ter seveda ohranitve kulture, običajev ter idetnitete obalnega področja. Opozoriti

velja tudi na dejstvo, da številni ribiči, ki so že izvedli prestrukturiranje in diverzifikacijo v druge dejavnosti, poleg dejavnosti ribištva opravljajo še druge dejavnosti (večinoma na področju turizma).

Preglednica 4: Vrednost ulova gospodarskih ribičev po dejavnostih (v EUR), leto 2013, Vir: SURS, MKO:

	VREDNOST V €
RIBOLOV	1.231.686
MARIKULTURA	496.740
SKUPNO	1.728.426
DELEŽ BDP	0,01%

Na območju LAS imamo tudi 2 sladkovodni ribogojnici, od tega je 1 v redni proizvodnji. Ločenih podatkov proizvodnje o poslovnih subjektih sladkovodnega ribogojstva ni. Vendar pa tudi, če upoštevamo letna poročila poslovanja le teh, se delež ribištva v nacionalnem BDP – ju bistveno ne spremeni.

Po razrezu zadnjega para lebdečih koč predstavljajo večino slovenskega ribiškega ladjevja manjše ladje oz. čolni, ki ne presegajo 12 m dolžine. To so večinoma lesena plovila (kaiči, pasare, kočarice), ki vršijo mali priobalni ribolov. Le nekaj kočarjev in plavaric lovi dlje od obale, redko pa se odpravijo na ribolov v mednarodne vode.

Preglednica 5: Struktura slovenske ribolovne flote, dolžina plovil, 2014, Vir: SURS, MKO

DOLŽINA PLOVILA	ŠTEVILO
Ribiška plovila - SKUPAJ	169
Ribiška plovila - do 11,9 m	155
Ribiška plovila - 12-17,9 m	13
Ribiška plovila - 18 m in več	1

Ker so se nekateri slovenski ribiči odločili za ukrep trajne ukinitve riblovnih sredstev (plovil), je opazen trend zmanjševanja števila ribolovne flote, še bolj pa zmanjšanje bruto tonaže v letih 2012 in 2013. Zgovorno je dejstvo, da sta imeli plovili Riba I in Riba II (šli sta v razrez 2012) skoraj enako tonažo kot celoten preostali del slovenske ribiške flote. Kljub temu ostaja število podjetij v ribištvu relativno visoko ter znaša za leto 2014, **85** pravnih oseb (76 v morskem ribištvu, 9 v marikulturi). Tudi število zaposlenih v ribištvu se ni tako zmanjšalo kakor zgoraj omenjena flota in je znašalo v letu 2014 149 oseb. Od tega jih je bilo »aktivnih« (so izvajali ribolov v tem letu) v 2014, 92 ribičev. V finančnem izračunu **ESPR** je upoštevano polno število zaposlenih oseb v ribištvu (**149**).

Preglednica 6: Število zaposlenih oseb v ribištvu, 2014 Vir: SURS

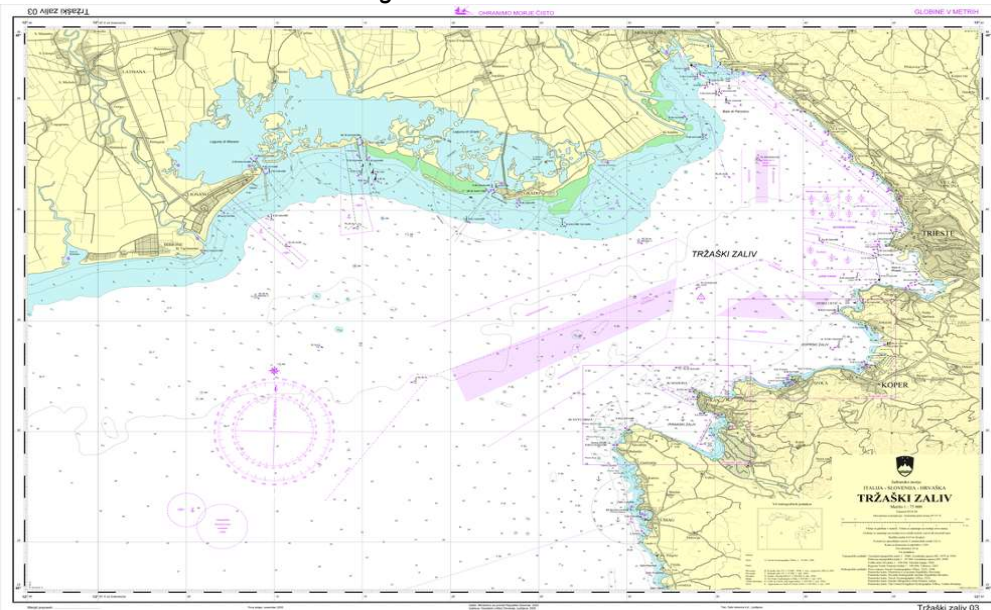
Število zaposlenih oseb v ribištvu 2014	
Ribolov	125
Marikultura	24
Skupaj	149

5.1.4 Kartografski prikaz območja LAS

Slika 1: Kartografski prikaz območja Slovenske Istre.

Slika 2: Pomorska karta Tržaškega zaliva.

5.1.5 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

Na območju je stanje infrastrukture in opremljenosti električnega, telekomunikacijskega, vodovodnega in cestnega omrežja zadovoljivo. Vsa naselja so opremljena z električnim omrežjem in telefonom. V zadnjih letih se je na podeželju zelo izboljšala dostopnost do interneta in mobilne telefonije. V Mestni občini Koper je na javno vodovodno omrežje priključenih 91 od skupno 105 naselij, v občinah Izola in Piran so na javno vodovodno omrežje priključena vsa naselja. Skupno je na območju še približno 362 porabnikov brez vodovodnega priključka, kar pomeni, da je 99,9 odstotkov porabnikov v Slovenski Istri priključenih na javni vodovodni sistem.⁶

⁶ Vir: Rižanski vodovod, 2015.

Vasi, kjer so stalno živeči prebivalci, so opremljene z asfaltnimi potmi. Izjema so manjši zaselki. Skupaj je na območju okoli 175 km državnih cest in 670 km občinskih cest. V letu 2015 je bil odprt odsek hitre ceste pod predorom Markovec, ki je razbremenil regionalno cesto med Kopro in Izolo. Železniško omrežje je v slabšem stanju, kar vpliva tudi na slabšo konkurenčnost javnega prometa in gospodarstva. Po žledolomu v letu 2014 je bil železniški potniški promet ustavljen. Jeseni 2015 pa je ponovno stekel. Avtobusni javni prevoz je relativno dobro urejen, a kljub temu so zlasti prebivalci podeželja razmeroma nezadovoljni s storitvami. Potrebno bo začeti z izvajanjem aktivnosti za vzpostavitev učinkovitega sistema trajnostne mobilnosti, ki bo izhajal iz regionalnega pristopa in bo obsegal aktivnosti na ravni strateškega, prostorskega načrtovanja, pripravo tehnične dokumentacije in podporne aktivnosti.

Od približno 50 kilometrov urejenih kolesarskih poti v občinah Slovenski Istre jih je v piranski 15 km, v izolski 10 km in v koprski 25,5 km, a jih je večina na kolesarski poti Parenzana. Velika omejitvena dejavnika pri umeščanju kolesarske infrastrukture sta pomanjkanje prostora in usmeritev načrtovanja prometne infrastrukture v avtomobilski promet. Na Parenzani je potrebno urediti manjkajoči povezovalni del pri Bertokih, dokončno urediti traso skozi Izolo ter odsek Kamp Lucija – Seča. Naraščajoči trend kolesarjenja je opazen tudi v aktivnostih kolesarskih NVO, ki so v Izoli uredile kolesarski Bike park Izola, pripravljajo projekte na področju promocije kolesarjenja kot turistične dejavnosti in so nasploh aktivne pri predstavljanju pomena kolesarjenja.

V obalnih in priobalni naseljih je pokritost z javnim kanalizacijskim omrežjem dobro. Na podeželju pa je stanje slabše, saj še veliko naselij nima urejene kanalizacije oziroma prečiščevanja odpadnih voda. To negativno vpliva na kakovost življenja, okolje in razvoj gospodarskih dejavnosti (zlasti turizem).

Zdravstvena oskrba oziroma storitve so sicer dobro razvite, a skoncentrirane v urbanem obalnem delu. Podobno velja za rekreacijsko oziroma športno ter turistično infrastrukturo. V zadnjih letih je bilo sicer vzpostavljenih tudi več turistično-informacijskih centrov oziroma točk na podeželju, ki pa jih bo potrebno še vsebinsko osmisliti. Nekoliko bolj razpršene so storitve socialnega varstva, ki jih opravljajo javne in nevladne organizacije. Poseben pomen na podeželju ima obnova in urejanje pokopališč, združenih in kulturnih domov, s katerimi je istrsko podeželje bogato opremljeno.

5.1.6 Opis stanja okolja

Varovanje okolja ter s tem povezane naravne dediščine je ena izmed temeljnih usmeritev programskega obdobja 2014–2020. Vse bolj se krepí tudi zavedanje na lokalni ravni, da naravni viri nasploh niso neizčrpní in da brez upoštevanja varovanja okolja in trajnostne rabe naravnih virov ni trajnostnega razvoja. Tako turizem, kmetijstvo in ribištvo so dejavnosti, ki imajo nekatere skupne probleme, in so na območju LAS soodvisni. Intenzivnost vseh mora biti podvržena skrbi za trajnostno rabo virov.

Krajina, rastlinstvo in živalstvo:

Klimatskim razmeram je prilagojeno tudi rastlinstvo na tem območju (listopadnost, razvejanost koreninskega sistema...), ki jim omogočajo preživetje v ekstremnih razmerah. Na SV pokrajina meji na Kraški rob, ki predstavlja apnenčasto prehodno območje med celinskim in sredozemskim svetom, z bogato naravno in kulturno-zgodovinsko dediščino ter pestrim rastlinskim in živalskim svetom (del območja se uvršča v omrežje Natura 2000). Ta biotska pestrost je rezultat omenjene naravne meje in mešanja celinskih ter submediteranskih vplivov. Na območju so našli kar 1688 živalskih vrst in od tega 28 tako imenovanih endemitskih vrst. Ostali del območja je večinoma flišnat, zadržuje več vode in je zato hladnejši. V notranjosti je naravno zelo pomembno porečje Dragonje, ki je tipična sredozemska

in hudourniška reka ter edina reka v Sloveniji, ki v celoti teče po (neprepustnem) flišu. Območje predvidenega parka Dragonja se razteza na 116,5 kvadratnih kilometrov, kar predstavlja slabo tretjino celotne površine Slovenske Istre. Približno polovica območja je uvrščena v omrežje Natura 2000. Na območju sta dva naravna spomenika in 85 naravnih vrednot državnega oziroma lokalnega pomena.

Na traviščih se vegetacijski cikel začne zgodaj spomladi ter se poleti zaradi suše prekine. Kljub temu, da se opušča intenzivna kmetijska dejavnost, je zaradi vse večje prometne obremenitve ter urbanizacije, kar nekaj rastlinskih vrst s tega območja uvrščenih na seznam najbolj ogroženih vrst v Sloveniji.

Med živalskimi vrstami najdemo nekaj značilnih predstavnikov tega področja: italijanskega ščipalca (*Euscorpis italicus*), etruščansko rovko (*Suncus etruscus*), rumenonogega galeba (*Larus cachinnans*), rdečo lastovko (*Hirundo daurica*), primorsko kuščarico (*Podarcis sicula campestris*).

Slovenska Istra ima manj kot polovico (156,2 km²) gozdnih površin. Večinoma gre za združbe črnega gabra in jesenske vilovine (*Seslerio autumnalis-Ostryetum*), belega gabra in pirenejskega ptičjega mleka (*Ornithogalo pyrenaici-Carpinetum*) ter združbo bukve in jesenske vilovine (*Seslerio autumnalis-Fagetum*). Bistvena značilnost naravnih gozdov v Slovenski Istri je, da glavne drevesne vrste niso zimzelene, sicer tipični mediteranski florni element, ampak naravni gozd sestavljajo različne drevesne vrste listopadnih listavcev, zlasti hrasta, gabra in v višjih predelih tudi bukve. Med divjadjo je srnjad najštevilčnejša in razširjena po celotnem območju. Populacija divjega prašiča je v porastu. Zveri (medved, ris, šakal) se pojavljajo le izjemoma. Mala divjad (fazan, zajec) živi predvsem v priobalnem delu. Njen habitat se močno krči in zato število upada. Ptice so številčne in raznovrstne. V prihodnje bo treba več pozornosti nameniti tujerodnim invazivnim vrstam (tako na kopnem kot morju), ker gre za pereč problem ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Vodotoki:

Celoten Tržaški zaliv je pod vplivom severno jadranskih vodotokov, ki se izlivajo v ta del Jadranskega morja. Tudi vodotoki na območju LAS Istre oz. reke Dragonja, Drnica, Rižana in Badaševica ter Strunjanski potok, vplivajo na stanje v akvatoriju. Predvsem reki Dragonja in Rižana ob visokih vodostajih vnašata v morje poleg nutrientov tudi precej mulja in mehanskih delcev kar povzroča težave v marikulturi in ribolovu (sedimentacija mulja na mreže in morsko dno, slabši pretok vode skozi kletke). Sicer je po podatkih ARSO (Agencija Republike Slovenije za okolje) v obdobju od 2006 do 2008 v Sloveniji kar 95,5 % vodnih teles površinskih voda, kemijsko ustreznih. Tudi kemijsko stanje podzemnih voda je na območju LAS dobro.

Pitna voda na obalnem območju prihaja iz treh virov – Rižanski, Kraški in Istrski vodovod. Rižanski vodovod zadošča porabi pitne vode na območju LAS, razen v poletnih mesecih, ko se skupni odvzem vode, zaradi povečanja nočitev, več kot podvoji. V tem obdobju se območje dodatno napaja iz Kraškega in Istrskega vodovoda. Delež tega znaša 21% kar je tudi primanjkljaj pitne vode na območju LAS.

Odpadne vode – kanalizacija:

Na čistilno napravo v Kopru je preko tlačnega voda in črpališča v Cankarjevem drevoredu priključeno tudi javno kanalizacijsko omrežje Izole, razen naselij Malija in Mala Seva, ki imata izgrajen kanalizacijski sistem priključen na centralno čistilno napravo Piran.

Piran ima glavno čistilno napravo na Fornačah ter več malih komunalnih čistilnih naprav. V večjih naseljih zaledja je ravnanje z odpadnimi vodami urejeno z malimi komunalnimi čistilnimi napravami (Cetore, Korte, Sečovlje, Padna, Nova vas, Kubed, Škofije). Zlasti v manjših naseljih, ki jih je številčno

največ, pa ravnanje z odpadnimi vodami ni primerno urejeno, kar povzroča veliko obremenitev na okolje.

Glede na to, da je večji del kanalizacijskega omrežja mešanega tipa (odvajanje fekalnih in padavinskih voda v istem sistemu), bo potrebno v naslednjih letih zmanjšati delež padavinskih voda v kanalizacijskem (fekalnem) omrežju.

Po podatkih ARSO (Poročilo o stanju okolja 2009) je evidentiranih 15 izpustov z iztokom neposredno v morje (zavezanci za emisijski monitoring). Večinoma gre za podjetja iz prehranske industrije, lesne in lesno predelovalne industrije, kemijske industrije ter izpustov iz pralnic in čistilnic (podatki iz podatkovne baze o emisijah v vode ARSO, obdelava podatkov IZVRS, 2007).

Morje in obmorski pas:

Tudi iz vidika trajnostnega razvoja ribištva so zaščitena območja pomembna, še posebej tista, ki so del posameznih varovanih območij ali pa na njih mejijo: Naravni rezervat Škocjanski zatok, Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Strunjan, Naravni spomenik Debeli rtič, Žusterna – rastišče pozejdonke (predlagani naravni spomenik), Naravni spomenik Rt Madona v Piranu. Tudi omenjena zavarovana območja dajejo celotni regiji edinstven pečat.

Glede na površino ter pomen za biodiverzitetu ter ribištvo velja izpostaviti Krajinski park Sečoveljske soline, Krajinski park Strunjan ter Naravni rezervat Škocjanski zatok.

Krajinski park Sečoveljske soline in Portoroški ribolovni rezervat:

Sečoveljske soline in Strunjanske soline so najbolj severne soline v Sredozemlju. Obsegajo okoli 650 hektarjev površine prepredene s solinskimi polji in kanali. Nekateri kanali so neposredno povezani z morjem v notranjem delu ribolovnega rezervata. V ta zaliv se izlivajo reka Dragonja, Drnica, Jernejski potok ter Fazan. Območje je bogato z halofiti in slanoljubnimi živalskimi vrstami kot so: osočnik, grmičasti členkar, solinski rakec (*Artemia salina*), riba solinarka ter številne vrste rib in ostalih organizmov, ki naseljujejo kanale in obrežje solin. Pester je tudi živalski svet ptic, ki to območje naseljujejo trajno ali pa samo občasno na svoji selitveni poti predvsem jeseni in spomladi.

Akvatorij pred Sečoveljskimi solinami predstavlja Portoroški ribolovni rezervat, ki je z naravovarstvenega vidika ter z vidika ribištva in ribogojstva izrednega pomena. Ne samo zaradi tradicionalnega izlova cipljev in ostalih rib v zimskih mesecih ter gojenja školjk na plavajočih linijah in kvalitetnih belih rib v mrežnih kletkah. Rezervat je tudi naravno doraščališče za številne vrste rib, ki v topli polovici leta tu najdejo idealno mesto in zaščito. Tudi v okolici ribogojnih plavajočih ploščadi je za juvenilne stadije rib dovolj hrane in primerne zaščite za njihovo doraščanje.

Gospodarski ribolov v ribolovnem rezervatu je prepovedan razen izlova zimskih jat cipljev in drugih belih rib na podlagi posebnega dovoljenja za gospodarski ribolov.

Krajinski park Strunjan in Naravni rezervat Strunjan:

Območje parka obsega celoten Strunjanski polotok od Simonovega zaliva do izliva Strunjanskega potoka (Roje), vključno z 200-metrskim pasom morja, z notranjim delom Strunjanskega zaliva, s Strunjanskimi solinami in z laguno Stjužo. V Stjuži (ital. »chiusa« - zaprta) so včasih ekstenzivno gojili ribe, medtem ko kasnejši raziskovalni projekti niso bili realizirani na proizvodnem nivoju.

Morski pas okoli samega strunjanskega polotoka predstavlja izredno zanimiv in raznolik habitat. Naravni rezervat Strunjan obsega severno obalo Strunjanskega polotoka ter pripadajoči 200-metrski pas obalnega morja. Morsko dno se na strunjanski strani relativno stopoma spušča. V zalivu Sv. Križa

je muljevito dno s podvodnim travnikom in večjimi skalami iz peščenjaka. Na samem rtu Ronek se skalnato dno bogato z vrstami alge cistozire (*Cystozira* spp.) najprej postopoma, nato pa strmo, spusti do globine 10 – 12 m, kjer se nahaja združba leščurja (*Pinna nobilis*). Območje strunjanskega rezervata je tudi ihtiološko bogato. Naseljujejo ga številne, tudi gospodarsko pomembne vrste školjk in mehkužcev kot npr. noetova barčica ali mušola (*Arca noe*), sipa (*Sepia officinalis*), ladinka ali dondola (*Venus verrucosa*).

V času poletne sezone je ta del slovenske obale zelo obremenjen s plovili, ki se tu sidrajo in tako poškodujejo bentoške organizme. Tudi zato se je pojavila zamisel o oblikovanju sidrišč za čolne ob robu zaščitenega območja.

Naravni rezervat Stjuža in Strunjanske soline:

Stjuža je edina morska laguna na slovenski obali. Nekoč je bila odprt zaliv, pred več kot 200 leti pa so med morjem in zalivom zgradili nasip, tako da je danes laguna povezana z morjem le preko kanala. Ime Stjuža izvira iz italijanske besede *chiusa* - zaprta. Laguna je zelo plitva. Gibanje vode je odvisno od plime in oseke, medtem ko valov in morskih tokov ni. V laguni so včasih ekstenzivno gojili ribe, predvsem v obdobju od aprila, ko so v laguno naselili mladice rib, pa do novembra, ko so ribe izlovili. Ribogojstvo so tu opustili že v tridesetih letih 20. stoletja. Na Jadranu so lagune najbolj pogoste na zahodni obali in na skrajnem severnem delu Jadranskega morja (Gradež, Marano). Znane so predvsem po številnih vrstah ptic in po gojenju rib. Pestrost življenjskih okolij in vrst zagotavlja hrano in zavetišča tako za ptice kot tudi za ribe. Stjuža in Strunjanske soline predstavljajo izjemen preplet življenjskih okolij, kakršnega ni nikjer drugje na slovenski obali.

Naravni rezervat Škocjanski zatok:

Gre za 122 hektarjev veliko sredozemsko mokrišče in hkrati največje polslano močvirje v Sloveniji, ki je izjemnega pomena zaradi bogate favne in flore. Sladkovodni del naravnega rezervata se razprostira na Bertoški bonifiki, in je nastal z obnovo (renaturacijo) v letih 2006-07, kot nadomestilo za izgubljena močvirja v okolici Kopra, ki so bila v preteklih desetletjih uničena v urbanizacijskih procesih. Škocjanski zatok velja za posebnost, saj kljub temu, da je dobesedno obkrožen z prometnim omrežjem in gospodarskimi dejavnostmi, tu (začasno ali stalno) prebiva zelo veliko vrst živali. Omeniti je treba pestrost ptičjih vrst (naštetih 245 vrst), ki tukaj gnezdijo, prezimujejo ali pa se ustavljajo med selitvijo. Zanimivost v rezervatu predstavljajo tudi boškarin (istrsko govedo) ter kamarška konja⁷.

5.2 Gospodarski položaj območja LAS

5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti

Glavne dejavnosti so storitvene dejavnosti, zlasti na področju trgovine, prometa in logistika, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, informacijske in komunikacijske dejavnosti ter turizma. Sledijo predelovalne dejavnosti, med katerimi nekoliko izstopata proizvodnja kovinskih izdelkov ter gradbeništvo. Prav ti dve panogi je zadnja kriza močno prizadela, medtem ko so se podjetja s področja prometa in logistike, trgovine ter turizma uspešneje soočila s krizo. Hrbtenico gospodarstva predstavljajo velika storitvena podjetja kot so Luka Koper, Intereuropa, Adriatic Slovenica, Banka Koper. Ob njih pa so zelo pomembna še mikro in mala podjetja, ki jih je številčno največ. Na področju industrijske dejavnosti so ključna podjetja Lama, Cimos in Tomos.

⁷ Vir: <http://skocjanski-zatok.org>

Turizem:

Slovenska Istra ustvari dobro četrtino vseh turističnih nočitev v Sloveniji, kar 45 % vseh nastanitvev pa se nahaja v hotelih in podobnih nastanitvenih kapacitetah⁸. Zasedenost ležišč je v poletni sezoni 75,4 %, v zimski pa le 27,9 % (slovensko povprečje v poletni sezoni je 53,8 %, v zimski pa 33,1 %), kar nakazuje, da imajo obmorske občine izrazito letno sezono z viškom turističnega obiska v avgustu, najmanj obiskovalcev pa imata meseca november in januar.

Na 1000 prebivalcev lahko regija ponudi 236 ležišč, kar je močno nad Slovenskim povprečjem z 58 ležišči na 1000 prebivalcev. Regija ima najvišjo gostoto turističnih ležišč, ki znaša 25 ležišč/km², kar nakazuje na nadpovprečno razvite nastanitvene kapacitete, ki pa se povečini nahajajo v urbanih predelih in v neposredni bližini obale, pomanjkljive pa so v zaledju mest in na podeželju.

V letu 2014 so tri obalne občine⁹ ustvarile 607.464 prihodov turistov, od tega je bilo 59 % tujih in 41 % domačih gostov. Piran je obiskalo kar 69 %, Koper 17 %, Izola pa 14 % vseh turistov. V primerjavi z letom 2004 beležimo rahel upad prihodov domačih gostov v občinah Koper in Izola (v Izoli za 2,3 %, v Kopru pa za 3,2 %), medtem ko se v Piranu opazi povečanje prihodov domačih turistov za 13 %. V zadnjem desetletju se je povečal tudi delež prihodov tujih turistov in sicer v občini Izola za 13 %, v občini Piran za 20 %, v občini Koper pa kar za 56 %. Povprečen čas bivanja znaša med tujimi gosti 2,3 dni, med domačimi pa 4,2 dni. Med tujci največ nočitev ustvarijo Avstrijci (23 %), Italijani (19 %) in Rusi (6 %).

Preglednica 6: Prihodi in delež domačih in tujih turistov v letu 2004 in 2014:

	Prihodi domačih turistov 2004	Prihodi domačih turistov 2014	Indeks prihodi domačih turistov 2004/2014 (%)	Prihodi tujih turistov 2004	Prihodi tujih turistov 2014	Indeks prihodi tujih turistov 2004/2014 (%)
IZOLA	45.998	44.944	- 2,3	34.523	38.923	+ 12,7
KOPER	54.372	52.645	- 3,2	32.567	50.716	+ 55,7
PIRAN	133.460	150.429	+ 12,7	224.735	269.807	+ 20,0
SKUPAJ	233.830	248.018	+ 6,1	291.825	359.446	+ 23,2

Vir: SURS, 2015.

Drugo najbolj obiskano mesto v Sloveniji v letu 2014 je bilo Piran (prvo mesto zavzema Ljubljana), ki je ustvarilo 1.367.713 nočitev, kar predstavlja 14 % vseh nočitev v Sloveniji. V Občini Izola je bilo ustvarjenih 328.699, v Mestni občini Koper pa 372.349 nočitev. Ankaran, Izola, Koper in Piran so klasificirane kot obmorske občine, ki v primerjavi z ostalimi slovenskimi občinami (zdraviliškimi, gorskimi, mestnimi, drugimi in Ljubljano) ponujajo 20 % vseh prenočišč v Sloveniji (več le gorske občine – 32,3 %). Izola, Koper in Piran sodijo med prvih petnajst občin v Sloveniji po najvišjem številu tujih prenočitev in sicer je občina Piran na drugem mestu z več kot 883.000 prenočitvami, Mestna občina Koper zaseda deseto mesto s skoraj 174.000 tujimi prenočitvami, občina Izola pa se nahaja na trinajstem mestu z nekaj več kot 133.000 tujimi prenočitvami¹⁰.

⁸Hoteli, hostli, moteli, aparthoteli, penzioni.

⁹V sklop podatkov občine Koper so prišteti še podatki za občino Ankaran, ker za slednjo SURS na področju turizma ne zbira podatkov posebej.

¹⁰SURS, 2014.

V spodnji tabeli je zabeleženo število turističnih objektov, sob in zmogljivost ležišč v vseh treh občinah v letu 2013 in 2014. Opazimo lahko, da število ležišč narašča v hotelih in drugih nastanitvah, predvsem v zasebnih apartmajih in na turističnih kmetijah.

V zadnjih letih je opazen trend višjih indeksov rasti prihodov gostov v cenejših oblikah nastanitve. Tako so na prvem mestu 'druge nastanitve', ki niso tipično turistične (rast za 55,8%); sledijo prenočišča (15,2%) in mladinski hostli (14,5%). Lani so se po indeksu prihodov gostov dobro odrezale tudi marine (11,3%). Šele za njimi so se uvrstili hoteli z indeksom rasti prihodov turistov v višini 6,1%. Pozitivno rast prihodov so imeli še sobodajalci (4%), gostišča (3,6%) in penzioni (1,5%), vsi ostali nastanitveni obrati pa kažejo negativne indekse.

Preglednica 7: Število objektov in kapacitet po vrstah turističnih nastanitev v letu 2014 v občinah Koper, Izola, Piran in Ankaran:

	Mestna občina Koper		Občina Izola		Občina Piran		Občina Ankaran	
	objektov	kapacitet	objektov	kapacitet	objektov	kapacitet	objektov	kapacitet
Hoteli*****	0	0	0	0	4	1.649	0	0
Hoteli ****	2	120	0	0	12	2.777	1	50
Hoteli***	4	460	4	842	9	1.284	2	192
Hoteli **	0	0	1	100	1	70	0	0
Aparthoteli ****	0	0	2	35	4	407	1	60
Penzioni ***	1	16	0	0	2	145	0	0
Penzioni **	1	25	0	0	2	76	0	0
Moteli**	1	100	0	0	-	-	0	0
Apartmenti in zasebne sobe ****	2	33	1	2	5	98	6	426
Apartmenti in zasebne sobe ***	12	116	8	113	14	175	2	20
Apartmenti in zasebne sobe **	19	184	27	210	4	42	0	0
Apartmenti in zasebne sobe brez kategorije	15	103	5	43	1	26	0	0
Kampi	1	40	2	890	4	2.460	1	1.837
Hostli	6	395	4	153	10	3121	2	52
Otroški in invalidni počitniški domovi	0	0	1	162	5	595	1	716
Turistične kmetije	4	49	2	36	4	40	0	0
Eko namestitev	1	7	1	290	2	17	0	0

Parkirišča za avtodome	2	95	1	24	1	100	1	120
Marine	1	75	1	630	1	650	0	0

Vir: Spletni turistični portali posamezne občine, 2015.

V zadnjih letih se je območje uveljavilo tudi kot destinacija za potniške križarke in ta turistični segment je v vzponu. Začetki segajo v leto 2005, ko je v Mestno občino Koper priplulo 18 križark s 1100 potniki. V letu 2013 je bilo kar 53 prihodov križark, ki so skupaj prevažale 70.000 potnikov. Ključni izziv je izgradnja potniškega terminala in spremljajoče infrastrukture, ki je nujno potrebna za nadaljnji razvoj tovrstnega tipa turizma. Kot destinacija za manjše in luksuzne križarke se uveljavlja tudi Piran.

V vzponu je tudi kolesarski turizem. Parenzana je mednarodno prepoznavna in pomembna kolesarska pot, ki bo vključena tudi v omrežje evropskih daljinskih kolesarskih poti Eurovelo in je velik potencial za razvoj kolesarskega turizma. Razvojni potencial predstavlja dodatna kolesarska infrastruktura kot so urejeni bike parki v naravnem okolju in po utrjenih poteh v vseh obalnih občinah, kolesarjem prijazne storitve in enotno trženje kolesarskih produktov.

5.2.2 Stanje na področju gospodarstva

Gospodarstvo je izrazito skoncentrirano v obalnem delu. Izstopa zlasti Mestna občina Koper, ki je glavno gospodarsko središče območja. V 2013 je bilo na območju LAS registriranih 10.150¹¹ podjetij, ki so skupno zaposlovala skoraj 33.000 oseb¹². Od vseh registriranih podjetij je bilo skoraj 6.000 podjetij registriranih v Mestni občini Koper in so skupno zaposlovala 21.702 oseb. Pozitivno je, da je v primerjavi z letom 2008 število podjetij narastlo, in sicer za dobrih 1.500 enot. Ne glede na to, se je skupno št. oseb, ki so jih podjetja zaposlovala, znižala za 3.000. Skupno stanje gospodarstva je slabše kot pred letom 2008, saj je gospodarska kriza pustila veliko posledic.

Preglednica 8: Poslovanje podjetij v letih 2008 in 2013.

	2008				2013			
	Število podjetij	Število oseb, ki delajo	Prihodek (1000 EUR)	Število oseb, ki delajo na podjetje v občini	Število podjetij	Število oseb, ki delajo	Prihodek (1000 EUR)	Število oseb, ki delajo na podjetje v občini
Izola	1.648	5.780	323.482	3,5	1.883	5.218	304.117	2,8
Koper	4.936	23.541	3.868.735	4,8	5.965	21.702	3.578.369	3,6
Piran	1.934	6.637	496.741	3,4	2.302	5.983	365.560	2,6
Skupaj	8.518	35.958	4.688.958	3,9	10.150	32.903	4.248.046	3

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Prednjačijo mikro gospodarske družbe, ki jih več kot 90%. Skupaj je na območju 3.399 gospodarskih družb, ki skupno zaposlujejo 15.372 oseb. Število delovnih mest je v obdobju 2008-2013 upadlo za 12%. Podjetja izkazujejo presežek neto izgube. Povprečna bruto plača na zaposlenega znaša 1.386

¹¹Podjetje, registrirano kot pravna ali fizična oseba.

¹² So vse osebe, ki delajo pri opazovani enoti (plačane in neplačane), in tudi vsetiste osebe, ki delajo zunaj enote, ki ji pripadajo in ki jih plačuje (npr. prodajni zastopniki). Med osebe, ki delajo, se štejejo tudi delavci s krajšim delovnim časom, sezonski delavci in delavci na domu, ki so na plačilnem seznamu opazovane enote.

EUR, dodana vrednost pa 35.256 EUR, kar je nižje od slovenskega povprečja. Približno tretjino vseh prihodkov družbe ustvarijo na tujih trgih.

Preglednica 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb.

	Število gospodar- skih družb	Število zaposlenih	Padec oz. porast del. mest 2008 - 2013 (%)	Stopnja delovne aktivnosti	Neto čisti dobiček + neto čista izguba (v 1.000 EUR)	Plače na zaposlen- ega (v EUR)	Dodana vrednost na zaposleneg a (v EUR)	Delež čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih v celotnih čistih prihodkih od prodaje (%)
Izola	560	1.900	-12	55,7	-2.901	1.196	26.864	33,4
Koper	2.106	10.579	-8,9	57,6	-71.394	1.480	44.144	42,9
Piran	733	2.893	-15	54,3	-63.622	1.482	34.759	26,5
Skupaj	3.399	15.372	-11,9	55,8	-137.917	1.386	35.256	34,3
Slovenija	59.726	510.754	-9,7	56,5	332.381	1.436	38.006	34,9

Vir: RRP Obalno-kraške regije 2014-2020.

5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

V vseh treh občinah je bilo v letu 2014 skupno 39.461 delovno aktivnih prebivalcev, od tega 34.360 zaposlenih in 5.101 brezposelnih. Od leta 2008 dalje je stopnja registrirane brezposelnosti v vseh občinah naraščala, kar je posledica gospodarske krize. Vrhunec brezposelnosti je bil dosežen v letu 2014, ko so na območni enoti Zavoda za zaposlovanje Koper zabeležili 7.399 na novo vpisanih oseb, objavljenih pa je bilo le 5.286 prostih delovnih mest. Podatki za 2015 so pozitivnejši, saj se brezposelnost na celotnem območju znižuje in je tako v prvi polovica leta znašala cca 11 % oziroma je bilo registriranih 4064 brezposelnih oseb. Opozoriti je potrebno, da je dejanska brezposelnost dejansko višja, saj se nekateri brezposelni (zlasti mladi) ne odločajo za prijavo na Zavod za zaposlovanje.

Preglednica 10: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v občinah Izola, Koper in Piran, 2005-2014.

Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izola	10,1	8,8	7,5	6,1	7,5	9,2	11,6	11,8	12,7	12,6
Koper	7,0	7,4	6,5	5,4	7,0	7,5	9,3	9,8	11,3	11,7
Piran	8,5	7,7	6,7	6,0	7,5	8,5	10,2	10,4	12,4	13,8

Vir: Letno poročilo 2011 ZRSZ Območne službe Koper, Statistični urad RS.

Podrobnejši pregled strukture brezposelnih oseb pokaže, da je med vsemi brezposelnimi okoli 45% žensk, 50% dolgotrajno brezposelnih, 23 % prejemnikov denarnega nadomestila, 17 % mladih (do 29 let), 28 % takih z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 55 % takih s srednješolsko izobrazbo in 17 % takih z višje in visoko izobrazbo.

Preglednica 11: Struktura registriranih brezposelnih oseb po občinah, julij, 2014

Statistična regija/ občina	julij 2014							
	Reg. brezp.				1+2	3+4+5	6+7+8	
	osebe, skupaj	ženske	dolgotrajno brezposelni	stari 15-29 let	stari 50 let ali več	OŠ ali manj	srednješol. izobrazba	višje-, visoko- šol. izobr.
Izola	816	371	356	150	295	243	463	110
Koper	2.697	1.292	1.194	538	936	761	1.523	413
Piran	1.013	433	476	185	345	269	589	155

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, mesečne informacije.

5.3 Demografske in sociološke značilnosti na območju LAS

5.3.1 Število in gostota prebivalcev na območju

Na območju LAS Istre je v 1.7.2014 prebivalo skupaj 87.883 prebivalcev. Dobrih 54.000 oziroma 60 % vseh prebivalcev prebiva v Mestni občini Koper (tukaj so všteti tudi prebivalci sedanje občine Ankaran), ki po velikosti zavzema 80% celotnega območja. V občini Piran prebiva 17.783, v občini Izola 15.813. Približno 60 % prebivalcev živi v urbanih obalnih naseljih.

Povprečna gostota prebivalstva na območju znaša 228,8 prebivalcev/km². Najbolj izstopa Mestna občina Koper, ki je s 174,7 prebivalci/km² najredkeje poseljena občina, kar je povezano s tem, da ima občina velik obseg zaledja, ki je redko naseljen. V občini Izola znaša ta 552,9 v občini Piran pa 398,7 prebivalcev/km². Analiza po krajevnih skupnostih je pokazala, da je najmanjša gostota prebivalstva zabeležena v KS Zazid. Sledijo KS Podgorje, Rakitovec, Gradin, Gračišče, Boršt, Padna, Nova vas, Črni Kal, Marezige, Šmarje in Sveti Peter, ki imajo gostoto prebivalstva manjšo od 100 prebivalcev na km², kar je tudi v rangu slovenskega povprečja. Daleč največja gostoto prebivalstva je v KS Piran. Sledijo KS Koper, Izola, Lucija in Portorož.

Preglednica 12: Število prebivalcev, gostota naseljenosti in indeks staranja na območju LAS Istra (po občinah, 1.7.2014).

Občina	Število prebivalcev	Indeks staranja	Gostota naseljenosti
Izola	15813	142	552,9
Koper	54287	130,1	174,7
Piran	17783	162,3	398,7

Vir: Statistični urad RS.

5.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

V obdobju 2004-2014 se je število prebivalcev na območju povečalo za 8.085 oz. 8%. Indeks gibanja prebivalstva znaša 107,9. Naravni prirast (razlika med številom živorojenih otrok in številom umrlih) v tem obdobju znaša 683 prebivalcev. Pri tem velja poudariti, da občina Piran edina od občin v zadnjih letih beleži konstantni negativni naravni prirast. Selitveni prirast (razlika med številom priseljenih in številom odseljenih) v tem obdobju znaša 7.402. Od tega se je 5.609 oseb preselilo na območje iz tujine. Ostalih 1.793 pa predstavlja selitveni prirast med občinami v Sloveniji.

Preglednica 13: Gibanje prebivalstva na območju LAS Istre v zadnjih desetih letih (2004-2014).

	Naravni prirast	Selitveni prirast s tujino	Selitveni prirast med občinami	Skupni prirast na 1.000 prebivalcev	Indeks gibanja prebivalstva
Izola	159	1251	-71	86	105,5
Koper	731	3.514	2.070	123	110,8
Piran	-207	844	-206	-24	101,7
Skupaj	683	5.609	1.793	185	107,9

Vir: Statistični urad RS.

V Mestni občini Koper so zabeleženi najbolj pozitivni demografski trendi, saj se je število prebivalcev povečalo za 14%, hkrati pa se beleži najnižji indeks staranja¹³. Občina beleži pozitiven naravni in selitveni prirast. Sicer pa vse občine beležijo porast prebivalstva v zadnjih 15 letih. Bolj negativna pa je starostna struktura, saj indeks staranja na območju znaša 142 medtem ko je povprečje za Slovenijo 121,3. Pri tem izstopa Občina Piran, kjer je indeks staranja opazno najvišji, hkrati pa je indeks gibanja števila prebivalcev¹⁴ najnižji. Občina Piran je tudi edina občina z negativnim naravnim prirastom in jo lahko označimo kot demografsko najbolj ogroženo.

Z namenom globlje analize demografskih trendov na območju LAS Istre, smo opravili tudi analizo po posameznih naseljih¹⁵ in krajevnih skupnostih (KS), kajti podatki na ravni občin ne omogočajo vpogleda v demografske trende na podeželju in razlike med podeželjem in urbanimi območji. Rezultati so pokazali presenetljivo, vendar z vidika razvoja podeželja zelo pozitivno, sliko, saj se je število prebivalcev na podeželju v zadnjih 15 letih opazno povečalo. Obenem se je zelo izboljšala tudi starostna in izobrazbena struktura. Obratne trende pa opažamo v mestnih naseljih (zlasti mestnih jedrih), saj število prebivalstva zelo počasi narašča oziroma celo upada, obenem pa je vedno več starejšega prebivalstva. V občini Piran sta tak primer KS Piran in KS Portorož, medtem ko na podeželju pozitivno izstopata KS Sečovlje in KS Sv. Peter. V občini Izola je v obalnih KS zabeležena minimalna rast prebivalstva, medtem ko se je v KS Korte število prebivalcev v zadnjih 15 letih povečalo za več kot četrtno. V Mestni občini Koper so trendi podobni, saj sta v veliko KS na podeželju indeks gibanja prebivalstva in indeks starosti pozitivnejša kakor v mestnem jedru. Opazno najbolj izstopa KS Boršt, kjer se je število prebivalcev v zadnjih petnajstih letih povečalo za skoraj 70% in hkrati indeks staranja znaša okoli 70. Le dve KS beležita upad prebivalstva (Podgorje in Rakitovec). Je pa v občini več naselij, kjer še vedno beležimo upadanje prebivalstva. Sicer se to število zmanjšuje, saj je bilo v obdobju 1991-2002 takih naselij 37, v obdobju 2002-2014 pa 22 (Belvedur, Bezovica, Črnotiče, Dol pri Hrastovljah, Dvori, Galantiči, Gradin, Hrastovlje, Karli, Koromač-Boškini, Podgorje, Pregara, Premančan, Rožar, Sirči, Smokvica, Socerb, Sočerga, Stepiani, Trebeše, Trsek, Tuljaki). V veliki večini gre za od obalnih središč bolj oddaljene in odmaknjena naselja, ki so tudi manj zanimiva za doseljevanje. Na celotnem območju je indeks staranja pod 100 skupno zabeležen v 30 naseljih, od tega so vsa, z izjemo Šalare, podeželska. Indeks staranja nad 150 pa je skupno zabeležen v 31 naseljih.

5.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva

Na celotnem območju LAS Istre je imela v letu 2014 v povprečju dobra polovica (52%) prebivalstva srednješolsko izobrazbo, dobra četrtina (26%) osnovnošolsko izobrazbo ali manj ter dobra petina (22%) višješolsko in visokošolsko izobrazbo.

¹³Indeks staranja je razmerje med starim prebivalstvom (starim 65 let in več) in mladim prebivalstvom (starim od 0 let do 14 let), pomnoženo s 100. Višja kot je indeks pomeni, da je na območju več starejšega prebivalstva.

¹⁴Indeks gibanja števila prebivalcev prikazuje gibanje števila prebivalcev določenem časovnem obdobju. Višji kot je indeks, bolj se je število prebivalcev povečalo. V primeru, da je indeks nižji kot 100 pa pomeni, da se število prebivalcev zmanjšuje.

¹⁵Po podatkih Statističnega urada je na območju skupno 121 naselij.

Analiza po krajevnih skupnostih pokaže, da je najmanjši delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ali manj zabeležen v KS Portorož, KS Korte in KS Lucija, največji delež pa KS Rakitovec, KS Zazid in Padna. Najmanjši delež prebivalcev z višješolsko in visokošolsko izobrazbo imajo KS Rakitovec, KS Gradin in KS Podgorje, največji delež pa KS Portorož in Jagodje-Dobrava ter Ankaran.

5.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

Območje je dobro preskrbljeno tako z predšolskimi kot šolskimi ustanovami. V Mestni občini Koper delujejo trije samostojni vrtci (dva v centru Kopra, en v predmestnem naselju Semedela), pet vrtcev je organiziranih v okviru osnovnih šol v Dekanih, Gračišču, Marezigah, Škofijah in Šmarjah. V Občini Izola deluje en samostojen vrtec (VIZ Mavrica) in en, organiziran na OŠ Dante Alighieri v Izoli. V Občini Piran delujejo trije samostojni vrtci (Mornarček Piran, La Coccinella in Morje Lucija v Portorožu), en pa je organiziran na OŠ Sečovlje. Kljub omenjenemu pozitivnemu skupnemu prirastu so v vseh treh obalnih občinah poskrbeli za ustrezne dodatne kapacitete za namestitev otrok.

V Kopru delujeta dve osnovni šoli (OŠ Koper in Scuola Elementare Pier Paolo Vergerio il Vecchio) v središču mesta in dve (OŠ Dušana Bordona Semedela in OŠ Antona Ukmarja Markovec) v predmestju Kopra. V zaledju kopske občine deluje sedem osnovnih šol. (OŠ Ivana Babiča-Jagra Marezige, OŠ Dekani, OŠ Aleša Beblerja-Primoža Hrvatini, OŠ Elvire Vatovec Prade, OŠ Istrskega odreda Gračišče, OŠ Oskarja Kovačiča Škofije, OŠ Šmarje). Izola ima tri osnovne šole, ki se nahajajo znotraj mestnega naselja (OŠ Dante Alighieri, OŠ Livade in OŠ Vojke Šmuc). V Občini Piran delujeta dve osnovni šoli v samem centru mesta (OŠ Cirila Kosmača Piran in OŠ Vincenzo de Castro), ena v Luciji (OŠ Lucija), ena pa v Sečovljah (OŠ Sečovlje).

Tudi osnovno glasbeno šolanje je dobro urejeno, in sicer v okviru Glasbene šole Koper s podružnicama v Izoli in Piranu.

Srednje šole so skoncentrirane v treh večjih obalnih mestih: Kopru, Izoli in Piranu oziroma Portorožu. V Kopru deluje pet srednjih šol (Ginnasio Gian Rinaldi Carli, Gimnazija Koper, Srednja ekonomsko-poslovna šola Koper, Srednja tehniška šola Koper, Umetniška gimnazija), v Izoli dve (Gimnazija Pietro Coppo Izola, Srednja šola Izola), v Piranu dve gimnaziji (Gimnazija Antonio Sema Piran in Gimnazija Piran), v Portorožu pa ena (Srednja pomorska šola Portorož). Gimnazija Koper ima tudi dva umetniška oddelka in sicer glasbeni in likovni.

Tudi visokošolske ustanove se nahajajo v mestnih naseljih. V Kopru je sedež Univerze na Primorskem (UP) katere članice so:

- v Kopru: Fakulteta za management, Fakulteta za humanistične študije, Pedagoška fakulteta in Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije
- v Izoli: Visoka šola za zdravstvo
- v Portorožu: Turistica – Fakulteta za turistične študije.

V okviru UP deluje še Znanstveno-raziskovalno središče Koper (UP ZRS) in Primorski inštitut za naravoslovne in tehnične vede (UP PINT). V Izoli so oktobra 2015 odprli Univerzitetni kampus Livade. Projekt sofinancira Evropska unija v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija – Italija 2007-2013). V Portorožu je Fakulteta za pomorstvo in promet (članica Univerze v Ljubljani).

Osrednje kulturno življenje na obravnavanem območju gravitira na mestna središča, kjer se tudi nahaja večina kulturnih ustanov: Gledališče Koper, Kulturni dom Izola, gledališče Tartini Piran, Avditorij Portorož, Pokrajinski muzej Koper, Pomorski muzej Sergeja Mašera Piran, Osrednja knjižnica

Srečka Vilharja Koper, Mestna knjižnica Piran, Mestna knjižnica Izola, Muzej Parenzana v Izoli, umetniške galerije (Obalne galerije Piran, galerija Alga in Insula v Izoli, Meduza in številne druge v Kopru).

Na podeželju je kulturno življenje osredotočeno predvsem na številna društva, ki delujejo na različnih kulturnih področjih ter večinoma v prostorih »zadružnih domov«. Sicer pa je na podeželju poleg nekaterih galerij še Muzej Solinarstva v Sečovljah, Tonina hiša v Sv. Petru in Kapelučina hiša z etnološko zbirko v Novi vasi. Pestro paleta kulturne dejavnosti na območju LAS predstavljajo amaterska društva, ki so delujoča tako v mestnih jedrih kakor na podeželju. Na obravnavanem območju je registriranih skoraj 1.000 aktivnih društev. Delujejo na področju glasbene, likovne, plesne, kiparske in drugih dejavnosti. Društva so zelo raznolika, kar predstavlja pestrost v kulturni ponudbi tega območja.

Predvsem društva delujoča na podeželju ohranjajo tudi kulturno izročilo in predstavljajo dodatno turistično ponudbo, ki ima na podeželju še večji pomen. To so npr. Godbeno društvo Mužika Sv. Lazar Boršt, KD Šavrinke in anka Šavrinke, TD Solinar Strunjan in mnogo drugih kakor tudi številna Turistična društva.

Nekatera društva dosegajo visoko kvaliteto raven ustvarjanja ter predstavljajo poleg bogate domače kulturne ponudbe tudi mednarodno uveljavljene zasedbe, nekatera imajo tudi več kot stoletno tradicijo. Skupaj z osrednjimi turističnimi društvi in javnimi zavodi na področju kulture in športa predstavljajo osrednjo kulturno in turistično ponudbo na obravnavanem območju. Hkrati s svojim delovanjem ohranjajo kulturno izročilo in o predstavlja vez tudi z ribištvo, kmetijstvom, podeželjem, tipično kulinariko kakor tudi s celovito turistično ponudbo Obale.

5.3.5 Opis ranljivih skupin

Brezposelni:

Kljub temu, da je registrirana stopnja brezposelnosti na obalnem območju med najnižjimi v Sloveniji (Ankaran 8,3, Mestna občina Koper 10,3, Izola 11,1, Piran 10,9, Slovenija 11,5, Vir: SURS, sept. 2015), je med njimi znaten delež težko zaposljivih kategorij (dolgotrajno brezposelni, starejši od 50 let) in mladih do 29 let. Ravno turizem je dejavnost, ki problem brezposelnosti vsaj delno omili s sezonskimi zaposlitvami ter drugimi oblikami dela v času turistične sezone. Sama sezona se podaljšuje v posezonsko in predsezonsko obdobje, s čemer se veča tudi potreba po kadrih. Dopolnilne dejavnosti v kmetijstvu in ribištvo ter prestrukturiranje ribičev v dejavnosti »ribiškega turizma« bi lahko pripomogle k nadaljnjemu zmanjševanju brezposelnosti na območju LAS.

Mladi:

Mladi generaciji predstavlja problem predvsem slaba možnost za zaposlovanje zato se jih precej odloča za delo v tujini, veliko pa je tudi dnevnih migrantov, ki se vozijo na delo v Ljubljano in okolico. Le ti so večinoma visoko izobraženi kadri. Kot omenjeno, so možnosti za zaposlovanje mladih predvsem v turizmu in z njim povezanih dejavnostih ter na področju družbenih dejavnosti. Te dejavnosti so pomembne tudi z vidika preprečevanja marginalizacije, kriminala in odvisnosti.

Starostniki in hendikepirane osebe ter otroci s posebnimi potrebami:

Glede na višji delež starostnikov od povprečja v Sloveniji, predstavlja ta skupina pomemben del prebivalstva na območju LAS. Na območju obalnih občin je kar nekaj domov za ostarele: Obalni dom upokojencev Koper, Dom upokojencev Izola, Center za starejše občane Lucija. Starejši občani so aktivni v številnih društvi in društvih upokojencev. Številni imajo možnost najema manjših kmetijskih zemljišč v okolici urbanih naselij, nekateri pa so še aktivni v poslovnih dejavnostih.

Obala je prijazna do hendikepiranih oseb, saj so večinoma dostopne točke primerno urejene, veliko je sprehajalnih poti, primernih tudi za te osebe in dostopnih plaž. V Izoli imamo Dom Dva topola, ki je namenjen distrofikom ter gibalno oviranim osebam. Za otroke s posebnimi potrebami se nahaja v Strunjanu center Elvire Vatovec, Center za korekcijo sluha in govora v Portorožu ter center Sonček za cerebralno paralizo na Debelem rtiču v občini Ankaran. Starejši in občutljive skupine predstavljajo pomemben del turističnega obiska Slovenske Istre, predvsem v pred in posezoni, pa tudi kot dnevni obiskovalci.

5.4 Izkušnje z izvajanjem programa LEADER in Evropskega sklada za ribištvo v obdobju 2007 – 2013

Na območju zdajšnje LAS Istre sta bili v programskem obdobju 2007-2013 ustanovljeni dve akcijski skupini: **OAS RIBIČ** - Obalna akcijska skupina »RIBIČ« v katero je bilo vključenih 46 članov in **LAS Istre** - Lokalna akcijska skupina za območje občin Koper, Izola in Piran, v katero je bilo vključenih 60 članov

Izkušnje s pripravo SLR in ustanovitvijo Obalne akcijske skupine Ribič 2007-2013:

Lokalna strategija trajnostnega razvoja ribištva je bila podlaga za delovanje Obalne akcijske skupine. Obalna akcijska skupina je nastala na iniciativo delovne skupine polno aktivnih ribičev ter zainteresiranih partnerjev, ki so se odzvali na pobudo ribičev za ustanovitev OAS. V času nastajanja strategije so bili izvedeni številni usklajevalni sestanki, delavnice in razgovori z vsemi zainteresiranimi akterji za vključitev v OAS. Glede na dvome, ki jih je bilo zaznati v ribiškem sektorju, je bila ustanovitev akcijske skupine težavna. Kljub temu, da je bila prva predstavitev 4. Osi s strani Ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, šele marca 2010, so se aktivnosti za pripravo SLR izvajale skoraj dve leti. V strategijo so bila vključena »Izhodišča za Strategijo razvoja obalne akcijske skupine za ribištvo«, ki jih je delovna skupina za ribištvo oblikovala julija 2010. V okviru izvedenih delavnic in prezentacij je sodeloval tudi predstavnik obalne akcijske skupine iz Danske. Pripravljena je bila SLR, ki je bila po javni obravnavi jeseni 2011 potrjena s strani delovne skupine in nato januarja 2012 sprejeta skupaj s Konzorcijsko pogodbo na ustanovni skupščini OAS RIBIČ. Postopen proces priprave je omogočil kvalitetno izdelavo SLR, kar je potencialnim vlagateljem omogočilo dobro in kvalitetno osnovo za pripravo projektov.

Tako se je 09.01.2012 ustanovil Konzorcij Obalne akcijske skupine RIBIČ. Štel je 46 partnerjev: 26 iz zasebnega ribiškega sektorja, 15 iz zasebnega neribiškega sektorja ter 5 iz javnega sektorja. Namen ustanovitve OAS RIBIČ je bila vzpostavitev učinkovitega javno-zasebnega partnerstva za izvajanje Lokalne razvojne strategije OAS za črpanje sredstev ESR iz 4. osi Operativnega programa za razvoj ribištva v RS 2007-2013 v skupni višini 2.885.732,00 EUR.

Od dneva potrditve skupine, to je od 02.03.2012 do 30.06.2015 je bilo odobrenih in uspešno realiziranih 17 izvedbenih projektov ter 3 projekti oz. aktivnosti izvajanja Lokalne razvojne strategije neposredno s strani OAS RIBIČ. Vlagatelji projektov so bili večinoma ribiči oz. ribogojci, ki so s svojimi projekti zasledovali različne cilje, predvsem prvi cilj »Diverzifikacijo in prestrukturiranje ribiške dejavnosti«, »Trženje, predelava in kulinarika slovenskega ulova/vzreje« oz. »Izobraževanje v ribištvu in o ribištvu ter promocija slovenskega ribištva«. Več informacij o uspešno zaključenih projektih OAS RIBIČ je na voljo na www.oasribic.si.

Izkušnje z ustanovitvijo LAS Istre, pripravo SLR in izvajanjem programa LEADER 2007-2013:

Iniciativo za oblikovanje LAS Istre so dale tri občine, skupaj z Regionalnim razvojnim centrom Koper, ki so v proces oblikovanja LAS in priprave Strategije lokalnega razvoja (skrajšano: SLR) vključili

splošno javnost in predstavnike različnih sektorjev, pomembnih za razvoj podeželja. Oblikovanje LAS-a se je pričelo v letu 2007, ko se je pričelo izvajati tudi številne animacijske delavnice za pripravo SLR in informiranje o možnostih črpanja sredstev iz ukrepa LEADER, Programa za razvoj podeželja 2007-2013. Dokument SLR LAS Istre se je tako oblikoval v letih 2007 in 2008 in je bil, po potrditvi s strani pristojnega ministrstva, podlaga za delovanje LAS v obdobju 2007-2013 oz. črpanje sredstev iz vira LEADER. LAS Istre se je ustanovila na ustanovni skupščini 4.6.2008, kot javno-zasebno partnerstvo katerega člani so bili podpisniki družbene pogodbe o ustanovitvi in delovanju LAS. Organi LAS Istre so bili skupščina, upravni odbor in nadzorni odbor, naloge vodenja in upravljanja LAS pa dodeljene Regionalnemu razvojnemu centru Koper. Na ustanovni skupščini je bila sprejeta tudi SLR za programsko obdobje 2007-2013 in nato posredovana pristojnemu ministrstvu v potrditev. Formalni status LAS je bil LAS Istre dodeljen 12.1.2009, z odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o dodelitvi statusa delujoče LAS. LAS Istre je tako šele januarja 2009 lahko objavila prvi Javni razpis za izbor projektov. V programskem obdobju 2007-2013 so bili s strani LAS Istre skupno bili objavljeni štiri javni pozivi LAS za projekte, na osnovi katerih je upravni odbor LAS, na prvi stopnji, potrdil petindvajset izvedbenih projektov, medtem ko je Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano projekte potrdilo na drugi stopnji, in sicer je LAS-u odobrilo: za Letni izvedbeni načrt za projekte v 2009 sredstva v višini 116.697,11 EUR, za Letni izvedbeni načrt za projekte v 2010 sredstva v višini 129.187,00 EUR, za 1. Načrt izvedbenih projektov za leto 2012 sredstva v višini 413.105,62 EUR in za 2. Načrt izvedbenih projektov za leto 2012 sredstva višini 69.976,29 EUR. Zadnji javni razpis za projekte je LAS Istre je bil, skladno z zakonodajo, lahko objavljen v letu 2012, saj je bilo zadnje projekte za sofinanciranje iz vira LEADER, za programsko obdobje 2007-2013, možno pristojnemu ministrstvu predložiti do 31.10.2012.

Projekti LAS so se izvajali neprekinjeno, od potrditve prvih projektov iz leta 2009, do vključno leta 2015. Pri izvajanju projektov je Regionalni razvojni center Koper nosilec projektov nudil svetovanje in pomoč. RRC Koper je tudi vršil prvostopenjski nadzor nad zahtevki za projekte in pravočasno oddal vse zahtevke za izplačilo pristojnemu ministrstvu oz., od leta 2014 dalje, Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja ter, na podlagi pozivov ministrstva oz. agencije, skupaj z nosilci pripravljaj razjasnitve zahtevkov in bil prisoten na vseh revizijskih in kontrolnih postopkih projektov na terenu in na sedežu LAS. Prejeta izplačila za projekte je Regionalni razvojni center Koper nosilec nakazal takoj. RRC Koper je vršil tudi animacijo območja LAS in potencialnim nosilec projektom ter vsem zainteresiranim predstavljal možnosti črpanja LEADER sredstev, organiziral več delavnic na terenu, predstavljal javne razpise in pripravljaj obvestila za medije. RRC Koper je LAS oz. primere dobrih praks projektov LAS Istre predstavljal tudi javno in sprejemal delegacije delujočih LAS-ov oz. LAS-ov v nastajanju iz tujine, za predstavitve delovanja LAS Istre – kot primer dobre prakse. Izvedba programa LEADER s strani LAS Istre je ocenjena kot uspešna.

6 ANALIZA RAZVOJNIH POTREB IN MOŽNOSTI OBMOČJA LAS ISTRE, VKLJUČNO Z ANALIZO PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI

Opredelitev razvojnih potreb in možnosti temelji na analizi stanja, ki je bila izvedena na podlagi študije sekundarnih virov in razpoložljivih podatkov, delavnic ter terenskega dela na območju LAS Istre.

Od petdesetih let prejšnjega stoletja dalje, je za območje značilna izrazita litoralizacija, ki se je odražala v zgoščevanju prebivalstva in gospodarskih dejavnosti ter delovnih mest v ožjem obalnem pasu. Le ta velja za enega izmed gospodarsko najbolj razvitih območij v državi. V zaledju pa je prihajalo do odseljavanja oziroma depopulacije, staranja prebivalstva, propadanja infrastrukture in opuščanja gospodarskih dejavnosti (zlasti kmetijstva). Z vidika socio-demografskih značilnosti, stanja infrastrukture in kvalitete življenja, so se v zadnjih letih razmere zelo izboljšale in posledično so se zmanjšale tudi razlike med obalnimi urbani deli in podeželjem.

Kljub temu, pa je iz izhodišč trajnostnega endogenega razvoja, stanje na celotnem območju bolj problematično. Podeželju ne uspe aktivirati (mnogih) endogenih razvojnih potencialov, kar se izkazuje v zelo nizkem obsegu lokalne ekonomije (podjetništva) temelječe na endogenih virih (pridelava in predelava hrane, turizem, gastronomija, obrt itd.). Posledično je podeželje še vedno ekonomsko odvisno od (obalnih) urbanih središč, kamor dnevno na delo migrira velika večina aktivnega prebivalstva, saj je zaposlitvenih možnosti in delovnih mest na podeželju malo. Hkrati je na podeželju še vedno visok delež ostarelega prebivalstva. Prav pomanjkanje zaposlitvenih možnosti in možnosti za pridobivanje dodatnih dohodkov, sta področji, s katerima so prebivalci podeželja najbolj nezadovoljni. To je povezano tudi s šibko podjetniško iniciativo in neustreznim podpornim okoljem. Vse to vpliva na to, da podeželje postaja vedno bolj podobno »spalnim naseljem«, kar se kaže tudi v zaraščanju pokrajine in propadanju kulturne dediščine, ki tako izgublja svojo vrednost in identiteto. Zaradi tega, je potrebno spodbuditi razvoj v smeri multifunkcijskega in ekonomsko vitalnega podeželja.

Pri tem je zelo pomembno tudi ustvarjanje sinergij med podeželjem in urbani deli, z namenom spodbujanja lokalne krožne ekonomije.

V urbanih območjih, kjer je podjetništvo sicer dobro razvito, se prav tako soočajo s pomanjkanjem delovnih mest in brezposelnostjo, kot posledico neustreznega upravljanja (večjih) podjetij in krize, ki je močno prizadela obalno gospodarstvo. Poleg tega je problematična tudi izrazita koncentracija gospodarskih in podjetniških dejavnosti v mestu Koper, kar ni ugodno z vidika uravnoveženega razvoja območja. Več poudarka bi bilo potrebno nameniti spodbujanju podjetniških iniciativ, zlasti med mladimi, s poudarkom na zelenem in socialnim podjetništvom, kooperativah in (socialnih) inovacijah. Opozoriti je potrebno še na trend upadanja in staranja prebivalstva zlasti v mestnih jedrih, neustrezne rabe prostora ter obremenjevanje okolja, čemur bo potrebno v prihodnje nameniti več pozornosti.

Prav tako tudi stanje v ribištvi in ribogojstvu ni preveč pozitivno, saj število akterjev in delovnih mest upada. Hkrati pa sektor, zlasti v povezavi z gastronomijo in turizmom, predstavlja neizkoriščene priložnosti za razvoj podjetništva in zaposlovanja.

Preglednica 14: SWOT analiza za območje LAS Istre

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Ugodna geostrateška lega, dobra dostopnost (po morju, zraku in kopnem),	- Neizkoriščena izkoriščenost lokalnih virov, pomanjkanje identitete in povezanosti v kmetijstvu, ribištvi in turizmu.

<p>bližina gospodarskih centrov in urbanih središč.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zadovoljstvo lokalnih prebivalcev s kvaliteto življenja. - Razvito gospodarstvo in podjetništvo v urbanih delih. - Pozitivni demografski trendi (rast števila prebivalcev, priseljevanje, vedno več mladih in izobraženih na podeželju). - Biotska, naravna in krajinska pestrost, mediteranska kultura, morje, soline, Dragonja, Kraški rob... - Ugodna klima za turizem in kmetijstvo. - Ohranjena narava (možnosti za eko kmetijstvo in zeleni turizem). - Varnost pred naravnimi nesrečami. - Kulturna identiteta/dediščina, multikulturalnost, tradicionalna znanja (kmetijstvo, ribolov, kulinarika...). - Pestrost in kakovost kmetijskih pridelkov, morskega ulova in gastronomije, daje regiji edinstvenost ponudbe. - Razvitost ekološkega kmetijstva. - Dolgoletna tradicija kmetijske in ribiške dejavnosti. - Obnovljena ribiška infrastruktura (pomoli, pristanišča). - Visoka kakovost jadranskih rib. <p>Prepoznaven in specifičen okus morskih rib in drugih organizmov, ki so kulinarično visoko cenjeni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Že obstoječi obrati za gojenje školjk ter morskih in sladkovodnih rib, ki omogočajo trajno gojenje kvalitetnih belih rib in školjk. - Tradicija turizma in prepoznavna turistična destinacija (obalni del). - Razmeroma dobro razvita osnovna infrastruktura. - Prebujanje podeželja - veliko NVO/društev, razvojnih iniciativ, idej, dogodkov, obujanja tradicije, ipd. - Razvit družbeni sektor - šolstvo, izobraževalne in raziskovalne ustanove (UP) 	<ul style="list-style-type: none"> - Povečana obremenitev okolja zaradi intenzivnosti kopnega in morskega prometa, turizma ter ostalih dejavnosti zlasti v urbanih območjih. - Nezanesljiva oskrba s pitno vodo (poletje). - Pomanjkljivo upravljanje z meteorno vodo in odplakami iz gospodinjstev (tudi ovira za razvoj turizma). - Različni interesi v okolju, šibko sodelovanje med akterji na vseh ravneh, odsotnost razvojne vizije/specializacije. - Podeželje se spreminja v »spalno in vikendaško okolje« in izgublja tradicionalno povezanost in identiteto. - Ni nosilca, ki bi ustrezno animiral, povezoval in razvijal vsebine, projekte, podjetništvo itd. na terenu. - Pomanjkljiv oziroma pasiven pristop k ohranjanju okolja, varovanju narave ter kulturne dediščine in kulturne krajine. - Pomanjkanje delovnih mest na podeželju – ekonomska odvisnost od obalnih, gospodarskih središč. - Sezonskost turistične ponudbe in velika koncentracija v obalnih središčih. - Podeželje ni dovolj prepoznano s turističnega vidika ter ni dovolj vključeno v ponudbo in razvoj turističnih središč na obali. - Nezainteresiranost ključnih turističnih ponudnikov v obalnem pasu za sodelovanje. - Razmere v kmetijstvu in ribištvi so slabše kot pri ostalih članicah EU. Dodatno konkurenco predstavljajo ribiči sosednje Hrvaške, ki dostopajo do istega tržišča (Slovenija, Italija). - Omejenost ribolovnega področja in ribolovnih virov. - Pomanjkanje določenih vrst rib na trgu onemogoča kontinuirano zagotavljanje zadostnih količin trgovskim verigam. - Slabo poznavanje svežih rib slovenskega morja in njihove prehranske in kulinarične vrednosti in posledično nizka povprečna poraba slovenskih rib na prebivalca v Sloveniji. - Nezadostna turistična promocija, še posebej z vidika ribištva in ribiške tradicije. Premajhna povezanost ribištva s turizmom. - Malo diverzificiranih kmetij in ribičev. - Pomanjkanje investicijskih sredstev (kmetijstvo, ribištvo).
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Omejene naravne in družbene danosti za širitev kmetijske in ribiške proizvodnje. - Šibko tržno sodelovanje med kmetijskimi pridelovalci in med ribiči. Slabo razvite kratke prodajne verige. - Prenizka domača poraba kmetijskih pridelkov in ulova. Slabo izkoriščen tržni potencial kmetijskih pridelkov in rib. - Neugodna starostna struktura med nosilci kmetij in ribiči, premalo mladih se odloča za kmetijstvo in ribištvo. - Slabo razvit javni promet na podeželju. - Pomanjkanje kulturnih in umetniških vsebin.
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI/OVIRE
<ul style="list-style-type: none"> - Ključni razvojni priložnosti: trajnostni turizem, povezovanje ribištva s kmetijstvom, regijska »ekskluzivnost«. - Spodbujanje razvoja lokalnih produktov in povezovanje podeželja in obale z morjem. - Možnost ponudbe svežih rib, ki jih v siceršnji gostinski ponudbi ni. - Priložnost za trženje dodatne turistične ponudbe za aktivno preživljanje počitnic. - Razvitost in prepoznavnost turizma v obalnem delu (priložnost za turizem in kmetijstvo na podeželju ter ribištvo). - Trajnostne usmeritve politik EU. - Naraščajoče zanimanje za gastronomijo, vina, zdravo/mediteransko prehrano, ekološka živila, ribe, doživetja v turizmu, ekoturizem. - Vedno večje povpraševanje po sveži ribi - spreminjanje prehranskih navad v korist povečani porabi rib in zdravi prehrani. - Revitalizacija obstoječe zapuščene infrastrukture za različne namene (naselitev mladih, turizem). - Povezovanje Slovenske in Hrvaške Istre, pridobivanje čezmejnih in EU razvojnih sredstev. - Motiviranje mladih za prevzem/zagon kmetije s pomočjo sredstev za zagon dejavnosti na kmetijah. - Tržno povezovanje kmetij, malih turističnih ponudnikov in ribičev (zadružništvo). - Razvoj neposrednih/kratkih proizvodnih in potrošniških verig »kmet/ribič-kupec«. - Razvoj novih kmetijskih in ribjih proizvodov. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovezanost, različni interesi v okolju, odsotnost enotne razvojne vizije/specializacije. - Gospodarska kriza, zapiranje podjetij, naraščanje brezposelnosti. - Administrativni postopki in birokracija, ki zavira razvoj (kmetijstvo, turizem, podjetništvo). - Masovni turizem (neupoštevanje nosilne zmogljivosti območja in posameznih lokacij). - Pomanjkanje finančnih sredstev za razvoj in investicije (kmetijstvo, turizem, podjetništvo, ribištvo...). - Nadaljevanje trenda upadanja kmetijstva in zaraščanje kmetijskih zemljišč (negativni vpliv tudi na turizem). - Nevarnost ekoloških nesreč (izliv goriva, balastne vode, onesnaževanje s strani sladkovodnih pritokov...). - Izredni dogodki (suše, pozebe, bolezni). - Podnebne spremembe (kmetijstvo in ribištvo). - Neustrezno varovanje (najboljših) kmetijskih zemljišč (pozidava). - Zavajanje na trgu in izguba zaupanja s strani potrošnikov (prodaja uvoženih pridelkov/ulova kot domačega ipd.). - Pogost pojav toksičnosti školjk ter s tem povezan negativni vpliv na porabo. - Izguba tradicionalnih znanj. - Morebitne okoljsko sporne investicije na območju Tržaškega zaliva. - Relativno majhno zanimanje za cenejše vrste rib, njihovo čiščenje in pripravo.

<ul style="list-style-type: none"> - Prodaja kmetijskih (ekoloških) pridelkov in ulova v javnih ustanovah, v turističnem in gostinskem sektorju. - Razvoj socialnega podjetništva in inovacij. - »Zeleno« gospodarstvo, zelena delovna mesta. - Vzpostavitev regijske destinacijske organizacije. - Izboljšanje konkurenčnosti urbanega prostora, kvalitete življenja in okolja v urbanih območjih. - Odpiranje neuporabljenega in zapuščenega urbanega prostora družbenim skupinam in posameznikom. - Specializirana oz. zelo kakovostna ponudba urbanega prostora z inovativnimi oblikami življenja, ki so v urbanih sredinah vedno bolj aktualne (dostop do narave, socialne aktivnosti, festivali urbane kulture). 	
---	--

Kot ključne razvojne potenciale in prioritete LAS Istre lahko opredelimo:

1. Trajnostne oblike turizma v povezavi z naravno in kulturno dediščino, aktivnostmi v zdravem in varnem okolju, doživetji, kmetijstvom, gastronomijo, ribištvo. Poudarek je na oblikovanju (zelene) destinacije in prepoznavne blagovne znamke »Slovenska Istra«.
2. Trajnostno in ekološko kmetijstvo, trajnostno ribištvo in ribogojstvo, izboljšanje lokalne samooskrbe, pridelava in razvoj novih živil, promocija, trženje in razvoj novih kratkih oskrbnih verig s kakovostnimi lokalnimi proizvodi, zeliščarstvo, povezovanje pridelovalcev (zadružištvo).
3. Infrastruktura in podporno okolje (podjetniško, strokovno in znanstveno, informacijske storitve) kot generator razvoja - razvoj in obnova, ki prinašata različne učinke, poudarek je na uporabnosti za lokalne prebivalce in turiste (npr. razpršeni hoteli).
4. Ustrezno ohranjanje in upravljanje naravne in kulturne dediščine ter (za)varovanih območij (vključno s Kraškim robom in porečjem Dragonje), z aktivnim vključevanjem lokalnih prebivalcev. Povezovanje naravne in kulturne dediščine s turizmom.
5. Spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja ranljivih skupin v povezavi s socialnimi inovacijami in socialnim podjetništvom.

RAZVOJNA VIZIJA OBMOČJA LAS

Slovenska Istra - območje uspešnega povezovanja in prepleta zelenega gospodarstva na podeželju, v obalnih urbanih območjih ter na morju, z visoko kakovostjo življenja lokalnega prebivalstva ter zagotavljanja uravnoteženih razvojnih možnosti, temelječih na inovativnosti, kreativnosti in trajnostnem razvoju.

Za uresničitev vizije je nujno potrebno povezovanje zaledja in ribištva z obalnim območjem in turističnimi središči, z namenom ustvarjanja novih razvojnih, podjetniških in zaposlitvenih možnosti ter krepitve trajnostne proizvodnje, potrošnje, izmenjave in prostorske organizacije na celotnem projektnem območju. Podeželje, obalno območje (urbanima središča) in morje oziroma ribištvo, skupaj predstavljajo

identiteto celotnega območja Slovenske Istre. Poleg gospodarskega, je pomemben tudi razvojni preboj, predvsem na področju prepleta storitev prostora in produktov v povezavi z razvojem trajnostnega turizma. Bolje je potrebno izkoristiti prednost in bližino tujih trgov, povezave in sodelovanje s sosednjimi območji (Hrvaška Istra), kakor tudi vključevanje območja v mednarodne gospodarske tokove.

Turizem:

Trajnostni turizem predstavlja glavno razvojno priložnost za območje LAS Istre. Vizija razvoja turizma temelji na:

- ustvarjanju maksimalnih pozitivnih učinkov za lokalno okolje (delovna mesta, dodatni viri prihodkov, razvoj dopolnilnih storitev, infrastruktura, višja kakovost življenja...),
- integraciji ob hkratnem varovanju okolja, ohranjanju narave ter kulturne dediščine, lokalne identitete,
- aktivni vključenosti lokalnega prebivalca v načrtovanje in izvajanje,
- krepitvi sodelovanja med različnimi deležniki z namenom izgradnje destinacije in blagovne znamke »Slovenska Istra«, povezovanju urbanih obalnih turističnih središč s podeželjem,
- razvoju (integralne) ponudbe in produktov vezanih na lokalno gastronomijo, kmetijstvo, ribištvo, etnologijo, naravno in kulturno dediščino, aktivna doživetja (kolesarstvo, pohodništvo, plezanje, ipd.), zavarovana območja (ekoturizem), zgodbarjenje, izobraževanje,
- razvoju prenočitvenih kapacitet, zlasti v obliki razpršenih hotelov in turističnih kmetij ter tudi novih oblik (npr. glamping),
- povezovanju malih ponudnikov (zadružništvo),
- povezovanju prostorskega kapitala za krepitev konkurenčnosti turizma in s turizmom povezanih dejavnosti,
- inovativni urbani ponudbi z vključevanjem kulturnih, športnih vsebin, naravnih danosti v povezavi z morjem.

Kmetijstvo:

Kmetijstvo je še vedno glavna dejavnost na podeželju. Pri tem je potrebno poudariti, da je pomen kmetijstva, poleg pridelave hrane, tudi ohranjanje kulturne krajine, ki predstavlja pomemben element razvoja turizma. Vizija razvoja kmetijstva temelji na:

- usmerjanju v naravi prijazno oziroma ekološko kmetijstvo, ki zagotavlja varovanje okolja ohranjanje narave, biotske pestrosti in kulturne krajine,
- povečanju obsega tržne pridelave (zlasti zelenjave, sadja, žit) in predelave živil v že prepoznavne in nove tržne lokalne produkte,
- ustvarjanju »zelenih« delovnih mest na področju pridelave, predelave in trženja lokalnih (ekoloških) živil,
- razvoju kratkih verig prodaje (javni sektor, turistični in gostinski sektor, urbana središča),
- tržnem povezovanju pridelovalcev (zadružništvo, interesna partnerstva) in razvoju blagovnih znamk,
- spodbujanju inovativnih praks/tehnologij, novih kultur oziroma živil,
- razvoju (socialnega) podjetništva, vključevanju ranljivih skupin in diverzifikaciji dejavnosti na kmetijah, s poudarkom na povezovanju kmetijstva, ribištva in turizma,
- promociji oziroma izgradnji pozitivnega izgleda kmetijstva ter posledično tudi spodbujanju mladih za odločanje za kmetijstvo,
- izboljšanju pogojev za kmetijstvo (zadostne količine vode, namakanje, skupni prostori za skladiščenje, predelavo, ustreznejše gospodarjenje z zemljišči v lasti države in občin...).

Ribištvo in ribogojstvo:

Prebivalci, ki se ukvarjajo z ribištvom, imajo bogate izkušnje tako na področju ribolova, kot tudi predelave in kulinarike. Znanje in izkušnje so velik potencial in priložnost za prenos ribiške kulture na

širšo javnost in mlajše generacije, saj obstaja nevarnost, da tovrstna tradicija, zaradi težkega gospodarskega položaja ribiškega sektorja, izumre. Obenem bo regija ohranila ter izpostavila svojo edinstvenost.

Vizija temelji na:

- trajnostnem ribištvu in ribogojstvu,
- diverzifikaciji ribičev, tudi v dejavnosti zunaj ribištva ter na povezovanju ribištva s turizmom in uporabi dobrih praks in izkušenj iz pretekle finančne perspektive,
- trženju dopolnilnih dejavnosti ribičev ter na povezovanju s turističnimi agencijami, hoteli in ostalimi akterji,
- izboljšanju (obnovi) ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k boljšemu in lažjemu delu ribičev,
- ohranjanju visoke kakovosti rib in morskih sadežev Jadrana s svojevrstnim okusom, kar daje tudi visoko kulinarično vrednost in prepoznavnost. Glede na značilnosti Tržaškega zaliva, to ombočje omogoča sezonsko pester izbor različnih vrst rib, različnega cenovnega razreda. V kulinariki je potrebno, na podlagi tradicionalne priprave morskih sadežev, valorizirati te proizvode,
- akvakulturi v zalivih Debeli rtič, Portoroškem in Strunjanskem zalivu, kjer so obrati za gojenje školjk in rib ter sladkovodni ribogojnici ob reki Rižani. Ribogojci dosegajo visoko kvaliteto raven na področju proizvodnje in predelave komercialnih rib, kot tudi proizvodnje mladice (postrvi, klapavice),
- blagovni znamki Slovenske Istre (kmetijstvo in ribištvo in turizem).

Varovanja okolja in ohranjanje narave ter kulturne dediščine:

Ključne prepoznane usmeritve so:

- pomen vode in morja, ki povezuje celotno regijo in ji daje prepoznavnost ter identiteto,
- urejanje problema odpadnih voda, ki ga je v gospodinjstvih možno izboljšati s cenovno ugodnimi inovativnimi praksami (biološke in rastlinske čistilne naprave), uporabe vode v kmetijstvu in z zagotavljanjem zadostnih količin vode, zlasti v turistični sezoni (možnosti ponovne uporabe prečiščene odpadne vode),
- potreba po trajnostnem upravljanju obstoječih (za)varovanih območij, aktivnem (za)varovanju (širšega) območja porečja Dragonje in Kraškega roba ter zaščiti in revitalizaciji kulturne dediščine. Pri tem je potrebno aktivno vključiti lokalno prebivalstvo,
- ohranjanje naravne in kulturne dediščine, varovanje okolja (kakovost življenja za konkurenčnost storitev, bivanje, zdravje, ugodno poslovno kolje za investiranje...),
- povezovanje z Italijo in Hrvaško, na področju varovanja okolja, biodiverzitete in morja,
- povezano delovanje na področju varovanja, turizma, kmetijstva in ribištva,
- aktivna komunikacija med različnimi deležniki na lokalni ravni, državnimi organi in lokalnim prebivalstvom,
- ozaveščanje lokalnega prebivalstva o pomenu varovanja narave in kulturne dediščine.

V letu 2019 so bila LAS Istre zaradi uspešnosti dodeljena dodatna sredstva na skladih EKSRP in ESPR. Na osnovi pogovorov in analiz v tematskih skupinah in izvedenih dogodkih po posameznih tematskih skupinah so člani predlagali naj se dodatna sredstva EKSRP polovično dodelijo predvsem spodbujanju podjetniških iniciativ na področju turizma in kmetijstva ter preprečevanju neustrezne rabe prostora ter obremenjevanja okolja. In sredstva ESPR naj se v polovično namenijo spodbujanju podjetniških iniciativ in diverzifikacije na področju ribištva in ribogojstva ter preprečevanju neustrezne rabe prostora ter obremenjevanja okolja.

7 PODROBEN OPIS TEMATSKIH PODROČIJ UKREPANJA

V Strategiji lokalnega razvoja LAS Istre so bila prepoznana kot pomembna vsa štiri tematska področja ukrepanja, ki so identificirana kot ključni izzivi pri zasledovanju ciljev EU. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS Istre in analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti sta pokazali na prisotnost (i) problematike naraščanja brezposelnosti v urbanih območjih in na podeželju, (ii) deficita pri razvoju endogenih potencialov lokalnih podeželskih in ribiških območij, (iii) nizke prepoznavnosti pomembnosti trajnostnega upravljanja z naravnimi viri in varovanja okolja in (iv) pomanjkanja trajne delovne in socialne vključenost ranljivih skupin prebivalstva. Identificirana problemska področja zato predstavljajo izziv pri načrtovanju razvoja lokalnega območja in postavljajo izhodišča za oblikovanje prednostnih nalog, težišč in ciljev pri posameznem tematskem področju ukrepanja.

7.1 Tematsko področje ukrepanja: Ustvarjanje delovnih mest

Tematsko področje ukrepanja ustvarjanja delovnih mest obravnava predvsem problematiko naraščanja registrirane brezposelnosti na območju LAS Istre. Pri tem je zelo pomemben dejavnik upadanje zaposlitvene moči na podeželskih in ribiških območjih, kar kaže na slab izkoristek tam prisotnih potencialov in priložnosti. Urbana središča na obali in njeni bližini po drugi strani sicer ponujajo možnost dodatnega obsega delovnih mest, ki pa je omejen in ne uspe nadoknaditi primanjkljaja, ki se ustvarja na območjih v notranjosti Slovenske Istre. Skupine, ki se v večjem deležu pojavljajo med brezposelnimi in katerim je potrebno posvetiti večjo pozornost, so dolgotrajno brezposelne osebe in osebe s srednješolsko izobrazbo.

SWOT analiza je za področje ustvarjanja delovnih mest pokazala na slabosti in nevarnosti v okviru nadaljevanja nepovezanosti, različnih interesov, odsotnosti enotne vizije in povezav med podeželjem in ribištvo ter mestnimi območji, gospodarske krize in nizke konkurenčnosti. Kot prednosti in priložnosti se kažejo ugodna geostrateška lega, ugodni pogoji za razvoj turizma in kmetijstva, razvoj novih proizvodov in novih oblik podjetništva (socialno, zeleno, itd.), tržno povezovanje v kmetijstvu in ribištvo ter čezmejno povezovanje. Na področju ustvarjanja novih delovnih mest je bila zaznana potreba po spodbujanju podjetniških aktivnosti in vzpostavljanju inovativnih razvojnih partnerstev. V tem okviru se načrtuje podpora aktivnostim za povečanje podjetnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti ter aktivnostim, ki bodo prispevale k ustvarjanju pogojev za izvajanje podjetniških iniciativ, kot npr. razvoj primernih orodij za aktivacijo, vzpostavitev neformalnih mrež za spodbujanje podjetništva (predvsem socialnega podjetništva, MSP), razvoj ponudbe lokalnih proizvodov in storitev na območju LAS, vključno z oblikovanjem mreže lokalnih ponudnikov, aktivnosti za oživljanje vaških in mestnih jeder ipd.

Prednostne naloge na tematskem področju ukrepanja »Ustvarjanje delovnih mest« so:

- vzpostavitev podpornih okolij za razvoj podjetništva, novih trajnostnih programov, produktov in storitev na podeželskih in ribiških območjih Istre in njeni obali, kar bo dolgoročno omogočalo ustvarjanje novih delovnih mest,
- vzpostavitev podpornega okolja za razvoj socialnih inovacij, socialnega podjetništva in združništva ter podpiranje zagona delovanja subjektov s tega področja,
- dviga dodane vrednosti proizvodom, ki so značilni ali izhajajo iz območja Slovenske Istre,
- vzpostavitev sistemov lokalne samooskrbe na področju živil in spodbujanje delovanja vertikalnih kratkih dobavnih verig,
- skupen nastop na trgu - kmetijski proizvajalci, ribiči, obrtniki in (turistični) ponudniki ter
- razvoj turistične ponudbe,
- zelena delovna mesta,
- izobraževanje ribičev.

Ustvarjanje delovnih mest na območju LAS Istre je izredno pomembno za razvoj celotnega območja, saj omogoča neposredno in posredno reševanje različnih problematik ter ima multiplikativne učinke tudi na socialnem, kulturnem in demografskem področju. Zaradi tega, je to tematsko področje izrednega strateškega

pomena in nosi veliko težišče tudi pri opredeljevanju operativnih in izvedbenih aktivnosti in ukrepov, finančne alokacije sredstev med tematska področja ukrepov ter kasnejšemu izboru operacij. Pripominja pa se, da zaveza k ustvarjanju novega delovnega mesta, sofinanciranega iz zadevnih skladov, dejansko pomeni zavezo, da se ustvari delovno mesto za nedoločen čas, ker mora upravičenec, skladno z Uredbo 1303/2013/EU, v primeru ukinitve delovnega mesta pred potekom treh let od končnega izplačila, sredstva sorazmerno vrniti. Pomen ustvarjanja novih delovnih mest na območju LAS Istre je pripoznan, vendar je na terenu prisotna razumljiva previdnost pri zavezi za ustvarjanje novega delovnega mesta – za nedoločen čas, zaradi negotovih gospodarskih razmer in predvidene sankcije.

Cilji tematskega področja ukrepa »Ustvarjanje delovnih mest«, ki jih se jih bo dosegalo preko izvajanja prednostnih nalog, so:

- ustvarjanje novih (zelenih) delovnih mest,
- vzpostavitev podpornega okolja za razvoj podjetništva,
- vzpostavitev podpornega okolja za razvoj socialnih inovacij, socialnega podjetništva ter zadružništva,
- vzpostavitev aktivnih subjektov na področju socialnih storitev in socialnega podjetništva na podeželju in ribištvi,
- vzpostavitev sistema lokalne samooskrbe in kratke dobavne verige na področju živil in morskih plodov,
- vzpostavitev subjektov in oblik sodelovanja proizvajalcev ter (turističnih) ponudnikov, ki so aktivni in skupaj (medsektorsko) nastopajo na trgu.

Za potrebe doseganja sinergij med ostalimi tematskimi področji ukrepov in glede zasledovanja horizontalnih ciljev, bo v okviru strategije poseben poudarek na ustvarjanju novih delovnih mest povezanih z inovativnostjo, in sicer na področjih, ki bodo pomagala pri reševanju okoljskih problematik in blaženju podnebnih sprememb. Bodisi bo inovativen proces zagotovil nova delovna mesta ali pa bodo nova delovna mesta podpirala nadaljnjo inovativnost. Pod omenjeni okvir spada tudi spodbujanje krožnega gospodarstva in ustvarjanja zelenih delovnih mest. S sredstvi ESRR iz ostanka se bo na podlagi analiz omogočilo izvedbo dodatne operacije, zato se poveča vrednost kazalnika Št. zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami, na tematskem področju Ustvarjanje delovnih mest.

7.2 Tematsko področje ukrepanja: Razvoj osnovnih storitev

Osnovne storitve na podeželju, ribištvi in turizmu ter za njihov razvoj potrebna infrastruktura, kakor tudi ostali podporni instrumenti, predstavljajo enega bistvenih elementov za ohranjanje in razvoj podeželja in tradicije ribištva. Razlike med urbanim in ruralnim območjem ter načinom življenja, se vse bolj zmanjšujejo, kljub temu pa ima podeželje svoj utrip in specifične potrebe, ki jih je treba upoštevati. Izguba identitete podeželja in nižanje njegove vrednosti predvsem z vidika priložnosti, ki jih ponuja sta bistveni težavi, ki izhajata iz nerazvitosti osnovnih storitev in s tem povezanega nizkega obsega lokalne ekonomije. Iz tega izhaja tudi vedno večja odvisnost podeželskih območij od urbanih središč, kar posledično povzroča nižjo vrednost proizvodov, storitev in človeških virov, ki izhajajo od tam. Iz SWOT analize izhaja, da se glavne težave in nevarnosti na področju razvoja osnovnih storitev kažejo v pomanjkanju pripadnosti/identitete, pomanjkanju nosilcev, pomanjkanju investicijskih sredstev, trendu upadanja kmetijstva in ribištva ter izgubi tradicionalnih znanj. Prednosti in priložnosti pri razvoju osnovnih storitev so predvsem privlačnost destinacije, pozitivni demografski trendi, razmeroma dobro razvita osnovna infrastruktura, obsežna mreža različnih organizacij, pestra prireditvena dejavnost in razvita izobraževalna infrastruktura.

Prednostne naloge na tematskem področju ukrepa »Razvoj osnovnih storitev« so:

- podpiranje razvoja lokalne infrastrukture,
- vzpostavitev turistične in rekreacijske infrastrukture ter ponudbe oziroma storitev na podeželju, ribištvi in v urbanih območjih,
- spodbujanje vzpostavitve in delovanja različnih oblik sodelovanja na področju kmetijstva, samooskrbe, turizma, ribištva, socialnih storitev, (socialnega) podjetništva, kulturne in naravne

dediščine, umetnosti in tradicionalnih znanj in običajev (zadruga, razpršeni hoteli, grozdi, mreže, centri itd.),

- spodbujanje povezovanja in sodelovanja med različnimi subjekti na področju gospodarstva in znanosti,
- podpora razvoju in uporabi novih in kakovostnih informacijskih storitev,
- podpiranje motivatorjev in generatorjev razvoja dejavnosti,
- izboljšanje dostopnosti in mobilnosti,
- regeneracija urbanega prostora.

Razvoj osnovnih storitev na podeželju in v ribištvu je ključnega pomena za doseganje vseh razvojnih ciljev strategije. Brez ustreznega podpornega okolja, ki ga predstavljajo osnovne storitve, ne bo vzpostavljene trdne pozicije podeželskih območij za dolgoročni trajnostni razvoj. Kakovostna implementacija razvoja osnovnih storitev predstavlja temelj za uspešno izvajanje ukrepov ostalih treh področij ukrepanja.

Cilji tematskega področja ukrepa »Razvoj osnovnih storitev«, ki jih se jih bo dosegalo preko izvajanja prednostnih nalog so:

- delujoča znanstvena informacijska okolja za razvoj storitev, produktov, trženja in uspešnega poslovanja obrti in podjetništva,
- vzpostavljena nova turistična in rekreacijska infrastruktura na podeželju in v urbanih območjih,
- delujoče nove oblike sodelovanja na področju kmetijstva, samooskrbe, turizma, ribištva, socialnih storitev, podjetništva, kulturne in naravne dediščine, umetnosti in tradicionalnih znanj in običajev,
- povečan obseg uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij na podeželskih območjih,
- opravljene aktivnosti motivatorjev in generatorjev razvoja dejavnosti.

Razvoj osnovnih storitev predstavlja področje ukrepanja, ki je izrednega pomena in postavlja temelje za izvajanje ukrepov in aktivnosti, povezanih z ustvarjanjem novih delovnih mest. Ob pomanjkanju osnovnih storitev na lokalnem območju je otežen tudi napredek ostalih razvojnih aktivnostih, še posebej tistih, povezanih z ustanavljanjem in diverzifikacijo podjetij na podeželju. Bistveni poudarek bo na aktivnostih, ki bodo uresničevale cilje tega področja ukrepa in na aktivnostih, ki bodo temeljile na izkoriščanju endogenih potencialov območja (razvoj programov in dejavnosti na področju mikro podjetništva, turizma, kmetovanja in ribištva oz. samooskrbe, sociale), kakor tudi programov in dejavnosti, ki omogočajo kakovostno preživljanje prostega časa in prispevajo k večji socialni vključenosti.

7.3 Tematsko področje ukrepanja: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS Istre obsega dva pomembna naravna sistema in sicer kopenski in morski življenjski prostor, ki sta okoljsko, gospodarsko in družbeno prepletena in soodvisna. Stopnja ohranjenosti narave je na pretežno ruralnih območjih dokaj visoka, kljub temu pa se pojavljajo okoljske problematike na območju celotne LAS. Potrebe po aktivnostih in projektih, ki bi iskali odgovore na okoljska vprašanja so velike. Potrebno bo poiskati metode in pristope, ki bi na inovativen in sistemski način zagotovili dolgotrajne rešitve ključnih problemov varovanja okolja in ohranjanja narave. V tem okviru se pričakuje tudi sodelovanje in udeležba za to pristojnih institucij na lokalnem in državnem nivoju. Med prednostmi znotraj območja so bile izpostavljene ohranjena narave, biotska pestrost in mozaična krajina, ki opredeljujejo pozitivno okoljsko situacijo in hkrati predstavljajo tudi potencialne in razvojne priložnosti območja. Kljub temu pa so bile izpostavljene tudi določene slabosti in nevarnosti, predvsem, v povezavi s povečano obremenitvijo okolja s strani prometa, neustreznim upravljanjem z odpadnimi vodami, pasivnim pristopom k reševanju okoljske problematike, podnebne spremembe ter neprepoznavnost nizkoogljičnih konceptov, predvsem v urbanih območjih. Ob tem je pomembno izpostaviti tudi področje trajnostnega upravljanja z naravnimi viri, ki so na območju LAS Istre ključnega pomena za nadaljnji razvoj. Izpostavljene so bile tudi potrebe po revitalizaciji degradiranih urbanih površin ter ohranitev minimalnega deleža zelenih površin, nujnost izvedbe ukrepov, ki so namenjeni učinkoviti rabi energije in trajnostni mobilnosti v urbanih območjih, predvsem s celovitimi projekti, kar bo prispevalo k zmanjševanju problemov glede kakovosti zraka in onesnaževanja okolja s hrupom ter posledično k izboljšanju splošnega zdravja prebivalstva.

Prednostne naloge, ki upoštevajo identificirane potrebe s področja varstva okolja in ohranjanja narave na območju LAS Istre so:

- storitve in aktivnosti, ki bodo pripomogle k zavedanju, odgovornosti in dejavnosti posameznikov, zasebnih in javnih subjektov ter bodo spodbudile k takemu delovanju, ki bo pripomoglo k zmanjševanju vplivov na okolje;
- spodbujanje in podpora ekološkemu kmetovanju in izvajanju trajnostnih kmetijskih praks, kakor tudi trajnostni rabi morskega akvatorija,
- podpiranje razvoja inovativnih oblik upravljanja naravovarstveno pomembnih območij in sodelovanja med upravljavci zemljišč in nosilci znanja,
- izvajanje projektov, ki razrešujejo problematiko upravljanja porečij in morskega akvatorija,
- revitalizacija in reaktivacija degradiranih urbanih površin,
- izboljšanje energetske učinkovitosti, zlasti v urbanih okoljih,
- podpiranje aktivnosti na področju blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.

Načrtuje se podpora aktivnostim, ki bodo poleg izboljšanja stanja okolja prispevale tudi k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov ter podpirale ustanavljanja nizkoogljičnih skupnosti in skupnosti brez odpadkov, kot so npr.: vlaganja v manjšo okoljsko infrastrukturo, prenova degradiranih in industrijskih območij, t.i. »brownfield« investicije, gre za vlaganje v infrastrukturo manjšega obsega, kjer bo to relevantno in upravičeno, obnova sistema tematskih poti in spremljajoče infrastrukture, aktivnosti za pospeševanje urbane trajnostne mobilnosti in energetske učinkovitosti, s tem pa spodbujanje okolju prijaznega gospodarstva, temelječega na učinkoviti rabi virov, ter izobraževanja, usposabljanja in dvig osveščenosti lokalnega prebivalstva tudi v zvezi z zmanjševanjem energetske revščine, ustvarjanja zelenih delovnih mest, izboljševanja stanja vodotokov ipd.

Iz prednostnih nalog na področju varstva okolja in ohranjanja narave izhajajo naslednji cilji:

- višja stopnja osveščenosti in okoljske odgovornosti,
- večje število ekoloških kmetij in kmetijskih površin, na katerih se izvajajo naravi prijazne oblike kmetovanja,
- trajnostno ribištvo ter varovanje biotske pestrosti morja,
- razvite nove, inovativne oblike upravljanja naravovarstveno pomembnih območij in zemljišč,
- izboljšana urejenost upravljanja porečij in morskega akvatorija ter prometa in transporta,
- zdrava in vitalna urbana območja,
- uvedba nove rešitve, ki imajo konkreten prispevek k blaženju podnebnih sprememb ali predstavljajo prilagoditve nanje.

Ohranjeno okolje in naravni viri so ključnega pomena za gospodarski razvoj območja in kakovostno bivanje njegovih prebivalcev. Slabšanje stanja okolja vpliva na nižanje razvojne sposobnosti območja, slabše življenjske pogoje in negativne demografske trende, zaradi česar je tej problematiki potrebno posvetiti posebno pozornost. To področje je tudi ena izmed horizontalnih prednostnih nalog EU in predstavlja vsebinsko problematiko, ki je integrirana v vsa ostala področja oz. ukrepe.

7.4 Tematsko področje ukrepanja: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Vključevanje ranljivih skupin v vse družbene procese, ki zajemajo tako socialne, kot tudi ekonomske vidike je izrednega pomena za ohranjanje funkcionalnosti in stopnje kakovosti življenja prebivalcev območja. Pomembno področje ranljivih skupin, ki se ga bodo dotikali ukrepi so otroci in mladina, ki potrebujejo poseben pristop in svojevrstne aktivnosti, ki jim bodo v pomoč pri njihovem razvoju in sprejemanju odločitev. Pomembno ranljivo skupino predstavljajo tudi starejši, ki vsakodnevno potrebujejo različne oblike pomoči in motivacijske dejavnosti ter skupine, ki so zaradi svojih specifičnih lastnosti in načina življenja, pogosto manj fleksibilne pri odzivanju na hitre in dinamične spremembe, ki jih prinaša sodobna družba, in zato manj konkurenčne na trgu delovne sile in na drugih področjih, ki delujejo po načelih tekmovalnosti in kjer so viri omejeni. Pri pregledu stanja problematike vključevanja ranljivih skupin so bile, poleg jasno identificiranih

potreb po aktivnem ukrepanju na tem področju, ugotovljene predvsem priložnosti za reševanje, in sicer na področjih spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja, vključevanja ranljivih skupin v različne projektne aktivnosti, krepitvi socialnih inovacij in vzpostavljanju socialnega podjetništva. Izražene so bile potrebe po krepitvi sodelovanja z institucionalnim okoljem za povečanje socialne vključenosti, v okviru česar se načrtuje podpora aktivnostim, ki bodo prispevale k aktivaciji deležnikov v povezavi z institucionalnim okoljem v navezavi na obstoječo socialno infrastrukturo na lokalni in regionalni ravni, za namen povečanja socialne vključenosti. V okviru tega bo lahko med drugim podprto: intervencijsko delo z mladimi, aktivnosti v smeri ustvarjanja inovativnih partnerstev za oblikovanje mreže storitev za starostnike in spodbujanje ukrepov aktivnega staranja ipd.

Prednostne naloge na področju ukrepanja večje vključenosti mladih, žensk in drugih ranljivih skupin so sledeče:

- razvoj, izvajanje in promoviranje programov aktivnega vključevanja ranljivih socialnih skupin v družbo,
- pomoč pri vključevanju brezposelnih in težje zaposljivih na trg dela,
- podpiranje projektov, ki bodo omogočali ali ustvarjali delovna mesta za težje zaposljive osebe,
- oblikovanje partnerstev in povezav, ki bodo izvajali programe in storitve na področju večje socialne vključenosti,
- spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja,
- podpiranje aktivnosti za zmanjševanje revščine in preprečevanje njenega nastanka.

Cilji, ki jih bo področje ukrepanja skušalo doseči so:

- razviti in izvesti program aktivnega vključevanja ranljivih socialnih skupin v družbo;
- večja vključenost brezposelnih in težje zaposljivih na trgu dela,
- izvedba projektov, v okviru ali s pomočjo katerih bodo dobile zaposlitev težje zaposljive osebe,
- oblikovanje partnerstev in povezav, ki trajno izvajajo programe in storitve na področju večje socialne vključenosti,
- višja stopnja medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja;
- nižja stopnja revščine,
- višja kakovost življenja.

Demografske in družbene spremembe narekujejo iskanje novih rešitev na področju vključevanja ranljivih skupin. Veliko priložnosti se skriva tudi na področju uporabe novih tehnologij, ki osebam s posebnimi potrebami, omogočajo normalno funkcioniranje. Posebna pozornost bo namenjena tudi aktivnostim, ki bodo dopolnjevale obstoječe institucionalne socialne in socialnovarstvene storitve in izvajale inovativne programe in sodobne pristope zagotavljanja socialno varstvene oskrbe za osebe, ki tovrstne storitve potrebujejo. Načrtuje se tudi podpora aktivnostim, ki bodo prispevale k zmanjšanju tveganja revščine in povečanju kakovosti življenja v upravičenih območjih, kot je na primer spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga, t.i. »co-housing« in stanovanjske kooperative ter vzpostavljanje participativnih proračunov lokalnih skupnosti ipd.

V letu 2019 so bila LAS Istre zaradi uspešnosti dodeljena dodatna sredstva na skladih EKSRP in ESPR. Na osnovi pogovorov in analiz v tematskih skupinah in izvedenih dogodkih so člani predlagali naj se dodatna sredstva EKSRP in ESPR polovično dodelijo dvema tematskima področjema ukrepanja: ustvarjanje delovnih mest ter varstvo okolja in ohranjanje narave.

8 OPIS IN NAČIN DOSEGANJA TER ZASLEDOVANJA HORIZONTALNIH CILJEV EVROPSKE UNIJE

Inovacije

Inovacije so horizontalna tema, ki posega v vse prednostne naloge politik skladov CLLD. Namen SLR je ustvariti primerno podporno okolje za pospeševanje inovacij in izvedbo inovativnih operacij. SLR

inovacijo sprejema kot idejo, ki se izkaže kot uspešna v praksi. Eden izmed pomembnih pristopov za spodbujanje inovacij bo temeljil na projektnih skupinah – inovativnih partnerstvih, ki bodo sodelovale na področjih zaznanih problematik in ki bodo povezovale raziskovalne institucije, fakultete, svetovalce ter končne uporabnike rešitev in novih znanj. Cilj spodbujanja inovacij bo zasledovan preko večine ukrepov SLR in se bo odražal predvsem skozi izbrane operacije in druge aktivnosti na območju LAS. Velik potencial na področju inovativnosti se odraža pri ukrepih, ki bodo ustvarjala nova delovna mesta ter pri ukrepih na področju razvoja osnovnih storitev. Tudi na področju varstva okolja in ohranjanja narave bodo prednostno podprti inovativni pristopi in sodobne okoljske prakse. V enaki meri se bodo spodbujali tudi inovativni projekti, ki bodo razvijali nove oblike in načine vključevanja ranljivih skupin. Podprte bodo tehnološke in netehnološke inovacije, ki bodo usmerjene v komercializacijo, s poudarkom na eko-inovacijah.

Okolje

Skrb za varovanje okolja je pomembna horizontalna tema, ki je integrirana v vsa področja SLR. Področja, kamor bodo usmerjeni ukrepi, pokrivajo tako problematiko ohranjanja narave, kakor tudi ostale okoljske vsebine. Pomemben poudarek je na ukrepih, ki omogočajo prenos znanja in ozaveščanje. Pomemben prispevek k doseganju okoljskih ciljev je predviden tudi iz naslova operacij, ki bodo narekovale in omogočale trajnostno in učinkovito rabo naravnih virov, kar predstavlja enega ključnih vidikov povečevanja učinkovitosti. Okoljski vidik je v SLR upoštevan pri vseh vrstah ukrepov in načrtovanih operacij, zato je predvidena smer razvoja osnovana predvsem na trajnostnih načelih, ki zajemajo večjo okoljsko in energetske učinkovitost, rabo obnovljivih virov energije, racionalno rabo vode, upravljanje z odpadki, okolju prijazne kmetijske prakse, trajnostno mobilnost, zelena delovna mesta in ostale vsebine s področja varovanja okolja.

Podnebne spremembe

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v prva tri področja ukrepanja SLR. Podnebne spremembe predstavljajo enega ključnih izzivov sodobne družbe, zato so aktivnosti na področju njihovega blaženja in prilagajanja nanje tudi obvezen del ukrepov in operacij, ki se bodo izvajale na območju LAS Istre. Poudarek se bo odražal predvsem na aktivnostih, ki bodo povezane z gospodarskimi panogami, na katere imajo podnebne spremembe pomemben vpliv. Tukaj sta zagotovo v ospredju kmetijstvo in ribištvo. Spodbujale se bodo tudi nove rešitve in moderni pristopi pri vzpostavljanju osnovnih storitev in infrastrukture, ki bodo odgovarjale na težave, ki jih s seboj prinašajo podnebne spremembe.

Nediskriminacija in spodbujanje enakosti moških in žensk

Načelo nediskriminacije je integrirano v celoten koncept SLR in vključuje vseh šest osebnih okoliščin: spol, rasno ali etnično poreklo, invalidnost, starost, vero ali prepričanje in spolno usmerjenost. Načelo enakosti moških in žensk je horizontalno področje SLR, ki vključuje cilje in ukrepe, katerih pglavitni namen je zmanjšati neenakost med spoloma na posameznem področju. Zajema področja ukrepanja, ki se bodo smiselno preverjala pri vseh podprtih operacijah. Prednostno bodo podprte operacije, ki bodo neposredno vključevale projektne aktivnosti s področja spodbujanja enakosti med spoloma ter operacije, ki bodo zagotavljale udeležnosti žensk in jim omogočale prevzemanje vodilnih projektnih funkcij.

9 OPIS SLR IN NJENIH CILJEV VKLJUČNO Z DOLOČITVIJO MEJNIKOV IN CILJNIH VREDNOSTI KAZALNIKOV

Preglednica prikazuje tematska področja SLR LAS Istre z aktivnostmi, ki so bila podrobno razdelana na javnih delavnicah za pripravo SLR:

AKTIVNOST	TEMATSKO PODROČJE: USTVARJANJE NOVIH DELOVNIH MEST	TEMATSKO PODROČJE: RAZVOJ OSNOVNIH STORITEV	TEMATSKO PODROČJE: VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE	TEMATSKO PODROČJE: VEČJA VKLJUČENOST MLADIH, ŽENSK IN DRUGIH RANLJIVIH SKUPIN
Izvedena analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti – SWOT, na podlagi katere je bila definirana analiza razvojnih potreb in razvojnih možnosti območja LAS Istra.	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA	Izdelava analize stanja SWOT ANALIZA
Izbrana tematska področja ukrepanja v sklopu katerih so bili na delavnicah definirani ključni poudarki in predlogi prednostnih nalog.	Ustvarjanje možnosti za delo in novih delovnih mest v nekmetijskih dejavnostih , ki bodo slonele na aktivaciji endogenih potencialov in prednostnih nalogah v povezavi s kulturno dediščino, ohranjanjem narave, naravnimi resursi, človeškim in socialnim kapitalom, lokalno samooskrbo, zelenim turizmom in obnovljivimi viri energije ter diverzifikaciji dejavnosti, zlasti v ribištvu.	Izboljšanje lokalne podporne infrastrukture in lokalnih osnovnih storitev na podeželskem in obalnem območju , kot bistven pogoj za uresničitev potenciala rasti in spodbujanje trajnosti podeželskega in obalnega območja Istre.	Izvajanje okoljskih operacij , ki bodo prispevale k varstvu in izboljšanju kvalitete okolja, ohranjanju narave in varovanju naravnih danosti, vključevanju kulturne dediščine in krajine v razvojne programe in s tem krepitev identitete prebivalstva slovenske Istre.	Definiranje in prepoznavanje ranljivih skupin v območju LAS Istra ter na podlagi izvedenih analiz, priprava ukrepov in aktivnosti za izvedbo konkretnih projektov za njihovo vključenost v celovit razvoj območja LAS.

Izvedene posamezne, t.i. sektorske SWOT analize na področjih turizma, kmetijstva, varovanja okolja, ribištva in skupna, t.i. integralna SWOT analiza, so podale naslednje **RAZVOJNE POTENCIALE IN CILJE**, ki odražajo potrebe in pričakovanja deležnikov na projektnem območju LAS Istre.

Evidentne razvojne prioritete obalnega prebivalstva so **trajnostni turizem, ekološko kmetijstvo in gospodarska diverzifikacija**, v povezavi s turizmom ter **dvig kvalitete urejenosti lokalne infrastrukture**,

ki predstavljajo osnovo za boljšo **lokalno samooskrbo** in **trženje ustvarjenih viškov kvalitetne in ekološko pridelane hrane**. To velja tako za **podeželje, kakor tudi za ribištvo**, ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja, **varovanja in ohranjanja kvalitete okolja in bio-diverzitete morja** ter vključevanja **naravne in kulturne dediščine** v prostočasne potencialne in turistično ponudbo (okoljska trajnost in socialna vključenost). Pomemben del strategije LAS je oživljanje in ohranjanje prvih **urbanega prostora in njegove ponudbe**. Razvojna prioriteta LAS je tudi **krepitev lokalne identitete in povezovanje ter celovit razvoj ponudbe**. Posebna pozornost je namenjena vključevanju in sodelovanju partnerjev in skrbi za **razvoj človeških potencialov ter ustvarjanju in zagotavljanju pogojev za delovanje in večjo vključenost ranljivih skupin (mladi, starejši, ženske...) ter zmanjševanju revščine** (socialna vzdržnost).

V spodnji preglednici so povzeti evidentirani ključni razvojni potenciali in njihovi cilji:

RAZVOJNI POTENCIALI	CILJI
TURIZEM, KI POVEČUJE DODANO VREDNOST KMETIJSTVA IN RIBIŠTVA	<ul style="list-style-type: none"> • maksimiranje/optimiziranje trajnostnih (ekonomski, socialni in okoljski) učinkov v lokalnem okolju, • trajnostni razvoj s ciljem varovanja okolja, • povečati stopnjo povezovanja med deležniki (kooperative, socialna podjetja, povezovanje majhnih ponudnikov v učinkovita razvojna partnerstva) • ohranjanje in oblikovanje novih vsebin v povezavi s kulturno dediščino ter vključitev v inovativne in doživljajske turistične produkte in ponudbo Istre kot turistične destinacije. Ključno je povezovanje podeželja, urbanega dela/obale in morja z namenom podaljševanja sezone in trženja celovite ponudbe, ki vključuje tudi kvalitetno interpretacijo naravne in kulturne dediščine za različne ciljne skupine, • organiziranje in usklajevanje pristopov obnove zapuščenih stavb na podeželju in v urbanem okolju, ki so potencialno zanimive za razvoj v turistične namene in spremljajočih dejavnosti, • uvajanje novih zgodb in doživetij v turistično ponudbo in na ta način obogatiti ponudbo destinacije, • krepitev sodelovanja med posameznimi ponudniki ter diverzifikacija ponudbe, tudi v obliki t.i. »razpršenega hotela«, • ustvarjanje možnosti in pogojev za zaposlovanje in nova delovna mesta, predvsem v lokalnih in družinskih (manjše gospodarske enote) turističnih podjetjih ter na področju promocije in trženja, tako v urbanem prostoru, kot na podeželju, • zagotavljanje pogojev za dolgoročno sodelovanje in povezovanje majhnih ponudnikov v učinkovita razvojna partnerstva (kooperative, povezovanje prebivalcev s skupnimi potrebami), • vzpostavitev strukture za izražanje, integracijo in koordinacijo lokalnih potreb in izzivov na območju LAS, • povečanje prepoznavnosti destinacije, njene gastronomske in enološke ponudbe, kar bo omogočilo boljše možnosti trženja kmetijskih in ribiških izdelkov, povezovanje kmetijstva, ribištva in turizma ter podeželja z obalo oziroma urbanim delom in morjem, povezovanje turistične ponudbe (ob tem tudi predstavitev običajev, priprave jedi, rib, receptov...) ter povezovanje Istre s sosednjimi regijami,

LOKALNA SAMOSOKRBA	<ul style="list-style-type: none"> • spodbujanje razvoja ekološkega kmetijstva, sistema certificiranja in izgradnje blagovne znamke za kvalitetno in ekološko pridelano lokalno hrano in proizvode, • izboljšanje pogojev za urbano pridelavo zdrave hrane, • povezovanje lokalnih proizvajalcev hrane, vina in plodov morja za vključevanje v interesna združenja po načelih zadružništva, oziroma javno-zasebnega partnerstva in izboljšanje možnosti za ponudbo lokalne ponudbe »na dvorišču« in v povezavi z večjimi urbanimi in turističnimi centri, • omogočanje pogojev za nova delovna mesta na podeželju in v ribištvu, temelječih na ekološki in trajnostni rabi resursov, povečanje vključenost mladih, žensk in ranljivih skupin, zlasti brezposelnih, v projekte LAS, • povezovanje urbanega prostora z drugimi sredinami in dejavnostmi (podeželje, ribištvo), • izboljšanje trženja in promocije lokalnih proizvodov z uvedbo lastne in prepoznavne ter celostne blagovne znamke območja, kakor tudi z vpeljavo eno-gastronomskih doživetij v lokalne turistične produkte in ponudbo, tako v urbanih, kot ruralnih okoljih, • vključevanje ponudbe svežih rib, ki jih v siceršnji gostinski ponudbi ni ter s tem popestriti prehranjevanje v lokalnem okolju, kot tudi v turistični ponudbi,
EKOLOGIJA IN TURIZEM	<ul style="list-style-type: none"> • razvijanje produktov trajnostnega značaja, ki upoštevajo načela ekološkega, odgovornega, zelenega, lokalno upravljanega in naravnemu okolju prijaznega turizma, • spodbujanje razvoja novih in inovativnih produktov, pri čemer je poudarek na zajemanju dodane vrednosti za lokalno prebivalstvo in širšo skupnost, ki živi in dela znotraj območja LAS, • zagotavljanje multi-jezikovne interpretacije izjemne naravne in kulturne dediščine za potrebe različnih ciljnih skupin na domačem in tujih turističnih tržiščih, • interpretacija, varovanje in ohranjanje biotske pestrosti ter varovanje naravnih in dediščinskih vrednot podeželja, obale in morja, • razvoj sonaravnega in regeneracija urbanega prostora (obnovljivi viri energije, ekološki odtis, urbani prostor kot izziv za okoljsko osveščanje prebivalcev in obiskovalcev, ohranjanje urbane dediščine, urbana mobilnost, trajnostni prometni načrti, urbano pohoštvo in oprema),
INFRASTRUKTURA KOT GENERATOR RAZVOJA	<ul style="list-style-type: none"> • obnova neprimerne ter izgradnja nove osnovne infrastrukture (komunalne ter za potrebe trajnostne mobilnosti), ki predstavlja osnovo za inovativne, interdisciplinarne in multiplikativne učinke v prostoru in za razvoj ostalih aktivnosti v lokalnem okolju, • izgradnja oziroma obnova infrastrukture za potrebe lokalnega prebivalstva, obiskovalcev in turistov, • posodobitev in razvoj informacijske infrastrukture, kot pogoja za povečanje prodaje in s tem povečanja prepoznavnosti destinacije.
UVELJAVITEV PREPOZNAVNE DESTINACIJE ISTRRA	<ul style="list-style-type: none"> • vzpostavitev odgovornega, učinkovitega in transparentnega upravljanja destinacije zaradi učinkovitejše in bolj ekonomične promocije ter zagotovitve večje prepoznavnosti, tako na domačem, kakor tudi tujem turističnem trgu,

	<ul style="list-style-type: none"> • vključevanje zgodb, ki temeljijo na lokalnem izročilu žive dediščine, v inovativne in doživljajske turistične produkte destinacije in ustvarjanje možnosti za vključevanje čim širšega kroga deležnikov s področja žive dediščine, gastronomije, enologije ter krepitev lokalne identitete, • definiranje in uveljavljanje blagovne znamke regije/destinacije, z namenom povečanja prepoznavnosti na domačem in tujih turističnih trgih, • povezovanje podeželja z urbanimi turističnimi središči,
ODGOVORNI MANAGEMENT NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE	<ul style="list-style-type: none"> • zagotavljanje trajnostnega upravljanja z dediščinskimi resursi in vključevanje lokalnih prebivalcev v procese upravljanja, • oblikovanje učinkovitih partnerstev in povezav med deležniki javnega, zasebnega in nevladnega sektorja z namenom zagotavljanja trajnostnega upravljanja in nadzora znotraj konkretnih območij s prepoznanimi vrednotami na področju naravne in kulturne dediščine (Kraški rob, KP Dragonja itd.), • podpora kakovostnim urbanim vsebinam (glasbene, športne, umetniške prireditve, ulične akademije, socialne in zdravstvene vsebine), pri oživiljanju in dvigu konkurenčnosti obalne kulture in siceršnje ponudbe.

Navedeni razvojni potenciali in cilji predstavljajo **skupne cilje in razvojne interese prebivalcev Istre**, izražajo njihovo razvojno vizijo ter potrebo po udeležanju razvojnih nalog, opisanih v razvojnih projektih in finančnih načrtih. Ključni cilj LAS-a v tem programskem obdobju je vzpostavitev večnamenske infrastrukture (komunalna, infrastruktura namenjena mobilnosti, informacijska) oz. krepitev dejavnosti raziskav, razvoja in inovacij (RRI), na področjih ekološkega kmetijstva, trajnostnega turizma, sonaravnega ribištva, naravne in kulturne dediščine oziroma tam, kjer ima regija kompetence, kapacitete in možnosti za razvoj ter zaposlovanje. Za doseganje teh namenov je potrebno večje vključevanje institucij za uspešen razvoj človeških virov, predvsem večja vloga Univerze na Primorskem pri prepoznavanju razvojnih priložnosti na področju ključnih družbenih, okoljskih in tržnih izzivov. Na podlagi podrobne analize stanja v okviru zadanih tematskih področjih in iz nje izhajajoče in definirane razvojne vizije so bili določeni naslednji razvojni cilji.

SPLOŠNI RAZVOJNI CILJI OBMOČJA ISTRE

1. Konkurenčnost in ustvarjanje dodane vrednosti – območje bo okrepilo konkurenčnost in ustvarjalo dodano vrednost s krepitevijo možnosti za gospodarski razvoj na podeželju, obali in morju z razvojem:

- **trajnostnega turizma** (naravni in kulturni turizem, športni turizem, gostinstvo, ki temelji svojo ponudbo na lokalnih enoloških in gastronomskih proizvodih). Turizem bo v svetu prepoznaven po integralnih in tematskih turističnih proizvodih, ki vključujejo prepoznavne naravne in kulturne danosti, z uveljavljenimi trženjskimi znamkami za območje Istre ter s pomembno usmeritvijo v zeleni in kulturni turizem. Vzpostavljena bo regijska destinacijska organizacija s ciljem integralnega upravljanja trajnostnega turizma in produkti na celotnem območju Istre.
- **ekološkega kmetijstva ter sonaravnega ribištva** in z razširitvijo vsebin relevantnih za lokalno okolje, ki povečujejo njihovo dodano vrednost ter
- **možnosti za nova inovativna mala in srednje velika podjetja ter za zaposlovanje** v zaledju in v urbanem okolju na obali (MSP), z visoko stopnjo medsebojnega in partnerskega sodelovanja, povezanimi s centri znanja (univerza, znanstveno-raziskovalne institucije in gospodarska združenja), z razvojem osnovnih storitev in boljšim izkoriščanjem endogenih potencialov.

2. Povezanost podeželja z urbanim prostorom in morjem bo omogočila boljše in trajnostno gospodarjenje z naravnimi in kulturnimi dobrinami. Območje bo okrepilo pridelavo visokokvalitetne hrane, vključno s hrano

iz morja (ribištvo, marikultura, solinarstvo), ob večji vlogi znanja in s širokim povezovanjem proizvajalcev. Kakovostna, v regiji pridelana hrana bo pomemben element pri razvoju turizma, pa tudi kakovosti življenja prebivalcev. Razvoj podeželja bo vključeval ukrepe za varstvo in razvoj kulturne dediščine, ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti.

3. Kvalitetno bivalno okolje, prijazno do obiskovalcev in turistov - dosežena bo večja raven socialne vključenosti in povezanosti pri iskanju možnosti za vzpostavljanje raznovrstne ponudbe delovnih mest, dvig zavesti o trajnostnem razvoju in kvalitetnem bivalnem okolju in razvoj sonaravnega urbanega prostora ter sonaravnih urbanih vsebin in prostora za druženje, rekreacijo in sprostitev.

Za dosego tega cilja je pomembno:

- urejena osnovna komunalna infrastruktura,
- vzpostavljeno spodbudno okolje za razvoj podjetništva,
- krepitev usposobljenosti za trg dela, podjetnosti in podpora inovativnim oblikam zaposlovanja, vključno s socialnim podjetništvom ter podpirne storitve socialnega varstva,
- razvoj storitev za ranljive skupine (otroke, mlade, za ljudi s posebnimi potrebami, za starejše, brezposelne) in preprečevanje revščine ter socialne izključenosti,
- ozaveščanje za krepitev lokalne kulture in z njo povezano identiteto.

4. Trajnostno upravljanje - območje bo z načrtovanimi aktivnostmi okrepilo sistem trajnostne mobilnosti, dogradilo infrastrukturo v funkciji generatorja razvoja (informacijska) za potrebe varstva okolja, izboljšalo upravljanje varovanih območij in dediščine, močno izboljšalo učinkovitost rabe energije in zagotovilo večji delež obnovljivih virov energije, kakor tudi izboljšalo prostorsko načrtovanje in upravljanje s prostorom (izkoriščanje obstoječih kapacitet pred graditvijo novih). Svoje razvojne potenciale na podeželju in morju bo globalno okrepila s sodelovanjem s sosednjimi območji in tudi v čezmejnem prostoru.

POSEBNI CILJI RAZVOJA OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE

POSEBNI CILJ 1: KREPITEV KONKURENČNOSTI GOSPODARSTVA NA PODEŽELJU IN V URBANIH OKOLJIH NA OBALI TER VZPOSTAVLJANJE MOŽNOSTI ZA NOVA DELOVNA MESTA

Ta cilj zasleduje višjo konkurenčnost ključnih sektorjev na območju, **trajnostnega turizma** s poudarkom na vključevanju **naravne in kulturne dediščine** ter zgodbami in doživetji kot element **kulturnega turizma, ekološkega kmetijstva in trajnostne rabe morja** in z njim povezanih predelovalnih dejavnosti, s poudarkom na lokalno pridelani in predelani ekološki hrani in porastu **malih in inovativnih gospodarskih enot, MSP podjetij** z višjo dodano vrednostjo, znanjem in sposobnostmi izkoriščanja omenjenih razvojnih potencialov v lokalnem urbanem in ruralnem okolju.

Dosežen bo z razvojem glavnih gospodarskih panog območja, pri čemer bo večja vloga znanja v ključnih dejavnostih, pri podpori obstoječim MSP (inkubacija, grozdenje, internacionalizacija) ter spodbujanju nastajanja novih podjetij, predvsem v perspektivnih dejavnostih, ki vključujejo tudi znanje. Pozornost bo namenjena tudi vzpostavitvi centrov znanja (trajnostnega turizma in kmetijstva-podeželja in ribištva ter obnovljivih virov in zdravega bivanjskega okolja), ki bodo povezali akterje univerze in raziskovalne inštitute, podjetja, podpirne inštitucije, stanovska združenja in ostale razvojne akterje v širšem prostoru (harmoničen razvoj urbanih in podeželskih območij ter ribištva). Pri tem bodo pomembni tudi ukrepi in sodelovanje iz drugih virov in programov. Krepitev podjetništva in novonastala inovativna podjetja s tržnim potencialom bodo prispevala k širitvi ekonomske baze in novim ter ohranjanju obstoječih delovnih mest. Del ukrepov bo usmerjenih v razvoj turizma, predvsem v tesnejše sodelovanje akterjev in z vključevanjem naravne in kulturne dediščine – vzpostavitev regijske destinacijske organizacije - RDO in njenih funkcij pri strateškem in operativnem načrtovanju, razvoju novih produktov, marketingu, razvoju kadrov, pa tudi pri vzpostavitvi turistične infrastrukture in obnovi ter oživljanju kulturne dediščine.

Najpomembnejši kazalnik za doseganje tega cilja je število ustvarjenih novih delovnih mest oz. novih zaposlitev, ohranjanje obstoječih delovnih mest ter novoustanovljenih poslovnih subjektov. Kazalnik učinka: število vseh novoustanovljenih delovnih mest, število novih zaposlitev, število ohranjenih delovnih mest, število novoustanovljenih poslovnih subjektov. Kazalnik rezultata: delež (%) novih delovnih mest v primerjavi med začetkom in koncem programskega obdobja, delež (%) novoustanovljenih poslovnih subjektov med začetkom in koncem programskega obdobja

POSEBNI CILJ 2: CELOVIT IN URAVNOTEŽEN RAZVOJ PODEŽELJA IN URBANEGA DELA OBALE TER TRAJNOSTNO GOSPODARJENJE Z NARAVNIMI IN KULTURNIMI DOBRINAMI

Cilj zasleduje **celostni razvoj podeželja in razvoj ribištva** ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja in ohranjanja biodiverzitete (prispevka k ugodnemu stanju ciljnih zavarovanih vrst in habitatnih tipov ter razvoju dejavnosti na območjih Nature 2000, ki temeljijo na aktivnem ohranjanju naravne in kulturne dediščine, povezane z naravo), tako na podeželju kot v morju, razvoj ekološkega kmetijstva ter z njim povezanih aktivnosti za dodatno vrednost lokalnim proizvodom. Ukrepi so usmerjeni tudi v urejanje in razvoj turistične, parkovne infrastrukture ter prenova objektov kulturne dediščine. Poseben poudarek bo dan ohranjanju prvin urbane kulture in ponudbe z osvežitvijo mestne urbane kulture in podporo kakovostnim urbanim vsebinam (varstvo in razvoj obalnega urbanega okolja, dvig zavesti o trajnostnem razvoju in kvalitetnem bivalnem okolju, upoštevanje nosilne sposobnosti urbanega prostora, ulične akademije, ohranjanje urbane dediščine, regeneracija urbanih jeder, vključevanje etnologije v snovanje inovativnih razvojnih vsebin, povezovanju urbanega prostora s podeželjem in morjem ter ribištvom). To bo povečalo privlačnost območij in vzpostavilo pogoje za razvoj dejavnosti, predvsem zelenega turizma in ekološkega kmetijstva. Obenem bo ukrep prispeval k zmanjšanju pritiska na naravo in ogrožene habitate. Na območjih Natura 2000 bo podprto celostno upravljanje, prilagojeno pogojem varovanih območij. Ena od iniciativ na tem področju (območje Dragonje) gre v smeri oblikovanja in podpori participativnemu in celostnemu upravljanju sonaravnega kmetijstva, z izpostavitvijo pomena integralnega pristopa in krepitve sodelovanja akterjev kmetijstva, ribištva in turizma, ob podpori znanstveno raziskovalne sfere na drugi strani. Vsekakor bo dana spodbuda in podpora različnim vrstam povezovanja (med proizvajalci samimi, s potrošniki, z zadrugami) za večjo profesionalizacijo, za večjo kakovost ter večjo tržno uspešnost proizvodnje. V tem oziru gre razumeti potrebe po pomembnih povezavah med deležniki in razvojnimi iniciativami tako v ruralnem kot tudi urbanem okolju.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij trajnostnega razvoja na območju LAS in število vzpostavljenih partnerskih povezav pri izvedbi novih poslovnih priložnosti. Kazalnik učinka: število izvedenih operacij, število vključenih subjektov v vzpostavljene partnerske povezave s sedežem na območju LAS. Kazalnik rezultata: delež (%) uspešno izvedenih operacij, delež (%) uspešno vzpostavljenih partnerskih povezav, 1 leto po zaključeni operaciji

POSEBNI CILJ 3: IZBOLJŠANJE RAVNI KVALITETE ŽIVLJENJA LOKALNEGA PREBIVALSTVA IN DOŽIVETJA OBISKOVALCEV

Ukrepi in aktivnosti znotraj tega cilja so usmerjeni v izboljšanje pogojev za življenje različnih kategorij prebivalstva na območju, tako najmlajših, vključenih v osnovne oblike izobraževanja, mladine, kot tudi ostarelega prebivalstva in ostalih ranljivih ciljnih skupin. V to prioriteto sodijo tudi aktivnosti zagotavljanja ustrežnejših stanovanjskih pogojev prebivalstva in turistov na podeželju, pri čemer imajo prednost še neizkoriščeni obstoječi potenciali (objekte in infrastrukturo) pred novogradnjami in posegi na nova območja. Zaradi pomembnih socialnih učinkov, vključno z zaposlitvenimi možnostmi (kreativne industrije), ki jih ima kultura na prebivalstvo, so v tej prioriteti zajeti tudi ukrepi in aktivnosti, ki stremijo k trajnejšem razvoju kulturne ponudbe in dostopnosti kulture nasploh. To je še posebej pomembno za razvoj t.i. »zgodbarjenja« in doživetij (interpretacij) v turizmu, ki jih lahko ponudimo v obliki integralnih turističnih proizvodov, tako na domačem, kot na tujih turističnih trgih. Z aktivnostmi in investicijami na različnih področjih družbenega življenja (izobraževanje, kultura in šport) in z izvajanjem programov za različne ciljne skupine (starejši, invalidi, mladi,

ranljive skupine, osebe s težavami v duševnem zdravju) bomo izboljšali pogoje za življenje prebivalstva na območju, kot tudi ustvarili pogoje za razvoj novih in z lokalno identiteto prežetih integralnih turističnih proizvodov na območju.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo ukrepe za izboljšanje življenjskega okolja in doživetij. Kazalnik učinka: število izvedenih operacij, število vzpostavljenih medgeneracijskih povezav, število vključenih subjektov v inovativna partnerstva za oskrbo starejši izven domov starejših občanov. Kazalnik rezultata: delež (%) uspešno izvedenih operacij, delež (%) starejših od 45 let, vključenih v izvedbo operacij, delež (%) mladih z realizirano podjetniško idejo, 1 leto po zaključku operacije, število delujočih medgeneracijskih kooperativ po enem letu, ko so uspešno zaključili operacijo, število novih zaposlitev v sektorju oskrbe starejših

POSEBNI CILJ 4: RAZVOJ RIBIŠTVA IN RIBOGOJSTVA

Obalno območje je prepoznano kot območje z značilno tradicionalno ribiško dejavnostjo, ki daje svojevrsten pečat in mediteranski pridih vsem obalnim občinam. Posamezniki in poslovni subjekti, ki se ukvarjajo z ribiško dejavnostjo, imajo bogate izkušnje, tako s področja ribolova in ribogojstva kot tudi s področja klasične predelave in kulinarike. Ravno to znanje in izkušnje so velik potencial in priložnost za prenos ribiške kulture na širšo javnost in mlajše generacije, saj obstaja nevarnost, da zaradi težkega gospodarskega položaja ribiškega sektorja, ta tradicija zamre. Predvidevamo, da bodo cilji za zagotovitev trajnostnega ribištva in ribogojstva lažje in kvalitetnejše doseženi z diverzifikacijo ribištva v dejavnosti zunaj ribištva ter v povezavi s turizmom (npr. trženjem dopolnilnih dejavnosti ribičev ter povezava z turističnimi agencijami, hoteli ter ostalimi akterji v celoviti turistični ponudbi območja, torej tako ruralni, kot urbani). Pri tem velja izkoristiti dobre prakse in izkušnje iz minule finančne perspektive, kjer je ribiški sektor deloval v okviru samostojne akcijske skupine. Ostali ukrepi, ki lahko pripomorejo k boljšemu stanju na tem področju pa so še izboljšanje in obnova ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k boljšemu in lažjemu delu ribičev. Nadalje, valorizacija kulinarčne vrednosti in prepoznavnosti rib in morskih sadežev v Tržaškem zalivu, kar bo lahko pripomoglo k pestrejšemu izboru različnih ribjih vrst. Prav tako je potrebno spodbuditi razvoj akvakulture v zalivih Debeli rtič, v Portoroškem in Strunjanskem zalivu, kjer že obstajajo obrati za gojenje školjk in rib ter v sladkovodni ribogojnici ob reki Rižani. Pri tem še enkrat izpostavljamo potrebo po skupni blagovni znamki Istre (tako za kmetijske kot za ribiške proizvode). Z doseganjem tega cilja se bo ohranila in izpostavila tudi regijska edinstvenost.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo razvoj ribištva in ribogojstva. Kazalnik učinka: število ohranjenih poslovnih subjektov, število novih zaposlitev v sektorju ribištva, število subjektov v verigi s sedežem na območju LAS. Kazalnik rezultata: delež (%) ohranjenih poslovnih subjektov v primerjavi s preteklim programskim obdobjem, delež (%) novoustanovljenih poslovnih subjektov med začetkom in koncem programskega obdobja, število delujočih članov (pravnih subjektov) v vsej verigi 1 leto po zaključku operacij

POSEBNI CILJ 5: INFRASTRUKTURA, OKOLJE IN TRAJNOSTEN RAZVOJ

V okviru tega cilja se načrtuje, da podeželsko območje z načrtovanimi aktivnostmi dogradi in izboljša infrastrukturo (predvsem tisto, ki je v funkciji razvoja in posledično tudi ustvarjanja novih delovnih mest), ter jo približa standardom, ki veljajo za urbana okolja. Le-ta bo v funkciji generatorja razvoja (informacijska), kakor tudi za potrebe varstva okolja, ki bo močno izboljšalo učinkovitost rabe energije (energetska sanacije javnih stavb, ki so v lasti lokalnih skupnosti ter projekte sanacije javne razsvetljave in podporne aktivnosti). Vlaganja bodo zmanjšala stroške za energijo, oživila lokalno gradbeništvo, zmanjšala ogljični odtis in zagotovilo večji delež obnovljivih virov energije, kakor tudi izboljšalo prostorsko načrtovanje in upravljanje s prostorom (izkoriščanje obstoječih kapacitet pred graditvijo novih). Na obalnih urbanih območjih bo poudarek na oživljanju prvin urbane kulture in ponudbe, komuniciranju z javnostjo in obiskovalci, varstvu in razvoju urbanega okolja, dvigu javne zavesti o trajnostnem razvoju, izzivom okoljskega osveščanja, ohranjanju urbane dediščine, snovanju urbanih vsebin povezanih z druženjem, rekreacijo in sprostitvijo ter povezovanju

obalnega prostora z vsebinami in aktivnostmi v notranjosti Istre in na morju. Pomembno je tudi spodbuditi razvoj informacijske in ostale infrastrukture, kot temelja za razvoj trženja in s tem večje prepoznavnosti območja oziroma celotne destinacije slovenske Istre nasploh. Ena takih je ureditev ožjega urbanega obalnega pasu, pri čemer je cilj ureditev promenade vzdolž celotne slovenske obale, ob kateri bodo nanizani projekti v povezavi z razvojem turizma, ohranjanjem kulturne dediščine, rekreacije, varstva narave, trajnostne mobilnosti, urbane prenove, s tem se bodo odprle nove zaposlitvene možnosti. Na ta infrastrukturni projekt, se lahko s svojo ponudbo in servisnimi aktivnostmi navežejo številni ponudniki iz zaledja, urbanih okolij ob obali, kakor tudi ribiči z aktivnostmi diverzifikacije v smeri oblikovanja prepoznavne turistične ponudbe.

Kazalnik za merjenje tega cilja je število izvedenih operacij, ki vključujejo infrastrukturo, okolje in trajnostni razvoj. Kazalnik učinka: število izvedenih operacij. Kazalnik rezultata: delež (%) uspešno zaključenih operacij. LAS Istre so bila zaradi uspešnosti dodeljena dodatna sredstva na skladih EKSRP in ESPR, skladno s tem so bili spremenjeni nekateri kazalniki. Glede na pogovore in opravljene analize v tematskih skupinah se sredstva razporejajo med naslednja tematska področja (cilje): ustvarjanje delovnih mest (ustvarjanje pogojev za ustvarjanje novih delovnih mest; povezovanje med deležniki in partnerji vključno s socialnim podjetništvom – dvigne se ciljna vrednost kazalnika Število vzpostavljenih partnerstev, medgeneracijskih kooperativ; Število mladih, vključenih v izvajanje operacij na 3; izboljšati podjetniško znanje in veščine), varstvo okolja in ohranjanja narave (revitalizacija narave in kulturne dediščine; dvig ozaveščenosti in okoljske odgovornosti) in vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin (krepitev integralnih rešitev socialne in medgeneracijske vključenosti).

Spodnja preglednica v strnjeni obliki povzema zgornji tekst: Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	Ustvarjena nova delovna mesta	Število novo ustvarjenih delovnih mest.	EKSRP	1
			ESRR	1
			ESPR	20
	Podpora operacijam, ki ustvarjajo pogoje za ustvarjanje novih delovnih mest	Število podprtih inovativnih operacij.	EKSRP	10
			ESRR	6
			ESPR	12
	Spodbuditi povezovanje med deležniki in partnerji vključno s socialnim podjetništvom	Število vzpostavljenih partnerstev, medgeneracijskih kooperativ; Število mladih, vključenih v izvajanje operacij.	EKSRP	4
			ESRR	3
			ESPR	3
	Izboljšati podjetniško znanje in veščine	Število podprtih operacij.	EKSRP	2
			ESRR	2
			ESPR	
	Ohranjanje obstoječih delovnih mest	Število ohranjenih delovnih mest	EKSRP	5
			ESRR	5
			ESPR	45
Novoustanovljena podjetja	Število novoustanovljenih podjetij	EKSRP	1	
		ESRR	1	
		ESPR	8	

Razvoj osnovnih storitev	Ureditev in nadgraditev infrastrukture, ki zagotavlja trajnostni razvoj	Število podprtih operacij.	EKSRP	2
			ESPR	1
	Ustvarjanje novih storitev, programov, produktov, kratkih verig prodaje (socialno podjetništvo)	Število novih storitev, programov, produktov, kratkih verig prodaje.	EKSRP	5
			ESPR	5
	Vzpostavitev novih oblik medsebojnega sodelovanja in povezav (socialno podjetništvo)	Število inovativnih vzpostavljenih oblik sodelovanja in partnerskih povezav.	EKSRP	2
			ESPR	2
Varstvo okolja in ohranjanje narave	Revitalizacija naravne in kulturne dediščine kot temelja za razvoj trajnostnega turizma	Število podprtih operacij.	EKSRP	4
			ESRR	1
			ESPR	3
	Ohranjanje narave in biodiverzitete ter blaženja podnebnih sprememb	Število realiziranih pristopov in akcij.	EKSRP	2
			ESRR	
			ESPR	3
	Vzpostavitev predstavitvenih vsebin in programov dediščine za različne ciljne skupine	Število podprtih operacij.	EKSRP	3
			ESRR	1
			ESPR	3
	Povečanje obsega ekoloških kmetij in učinkov ekološkega kmetijstva	Število podprtih operacij.	EKSRP	2
ESRR				
ESPR				
Dvig osveščenosti in okoljske odgovornosti	Število podprtih operacij.	EKSRP	3	
		ESRR	2	
		ESPR	3	
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	Vključevanje ogroženih skupin prebivalstva ter povečanje družbene in socialne povezanosti vseh skupin prebivalstva (socialno podjetništvo)	Število novih inovativnih programov in storitev za ranljive skupine prebivalcev Število članov socialnega podjetništva v verigi.	EKSRP	3
			ESRR	1
			ESPR	3
	Krepitev integralnih rešitev socialne in medgeneracijske vključenosti	Število operacij, ki vključujejo ranljive skupine prebivalstva Število članov v verigi.	EKSRP	2
			ESRR	1
			ESPR	2
	Spodbujanje mladih za aktivno udeleževanje v družbi in (socialno) podjetništvo	Število delavnic / perspektiv, ki jih vodijo mladi, brezposelni različnih strok in število podprtih operacij.	EKSRP	
			ESRR	2
ESPR				

EKSRP:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
-----------------	----------------------------	---

Število novo ustvarjenih delovnih mest	1	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	2	11
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	8%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	8%	100%
Ohranjena delovna mesta	-	5
Št. novoustanovljenih podjetij	-	1

ESRR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	-	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	1	5
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	16%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	16%	100%
Število deležnikov na lokalni ravni	-	10
Ohranjena delovna mesta	-	5
Novoustanovljena podjetja	-	1
Število podprtih partnerstev	1	1

ESPR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	-	20
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	3	16
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	7,7%	100%
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	7,7%	100%
Ohranjanje obstoječih delovnih mest	-	45
Št. novoustanovljenih podjetij	-	8

(Priloga A: Dodatek k 9. poglavju – z obrazložitvijo v Tabeli za razjasnitve)

10 OPIS POSTOPKA VKLJUČITVE SKUPNOSTI V PRIPRAVO SRL

Pripravljalne aktivnosti vključevanja lokalnih skupnosti v pripravo Strategije lokalnega razvoja LAS Istre so se pričele v juniju 2015, takoj po objavi Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016, 72/2017, 23/2018,

68/2018 in 68/2019) ter Smernic za pripravo Strategij lokalnega razvoja v okviru lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014-2020 (skrajšano: Smernice), ki jih je objavilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in opredeljujejo elemente ter vsebine za pripravo Strategij lokalnega razvoja. Aktivnosti informiranja in obveščanje lokalnih skupnosti o programskem obdobju 2014-2020 in pripravi Strategije lokalnega razvoja so se pričele v letu 2014, predvsem z informiranjem o programu razvoja CLLD in pripravo novih razvojnih dokumentov za novo programsko obdobje.

Takoj po objavi Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016, 72/2017, 23/2018, 68/2018 in 68/2019) (v nadaljevanju: Uredba) in Smernic za pripravo SLR je bilo na spletnih straneh LAS Istre, upravljavca LAS in občin danega območja objavljeno javno obvestilo o pripravi dokumenta Strategija lokalnega razvoja LAS Istre 2014-2020, **z javnim povabilom k vključevanju**. Obvestilo je bilo posredovano tudi vsem lokalnim medijem (Radiju Koper, Radiju Capris, Primorskim novicam, Podjetniškemu glasu Primorske) za informiranost širše javnosti. Člani LAS Iste in OAS Ribič iz programskega obdobja 2007-2013 so obvestilo prejeli tudi po pošti. V juliju 2015 je bil **objavljen tudi Javni poziv za predložitev projektnih predlogov za identifikacijo potencialnih projektov, ciljev, problematik in vsebin za pripravo Strategije lokalnega razvoja LAS Istre 2014-2020**, ki je bil odprt do 31.10.2015. Evidentirani predlogi za vsebine SLR so služili za pripravo dokumenta, ob upoštevanju okvirjev CLLD oz. zadevnih skladov. V tem času smo javnost vključevali v pripravo Strategije lokalnega razvoja oziroma izvajali animacijo k vključevanju preko svetovanj. V razpisnem roku je prispelo preko 130 predlogov vsebin za SLR.

V tem času je bilo izvedenih tudi več tematskih delavnic za pripravo Strategije lokalnega razvoja 2014-2020, s predhodno objavo koledarja tematik in krajev izvedbe. Delavnice so bile javne in odprte za vse zainteresirane, povabljeni pa so bili tudi člani Lokalne akcijske skupine (LAS) Istre 2007-2013 in Obalne akcijske skupine (OAS) Ribič, kateri sta se v novem programskem obdobju združili.

Izvedene so bile naslednje javne delavnice za pripravo SLR:

Delavnica št. 1: Socialno podjetništvo, socialne inovacije, socialna oskrba in vključevanje ranljivih skupin, skupinsko delo

Ankaran, 16.9.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020.
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja.
- Moderirano skupinsko delo na temo socialnega podjetništva, socialne oskrbe, vključevanja ranljivih skupin.
- Priprava SWOT analize in identifikacija ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre.

Delavnica št. 2: Ribištvo in ribogojstvo, skupinsko delo

Izola, 25.9.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020.
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja.
- Identifikacija vsebin in potencialnih projektov in programov za vključitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre.

Delavnica št. 3,4,5: Kmetijstvo in samooskrba, turizem in varovanje okolja/narave, skupinsko delo
Marezige, 30.9.2015. Tri tematske delavnice so potekale istočasno. Udeleženci so lahko prehajali iz ene delavnice v drugo.

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020.
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja.
- Moderirano skupinsko delo z namenom priprave SWOT analize in identifikacija ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre.

Delavnica št. 4: Ribištvo in ribogojstvo, skupinsko delo

Koper, 1.10.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020.
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja.
- Identifikacija vsebin in potencialnih projektov in programov za vključitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre.

Delavnica št. 5: Sinergije med turizmom, kmetijstvom in ribištvom in priprava Strategije lokalnega razvoja

Ankaran, 6.10.2015

Program delavnice:

- Predstavitev izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost CLLD (Community Lead Local Development) v 2014-2020.
- Predstavitev vzpostavitve LAS Istre ter aktivnosti za pripravo Strategije lokalnega razvoja.
- Moderirano skupinsko delo z namenom nabora ter povezovanje projektnih idej za umestitev v Strategijo lokalnega razvoja LAS Istre (udeleženci so lahko prehajali iz ene tematske delavnice v drugo).

Delavnic so se udeležili različni deležniki lokalnega razvoja, tako podeželskega in regionalnega kot tudi ribiškega sektorja Slovenske Istre. Struktura udeležencev je bila reprezentativna glede na spol, starostne skupine ter sektorje. Tematske razprave po področjih kmetijstva, ribištva, turizma, socialnega podjetništva in izzivi za skupne projekte so bile konstruktivne in so prispevale številne ideje za razvoj in pripravo vsebinsko učinkovitih projektov za sofinanciranje iz naslova CLLD. Udeležba je potrdila, da so lokalno prebivalstvo in deležniki, tako tisti s podeželja, kot ribiči, zainteresirani za svoj prihodnji razvoj, ki spodbuja razvoj endogenih potencialov območja, da se želijo aktivno vključevati in po svojih razpoložljivih možnostih in sposobnostih tvorno prispevati z idejami, predlogi in mnenji k pripravi in kasnejšemu izvajanju Strategije lokalnega razvoja Slovenske Istre. Tematska področja, s katerimi so se deležniki seznanili na delavnicah, so skladna z zahtevami Smernic za pripravo SLR in so podrobneje opisana v 7. poglavju tega dokumenta. Na delavnicah so se deležniki ukvarjali s tematskimi področji, ki so skladna z zahtevami iz Navodil o pripravi Strategije lokalnega razvoja – SLR, in sicer:

V juniju, juliju, avgustu, septembru in oktobru, oz. do roka oddaje predlogov vsebin za SLR, je potekalo intenzivno delo izvajanja individualnih svetovanj, vsem zainteresiranim za vključitev v pripravo SLR, ki se je nadaljevalo tudi v novembru. Svetovanja so potekala na sedežu LAS in tudi na terenu, kjer se je,

vsem zainteresiranim za vključevanje, predstavljalo možnosti za črpanje sredstev iz skladov EKSRP, ESRR, ESPR oziroma zbiralo predloge za oblikovanje SLR.

V proces priprave SLR so bile vključene tudi strokovne institucije (univerza, zavod, pristojen za varstvo kulturne dediščine, zavod, pristojen za ohranjanje narave, kmetijsko svetovalna služba) ter nevladni in ribiški sektor, ki so prispevali strokovne predloge. Proces vključevanja javnosti je vselej potekal na odprt in demokratičen način, pri tem se je izpostavilo finančne okvirje LAS in tematska področja ukrepanja CLLD, s poudarkom na delovnih mestih, razvoju osnovnih storitev, varstvu okolja in ohranjanju narave ter večjem vključevanju mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Osnutek SLR je bil predstavljen upravnemu odboru LAS Istre na 1. redni seji 9.12.2015, nato podan v javno razgrnitev z zbiranjem pripomb. Dopolnjeni osnutek je upravni odbor obravnaval in sprejel na 2. redni seji dne 14.1.2014 in s sklepom potrdil, da se SLR predlaga Skupščini v potrditev. Skupščina LAS Istre je SLR potrdila na 1. redni seji dne 21.1.2016.

11 AKCIJSKI NAČRT, IZ KATEREGA IZHAJA OPIS PRENOSA CILJEV V UKREPE, ODGOVORNOST ZA IZVAJANJE UKREPOV, VKLJUČNO S ČASOVNO OPREDELITVIJO LETNIH AKTIVNOSTI

Pri identifikaciji razvojni potreb, na izvedenih interaktivnih delavnicah, so bile kot prioriteto izpostavljene potrebe po razvoju produktov trajnostnega turizma, spodbujanju razvoja ekološkega kmetijstva in ukrepov na področju gospodarske diverzifikacija, v povezavi s turizmom. Poleg tega je bila izpostavljena potreba po dvigu kvalitete urejenosti lokalne infrastrukture, kar v celoti gledano predstavlja temelj za

boljšo lokalno samooskrbo in priložnost za trženje ustvarjenih viškov, kvalitetno in ekološko pridelane hrane ter **ustvarjanja novih delovnih mest**.

Na podlagi predstavljenih splošnih in posebnih ciljev v poglavju 9, so v nadaljevanju predstavljeni najpomembnejši ukrepi za doseganje zastavljenih ciljev:

I. V SRL so na področju **ustvarjanje novih delovnih mest** na območju Istre oblikovani trije **cilji**:

- Spodbujanje iniciativ in pogojev za inovativno in socialno podjetništvo v urbanih okoljih, na podeželju in ribištvu.
- Krepitev povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji v urbanih in podeželskih okoljih.
- Razvoj človeških potencialov z usposabljanjem za podjetništvo in promocijo podjetništva.

Ti cilji bodo uresničeni z ukrepi:

1. Razvoj inovativne in vrhunske ter celovite ponudbe lokalnih storitev in proizvodov

Ozaveščanje o potencialih in priložnostih lokalnega okolja v ruralnih in urbanih sredinah, je ena ključnih nalog v procesu zagotavljanja novih delovnih mest. Boljša in učinkovitejša raba endogenih razvojnih potencialov omogoča razvoj že prepoznanih in novih, inovativnih produktov na podeželju in morju, ter omogoča sinergije s povezovanjem podeželja in obale, torej urbanih in ruralnih sredin, kmetijstva, ribištva in turizma. Naravne danosti območja omogočajo lokalnim podjetnikom dobre možnosti za proizvodnjo ekološke hrane, plodov morja ter nadgradnjo in zajemanje dodane vrednosti z eno-gastronomskimi kulinaričnimi doživetji. To omogoča ponudbo višjega cenovnega razreda in razvoj blagovne znamke, ki bo povečala prepoznavnost in »image« destinacije Istra na turističnih trgih. S tem se odpirajo priložnosti deležnikov na področju trajnostnega turizma, ekološke pridelave v kmetijstvu, trajnostne rabe morja in ribiškega sektorja, širitve in razvoja glavnih in dopolnilnih dejavnosti tako v notranjosti Istre kot na obali in morju.

2. Mreženje - spodbujanje inovativnih povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji na območju LAS

Zaradi specifičnosti območja in njegovih potencialov, ki omogočajo tako razvoj podeželja oziroma zaledja, kot tudi razvoj trajnostnega ribištva in odgovorne rabe morja, pa tudi povezovanja z urbanih in turističnimi centri na obali, je cilj ukrepa spodbuditi gospodarsko povezovanje z namenom skupnega oblikovanja celovitih produktov, skupnega nastopanja na trgu (zagotavljanje količin, kvalitete, trženja in promocije), kakor tudi razvojnega povezovanja. Cilj tega ukrepa je povezovanje vseh oblik in deležnikov (ruralnih, urbanih in ribiških) z namenom izmenjave in koriščenja skupnega know-how-a, oblikovanja celovite ponudbe (produktov), trženja, skupne promocije in interdisciplinarnega ter trajnostnega upravljanja z območjem. Financiranje iz tega ukrepa bo namenjeno skupni strategiji trženja, vzpostavljanju novih tržnih poti, povezovanju v interesna partnerstva, skupnemu nastopu na trgih ter razvoju in trženju novih integralnih produktov na področju podeželja, ribištva in turizma.

3. Razvoj človeških virov za potrebe podjetniškega delovanja in promocije podjetništva

Ukrep je namenjen vključevanju partnerjev in skrbi za razvoj človeških virov ter zagotavljanju pogojev za delovanje in boljše vključevanje ranljivih skupin (mladi, seniorji, ženske...), pa tudi zmanjševanju revščine (socialna vzdržnost). Ukrep velja za vse ciljne skupine na podeželju in obali/morju. S tem ukrepom se namenljajo sredstva za krepitev partnerstev in partnerskih povezav, podjetnost in inovativnost, in za skupno nastopanje na trgih ter v okviru turistične ponudbe (npr. izobraževanje, mentoriranje, možnosti povezovanja s ciljem celovitejša ponudbe oblikovane med deležniki različnih dejavnosti in geografskih okolij – ruralna in urbana, dobre prakse itd.). V okviru tega ukrepa bo dan

pomemben poudarek izvajanju aktivnosti razvoja z upoštevanjem načel varovanja in ohranjanja kvalitete okolja in bio-diverzitete celotnega območja LAS ter vključevanju naravne in kulturne dediščine v prostočasne potenciale in turistično ponudbo (okoljska trajnost in socialna vključenost), kreptivi lokalne identitete in povezovanju ter razvoju ponudbe v okviru tržne znamke Istra.

II. V okviru delovnega področja **osnovne storitve** je bila na delavnicah evidentirana potreba po vzpostavitvi večnamenske infrastrukture (komunalna, mobilnostna, informacijska, socialna), ki omogoča in zagotavlja razvoj na področjih ekološkega kmetijstva, trajnostnega turizma, sonaravnega ribištva, vključevanja naravne in kulturne dediščine oziroma drugih kompetenc, kapacitet in možnosti območja, ki spodbujajo zaposlovanje, ob upoštevanju ravnotežja in standardov urejanja infrastrukture na podeželju in v urbanih okoljih. Poudarek je dan infrastrukturi, ki zagotavlja razvoj kulturnih, rekreacijskih in drugih dejavnosti ter zagotavlja visoko kakovost bivanja v vseh okoljih na območju. Aktivnosti v okviru ukrepa so usmerjene v uporabo, nadgradnjo /izboljšanje in revitalizacijo obstoječih objektov in naprav pred gradnjo novih (npr. uporaba obstoječih in zapuščenih objektov za potrebe t.i. »razpršenega hotela«). Tako je v okviru tega tematskega področja izbran **cilj**:

- *Ureditev infrastrukture za razvoj*

V okviru tega cilja bo izveden ukrep:

1. Razvoj novih programov za vlaganje v razvojno infrastrukturo z namenom povečanje kakovosti življenja in dostopnosti območja.

Ukrep bo realiziran z različnimi programi in projekti, ki urejajo in izboljšujejo stanje oziroma urejenost območja, vključno z urejanjem celotne slovenske obale za potrebe turizma, z ohranjanjem in interpretacijo kulturne dediščine, rekreacijskimi površinami, varstvom narave, trajnostno mobilnostjo, urbano prenovo in drugimi vsebinami ter aktivnostmi, ki bodo omogočale razvoj programov za nove zaposlitvene možnosti. V ta ukrep sodi tudi podpora aktivnostim za izboljšanje in obnovo ribiške infrastrukture (pristanišča, pomoli), kar bo pripomoglo k ohranjanju tradicije in povezovanju ribištva v celovito ponudbo območja. Prav tako so v sklopu tega ukrepa lahko podprti ukrepi za razvoj prostočasnih dejavnosti in izboljšanje opremljanja z informacijsko tehnologijo.

III. Na področju **varstva okolja in ohranjanja narave** je bilo zaznanih in evidentiranih veliko pobud za ohranjanje narave in biodiverzitete na podeželju in morju z namenom prispevati k ugodnemu stanju ciljnih in varovanih vrst in habitatnih tipov ter razvoja dejavnosti na območjih Nature 2000, ki temeljijo na aktivnem ohranjanju naravne in kulturne dediščine, povezane z naravo). Te pobude so bile evidentirane tako na podeželju kot na obali in morju, med njimi tudi razvoj ekološkega kmetijstva in ribištva ter z njim povezanimi aktivnostmi za povečanje dodane vrednosti že prepoznavnih in novih lokalnih proizvodov. Na temelju teh iniciative sta bila definirana **cilja**:

- *Ohranjanje in dvig kvalitete naravne in kulturne dediščine kot osnove za razvoj trajnostnega turizma in*
- *Ohranjanje narave ter biodiverzitete podeželja in morja.*

Za dosego navedenih ciljev bodo izvedeni ukrepi:

1. Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter prilagajanja podnebnim spremembam in
2. Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju.

Prvi ukrep Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter prilagajanja podnebnim spremembam bo vključeval zagotavljanje in vzpostavljanje pogojev za razvoj turistične, parkovne infrastrukture, izboljšanje dostopnosti, razvoj interpretativnih vsebin ter prenovu objektov kulturne dediščine. Namen je še povečati privlačnost območij in vzpostaviti pogoje za razvoj dejavnosti, predvsem zelenega turizma in ekološkega kmetijstva ter njunih medsebojno povezanih produktov, pomembnih za turistično ponudbo. Obenem, bo ukrep prispeval k zmanjšanju pritiska na naravo in ogrožene habitate. Na območjih Natura 2000 bo podprto celostno upravljanje, prilagojeno pogojem varovanih območij. Enako velja za akvatorij na območju LAS. Preverjeno bo izpolnjevanje kriterijev za evropske trajnostne destinacije.

Drugi ukrep Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju gre v smeri oblikovanja in podpore participativnemu in celostnemu upravljanju sonaravnega kmetijstva, z izpostavitvijo pomena integralnega pristopa in krepitve sodelovanja akterjev kmetijstva, ribištva in trajnostnega turizma, ob podpori znanstveno raziskovalne in strokovne javnosti. Vsekakor bo dana spodbuda in podpora različnim vrstam povezovanja (med proizvajalci, proizvajalcev in potrošnikov, združenstvu) za večjo profesionalizacijo, kakovost ter tržno uspešnost proizvodnje. Tako gre razumeti potrebe po pomembnih povezavah med deležniki in razvojnimi iniciativami v ruralnem in urbanem okolju ter na morju, kot npr. vzpostavitev varovanega območja na območju Dragonje, oziroma vse aktivnosti, ki predstavljajo dodano vrednost z vidika varovanja narave.

IV. Na delavnicah so bile evidentirane ranljive skupine, ki potrebujejo dodatne razvojne ukrepe. Posledično je dana posebna pozornost pri vključevanju teh partnerjev v razvojne programe območja ter skrbi za zagotavljanje pogojev za delovanje in boljše vključevanje ranljivih skupin (mladi, seniorji, ženske...) ter zmanjševanju revščine (socialna vzdržnost, socialno podjetništvo). Na območju so prepoznane potrebe za reševanje te problematike in opredeljen cilj:

- Enakovredna vključenost vseh skupin prebivalstva in zagotavljanje pogojev za njihovo delovanje

Ta cilj se bo uresničeval z ukrepoma:

1. Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja in
2. Promocija inovativnih programov aktivnega vključevanja ranljivih skupin v okolje in na trg dela.

V okviru ukrepa Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja bodo okrepljene različne oblike prenosa znanja in izkušenj, kakor tudi storitev za ranljive skupine (otroke, mlade, za ljudi s posebnimi potrebami, za starejše, brezposelne), kot tudi skrb za programe na področju krepitve lokalne kulture in z njo povezane identitete. Pri tem bodo vključene institucije z znanjem in izkušnjami, tako za prenos znanja na mlade generacije, kot tudi v smislu vse življenjskega učenja in pomoči starejšim. V okviru ukrepa bodo podprte aktivnosti in programi medgeneracijskega sodelovanja, vzpostavitev delovnih pogojev, solidarnosti, socialnega podjetništva itd.

V okviru drugega ukrepa Promocija programov aktivnega vključevanja ranljivih skupin v okolje ter na trg dela bo pozornost dana izboljšanju pogojev za življenje in delo različnih kategorij prebivalstva na območju, tako najmlajših, vključenih v osnovne oblike izobraževanja, mladine, kot tudi ostarelega prebivalstva in ostalih ranljivih ciljnih skupin. Investicije v sklopu tega ukrepa bodo obsegale različna področja družbenega življenja (izobraževanje, kultura, šport, pomoč ostarelim). S podporo izvajanju programov za različne ciljne skupine (starejši, invalidi, mladi, ranljive skupine, osebe s posebnimi potrebami) se bodo izboljšali pogoji za življenje vseh prebivalcev na območju in ustvarili pogoji za razvoj

novih, za lokalno identiteto pomembnih integralnih proizvodov na področju kmetijstva, ribištva in turizma na območju Slovenske Istre.

LAS Istre so bila v letu 2019 zaradi uspešnosti dodeljena dodatna sredstva na skladih EKSRP in ESPR, zato so bila skladno s tem prerazporejena sredstva. Na osnovi pogovorov in analiz v tematskih skupinah LAS Istre in izvedenih dogodkih po posameznih tematskih skupinah, so člani predlagali naj se dodatna sredstva EKSRP polovično dodelijo predvsem ukrepom: spodbujanju podjetniških iniciativ na področju turizma in kmetijstva ter preprečevanju neustrezne rabe prostora ter obremenjevanja okolja. In sredstva ESPR naj se v polovično namenijo spodbujanju podjetniških iniciativ in diverzifikacije na področju ribištva in ribogojstva ter preprečevanju neustrezne rabe prostora ter obremenjevanja okolja. Na osnovi dodatnih opravljenih analiz in pogovorov v tematskih skupinah, se dodatna sredstva iz ESRR dodeli ukrepom: inovativnim ponudbam lokalnih storitev in proizvodov; spodbujanju partnerskega sodelovanja med deležniki in partnerji; razvoju človeških virov za potrebe podjetniškega delovanja; razvoju trajnostnega turizma; izvajanju aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitet in promociji inovativnih programov aktivnega vključevanja marginalnih skupin v okolje ter na trg dela.

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
<u>Inovativne in vrhunske ter celovite ponudbe lokalnih storitev in proizvodov</u>	Deležniki LAS Istre zasebnega sektorja iz področja ribištva, gastronomije enologije, kmetijstva	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	171.703,08
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	284.312,42
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	502.159,59
<u>Mreženje - spodbujanje inovativnih povezav in partnerskega sodelovanja med razvojnimi deležniki in partnerji na območju LAS</u>	Deležniki LAS Istre javnega, zasebnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	198.070,59
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	284.312,42
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	645.414,26
<u>Razvoj človeških virov za potrebe podjetniškega delovanja in promocijo podjetništva</u>	Deležniki LAS Istre javnega, nevladnega in zasebnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	58.359,66
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	52.850,87
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	204.576,20
<u>Razvoj novih programov za vlaganje v razvojno infrastrukturo z namenom povečanje kakovosti življenja</u>	Deležniki LAS Istre javnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	141.478,99
		ESRR		0,00
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	306.864,30
<u>Razvoj trajnostnega turizma z vključevanjem naravne in kulturne dediščine ter</u>	Deležniki LAS Istre javnega, zasebnega in nevladnega sektorja (ribištvo,	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	199.918,88
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	73.769,85

<u>prilaganja podnebnim spremembam</u>	podeželje in urbani centri), deležniki turističnega gospodarstva (javnega, zasebnega in civilnega prava)	ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	358.881,25
<u>Izvajanje aktivnosti za ohranjanje narave ter biodiverzitete na območju</u>	Deležniki LAS Istre javnega, zasebnega in nevladnega sektorja (ribištvo, podeželje in ostali)	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	152.759,00
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	73.769,84
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	359.031,25
<u>Podpora razvoju medgeneracijske solidarnosti in sodelovanja</u>	Deležniki LAS Istre javnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	37.727,73
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	210.419,59
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	20.457,62
<u>Promocija inovativnih programov aktivnega vključevanja marginalnih skupin v okolje ter na trg dela</u>	Deležniki LAS Istre javnega in nevladnega sektorja	EKSRP	2017, 2018, 2019, 2020	28.295,80
		ESRR	2017, 2018, 2019, 2020	200.390,56
		ESPR	2017, 2018, 2019, 2020	20.457,62

12 OPIS SISTEMA SPREMLJANJA IN VREDNOTENJA SLR

Spremljanje in vrednotenje Strategije lokalnega razvoja je obvezna vsebina, ki jo bo LAS Istre izvajala za programsko obdobje 2014-2020, v skladu Uredbo o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016, 72/2017, 23/2018 in 68/2018), v nadaljevanju: Uredba CLLD. Spremljanje in vrednotenje oz. evalvacija bo potekalo na ravni posameznih skladov in na tej podlagi na ravni celotne strategije, v obliki neprekinjenega letnega procesa. Z izvajanjem spremljanja in vrednotenja bomo lahko tudi ocenili, kako se uveljavljajo načela CLLD in kakšni so učinki tega na območju LAS Istre, glede na cilje in mejnike v SLR.

LAS Istre bo izvajala interno spremljanje in vrednotenje, za katerega bo zadolžen vodilni partner – SREDIŠČE ROTUNDA, primorski družbeni center, Koper, so.p., ki ima ustrezne kadrovske kapacitete in izkušnje za opravljanje tovrstnih aktivnosti. V spremljanje izvajanja operacij bodo vključeni tudi nosilci le-teh, ki bodo LAS-u posredovali poročila ter izjave o doseženih mejnikih, potrebne za pripravo evalvacij.

Vključitev nosilcev operacij LAS v vrednotenje in spremljanje SLR bo aktivna. Slednji bodo udeleženi v letno evalvacijo na način, da bodo med izvajanjem projektov, pred pripravo zaključnih poročil, LAS-u posredovali podatke o realizaciji, potrebne za izvajanje spremljanja in vrednotenja, kar bo vključevalo tudi napoved morebitne nižje finančne realizacije od načrtovane in napovedi zamud pri doseganju vsebinskih kazalnikov. Na ta način bomo zagotovili natančno spremljanje dejanskega stanja na terenu glede na operacije v teku. Za izvajanje vrednotenja in poročanja zadevnim skladom je zadolžen vodilni partner LAS, ki bo vrednotenje opravljal z lastnimi človeškimi viri, osebjem usposobljenim za izvedbo vrednotenja in poročanja. Finančne vire za izvedbo vrednotenja preko dela zaposlenih bo sproti zagotavljal vodilni partner LAS, ki bo sredstva nato uveljavljal z zahtevki za delovanje LAS.

Skladno z določili Uredbe CLLD (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016 in 72/2017) so mejniki LAS za oddajo poročil oz. evalvacij o doseganju ciljev SLR in izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto sledeči: **vsako leto do 31.3., za sklad EKSRP oz. do 31.1. pa za sklad ESPR in ESRR**, se bo v informacijski sistem zadevnega sklada predložilo poročilo o spremljanju in vrednotenju SLR za preteklo leto. Vrednotilo se bo SLR kot celoto oz. posamezne operacije, glede na raven izvajanja in dosežene rezultate, tako da se bo sproti ugotavljalo v kolikšni meri se izvaja SLR oz. njen akcijski načrt. Poročilo o doseganju ciljev SLR iz 49. Člena Uredbe CLLD bo vsebovalo elemente, določene v Prilogi 8 Uredbe CLLD.

Z vrednotenjem se bo ugotavljalo:

- kaj od načrtovanega (finančno in vsebinsko) je bilo doseženo,
- kaj od načrtovanega (finančno in vsebinsko) ni bilo doseženo,
- kaj (finančno in vsebinsko) je potrebno doseči v naslednjem obdobju,
- ali je potrebno predlagati finančno oz. vsebinsko spremembo SLR,
- drugo, na podlagi zahteve zadevnega sklada.

Ugotavljalo se bo tudi:

- število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi,
- delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije v primerjavi z določenim finančnim okvirjem,
- delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi v odločbi o potrditvi operacije,
- število novo ustvarjenih delovnih mest,
- drugo, na podlagi zahteve zadevnega sklada.

V primeru ugotovljene potrebe po predlogu za finančno oz. vsebinsko spremembo SLR bo vodilni partner o tem obvestil upravni odbor in na podlagi njegovega sklepa vložil predlog za spremembo SLR. Pri izvajanju evalvacije se bo upoštevalo zahteve vezane na časovne mejnike 31.12.2018 in 31.12.2023 ter pogoje za pridobitev dodatnih sredstev glede na mejnik 30.6.2019.

Teme in aktivnosti spremljanja in vrednotenja

Osnovno merilo bodo cilji, kazalniki in mejniki ter vrednotenje finančnega vidika izvajanja strategije oz. vrednotenje teh parametrov. Namen tega je, da se pravočasno prepozna težave, povezane z izvajanjem SLR (neučinkovito črpanje sredstev, odkloni od predvidenih ciljev in kazalnikov strategije, nedoseganje mejnikov uspešnosti) in odpravi morebitne pomanjkljivosti ali predlaga spremembe SLR ter na tak način zagotovi uspešno vodenje in upravljanje LAS v celotnem obdobju ter posledično bolj učinkovito porabo sredstev EU in boljše rezultate.

Aktivnosti spremljanja in vrednotenja predvidevajo spremljanje kazalnikov SLR, ki so določeni v poglavju 9. Na podlagi analize oz. samovrednotenja, se bo na letni ravni spremljalo uresničevanje določenih kazalnikov. Za osnovo se bo vzelo izhodiščno vrednost na dan potrditve SLR, ki predstavlja vrednost kazalnika pred začetkom izvajanja programa in jo na letni ravni primerjalo s ciljno vrednostjo, ki mora biti dosežena do 31.12.2023 in predstavlja vrednost kazalnika po zaključku izvajanja programa. Poseben mejnik predstavlja 31.12.2018. Spremljanje se bo izvajalo za vse tri sklade, do sredstev, katerih je upravičena LAS Istre. Na podlagi zbranih podatkov bodo pripravljena letna poročila na osnovi skupnega obrazca zadevnega sklada, ki bo enoten za vse LAS-e.

Vodilni partner bo pripravljala letna poročila o ugotovitvah vrednotenja, vključno s priporočili, ki bodo posredovana Upravnemu odboru LAS. Upravni odbor bo smiselno odločal o upoštevanju priporočil vrednotenja. Ugotovitve bodo služile tudi kot priporočila za izboljšanje izvajanja, rezultati vrednotenja bodo pomembni pri pripravi SLR v naslednjem programskem obdobju. Uspešnost izvajanja numeričnih kazalnikov se bo merila v procentih.

Sistem zagotavljanja podatkov

Vodilni partner bo enkrat letno zbral podatke o doseženih vrednostih skupnih kazalnikov na nivoju strategije in kazalnikov na nivoju tematskih področij in posameznih skladov. Vir podatkov bodo poročila (vmesna in zaključna) o izvajanju operacije, ki jih bodo morali izpolnjevati nosilci posamezne operacije. Poleg podatkov, zbranih na podlagi poročil o izvajanju/zaključku operacije, se bo za potrebe vrednotenja uporabljalo tudi kontrole na terenu, vprašalnike in sestanke na temo doseganja rezultatov med nosilci in partnerji v posameznih operacijah. Vzporedno s tem se bo pridobivalo tudi relevantne podatke iz uradnih evidenc pristojnih organov (AJPES, SURS, občine).

Terminski načrt spremljanja in vrednotenja

Terminski načrt na nivoju SLR se ujema s terminskim načrtom organov upravljanja. Opravljala se bo na letni ravni v celotnem obdobju izvajanja operacij. Poleg rednih letnih poročil se bodo izvajala podrobnejša poročanja v letih 2019 in 2024. Celoten terminski načrt je razviden je iz spodnje tabele.

Vrsta poročila	Obdobje vrednotenja	Rok oddaje
Letno poročilo 2016 za EKSRP	1.1.2016 - 31.12.2016	31.3.2017
Letno poročilo 2016 za ESPR in ESRR	1.1.2016 - 31.12.2016	31.1.2017
Letno poročilo 2017 za EKSRP	1.1.2017 - 31.12.2017	31.3.2018
Letno poročilo 2017 za ESPR in ESRR	1.1.2017 - 31.12.2017	31.1.2018
Letno poročilo 2018 za EKSRP	1.1.2018 - 31.12.2018	31.3.2019
Letno poročilo 2018 za ESPR in ESRR	1.1.2018 - 31.12.2018*	31.1.2019
Letno poročilo 2019 za EKSRP	1.1.2019 – 31.12.2019	31.3.2020
Letno poročilo 2019 za ESPR in ESRR	1.1.2019 – 31.12.2019	31.1.2020
Letno poročilo 2020 za EKSRP	1.1.2020 – 31.12.2020	31.3.2021
Letno poročilo 2020 za ESPR in ESRR	1.1.2020 – 31.12.2020	31.1.2021
Letno poročilo 2021 za EKSRP	1.1.2021 – 31.12.2021	31.3.2022
Letno poročilo 2021 za ESPR in ESRR	1.1.2021 – 31.12.2021	31.1.2022
Letno poročilo 2022 za EKSRP	1.1.2022 – 31.12.2022	31.3.2023
Letno poročilo 2022 za ESPR in ESRR	1.1.2022 – 31.12.2022	31.1.2023
Zaključno poročilo 2023 za EKSRP	1.1.2023 – 31.12.2023*	31.3.2024
Zaključno poročilo 2023 za ESPR in ESRR	1.1.2023 – 31.12.2023	31.1.2024

*oz. od potrditve LAS do 31.12.2018 oz. 31.12.2013 za razširjeno/zaključno poročilo

Uporaba rezultatov vrednotenja

Na podlagi zbranih podatkov se bo ocenjevalo ustreznost, uspešnost, učinkovitost in vpliv posameznih operacij, ukrepov, skladov in strategije kot celote. V skladu s pripravljenim načrtom spremljanja in vrednotenja bo vodilni partner na podlagi navodil organov upravljanja in terminskim planom vrednotenja pripravil poročilo o izvedenem vrednotenju, ki mora vsebovati podatke o ciljih spremljanja in vrednotenja, uporabljenih metodah, vključenih udeležencih, rezultatih vrednotenja s predlogom ukrepov za izboljšanje stanja.

Poročila o izvedenih vrednotenjih obravnava upravni odbor LAS, ki sprejme oziroma dopolni predlog ukrepov za izboljšanje stanja na področju vrednotenja. Predlog ukrepov obravnava in potrди skupščina LAS. Spremljanje in vrednotenje bo tudi osnova za morebitne potrebne spremembe SLR.

Obveščanja javnosti

Z rezultati spremljanja in vrednotenj bodo seznanjeni člani LAS in širša zainteresirana javnost.

Člani LAS in širša javnost bodo z rezultati seznanjeni prek spodaj navedenih kanalov obveščanja:

- Spletna stran LAS, kjer bodo objavljane aktivnosti in informacije o dogajanju v LAS.
- Obveščanje prek kanalov Mreže za podeželje in Društva za razvoj slovenskega podeželja.

Spremljanje in vrednotenje SLR se bo izvajalo skladno z navodili Koordinacijskega odbora CLLD.

13 OPIS POSTOPKA DOLOČITVE VODILNEGA PARTNERJA LAS IN OPIS KADROVSKIH KAPACITET, FINANČNI VIRI, IZKUŠNJE IN ZNANJE

Opis postopka določitve vodilnega partnerja

Zainteresirani deležniki območja štirih občin so 18.9.2015 sklenili Pogodbo o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva Lokalna akcijska skupina za območje občin Ankaran, Izola, Koper in Piran, v kateri je bilo določeno, da vodilnega partnerja izbere Skupščina, izmed svojih članov, ob upoštevanju potrebnih pogojev za vodenje LAS.

Skupščina, oblikovana dne, 18.9.2015, je na podlagi sprejete Pogodbe o ustanovitvi LAS izvolila člane svojih organov (upravnega in nadzornega odbora, predsednika in podpredsednika), nato pa izbrala vodilnega partnerja, ob upoštevanju njegovih kadrovskih, finančnih in upravnih sposobnosti ter izkušenj z vodenjem javno-zasebnega partnerstva oz. z zmožnostjo zagotavljanja operativnega delovanja LAS.

Predsednik LAS je skupščino pozval naj med člani izbere vodilnega partnerja. **Skupščina je soglasno potrdila Regionalni razvojni center Koper**, ki je že v programskem obdobju 2007–2013 uspešno opravljal funkcijo upravljavca LAS, in ima izkušnje ter znanja ter zadostne kadrovske kapacitete in finančne vire.

LAS Istre in Regionalni center Koper sta januarja 2016 sklenila Pogodbo o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Istre, ki podrobno definira naloge vodilnega partnerja, ki izhajajo tudi iz 14. Poglavlja SLR in ustanovnega akta LAS, in v finančnem delu podpora za tekoče stroške in stroške animacije opredeljuje z zneski, načrtovanimi v 16. poglavju SLR oz., se navaja, da bodo podrobni zneski definirani z aneksom k tej pogodbi, na podlagi odločbe pristojnega organa o potrditvi sredstev. V nadaljevanju, kot priloga k razjasnitvam SLR, je bil sklenjen aneks k pogodbi, v katerem je natančno finančno ovrednotenje, za tekoče stroške in stroške animacije, kakor izhaja iz 16. poglavja SLR. Skupščina je na 4. Redni seji dne 22.12.2017 opravila evalvacijo dosedanjega dela ter predlagala sporazumno prekinitev Pogodbe o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Istre z dosedanjim Vodilnim partnerjem Regionalnim razvojnim centrom Koper ter dala pooblastilo predsedniku LAS, da predlaga novega Vodilnega partnerja. Na 5. Skupščini dne 24.1.2018 je na predlog predsednika LAS Istre Skupščina potrdila Vodilnega partnerja Središče Rotunda, Koper, so.p., ki je prav tako izkazal izkušnje, znanja ter zadostne kadrovske kapacitete in finančne vire za upravljanje LAS. Z novim Vodilnim partnerjem je bila februarja 2018 sklenjena Pogodba o nalogah vodilnega partnerja pri lokalno zasebnem partnerstvu LAS Istre.

Dokazila za preglednost postopka izbora vodilnega partnerja: potrjena Pogodba o ustanovitvi lokalno zasebnega partnerstva LAS Istre z dne 18.9.2015, na ustanovni Skupščini LAS, zapisnik ustanovne skupščine, sklep Skupščine št. 6 z dne 18.9.2015 – o izboru vodilnega partnerja LAS, seznam prisotnih na ustanovni skupščini oz. seznam podpisnikov ustanovne pogodbe dne 18.9.2015

Opis vodilnega partnerja, kadrovskih kapacitet, izkušenj, znanj, finančnih virov

Središče Rotunda, Koper, so.p. deluje kot zasebni zavod s statusom prostovoljske organizacije in socialnega podjetja ter je bil ustanovljen julija leta 2002 s strani mladinskih društev Primorske. Je nevladna, neprofitna ter nepolitična organizacija ter izvaja dejavnosti, ki so namenjene mladim ter širši javnosti. Središče Rotunda, Koper so.p. ima tehnično in prostorsko ustrezno infrastrukturo, saj razpolaga z opremljenimi poslovnimi prostori, ki obsegajo skupaj 237,3 m², ter vključujejo upravno-

tajniške prostore ter prireditvene prostore z učilnico, dvorano in atrijem s kapaciteto do 150 ljudi, kar popolnoma ustreza načinu delovanja vseh kolektivnih organov LAS. Lokacija prostorov je v centru Kopra, z dobro prometno povezavo, možnostjo parkiranja in z dostopom primernim za invalide. Vhod v Središče Rotunda je označen s tablo LAS Istre. Prav tako pa imajo prostori vso potrebno tehnično opremo za izvajanje sej LAS in ustrezno IKT tehnologijo za izvajanje vodenja, po zahtevah zadevnih skladov. Središče Rotunda je za potrebe LAS Istre odprl ločen TRR in upravlja spletno stran LAS Istre, www.las-istre.si.

Področja delovanja Središča Rotunda obsegajo izobraževanje, informiranje in svetovanje. Organizacija je v preteklih petih letih sodelovala v več projektih financiranih iz evropskih skladov ter s tem pridobila potrebne reference znanje in izkušnje na različnih programih in skladih kot npr. Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013, Program čezmejnega sodelovanja IPA Slovenija – Hrvaška, Erasmus +: Youth in action, Evropski socialni sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja. Prav tako pa je Središča Rotunda koordiniralo nekaj pomembnih regionalnih pobud kot so Mreže nevladnih organizacij Obalno kraške regije, Pokrajinski odbor Slovenskega foruma socialnega podjetništva, Mreže za mlade Mestne občine Koper, Javno-zasebno partnerstvo Združenje ljubiteljev zeliščarstva Obale in Krasa (ZOK).

LAS Istre bo cilje SLR uresničeval preko črpanja sredstev iz treh skladov. Na podlagi tega bo vodilni partner za opravljanje nalog vodenja LAS zagotavljal izvajanje okvirno 3 PDM (polnovredna delovna moč) oz. kapacitete, med katerim kader z izkušnjami in znanjem vodenja projektov, organizacije dogodkov in animacijskih aktivnosti, administrativnega vodenja ter kader z poznavanjem ribiškega sektorja. Poleg direktorja bosta zaposlena še dva vodje projektov, ki bosta skrbela za pripravo javnih pozivov, animacijo na terenu ter druge zahtevne naloge vezane na CLLD in LAS Istre (za vse tri EU Sklade). Kadrovsko izvajanje vodenja in animacije LAS bo izvedeno skladno z zahtevami in priporočili Koordinacijskega odbora za CLLD in ob upoštevanju Uredbe CLLD (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016 in 72/2017) o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020, ter potrjenega programa animacije s strani organov LAS. Stroški animacije lokalnega razvoja bodo predstavljali najmanj 50 odstotkov posameznega zahtevka za izplačilo. Zahtevki za izplačilo za podukrep »Podpora za tekoče stroške in stroške animacije« se lahko vlagajo skladno s petnajstim odstavkom 75. člena Uredbe CLLD.

Zaposleni na Središču Rotunda Koper, ki bodo opravljali aktivnosti na LAS bodo imeli primerno izobrazbo in izkušnje z vodenjem, nadzorovanjem in izvajanjem mednarodnih projektov in projektov LAS, izvajanjem postopkov javnih naročil, primerna ekonomska in administrativna znanja in izkušnje, sposobnosti izvajanja terenske animacije, izkušnje z vodenjem javno-zasebnega partnerstva, pripravo razvojnih dokumentov, ter ostala zahtevana znanja in usposobljenost. Izmed zaposlenih bo vodilni partner imenoval vodjo LAS, ki bo hkrati direktor, ter bo predstavljal tudi Vodilnega partnerja.

Naloge vodenja računovodstva bo izvajala zaposlena računovodkinja pri Središču Rotunda, ki je po izobrazbi finančnica in ima večletne delovne izkušnje z računovodskega področja.

Domena in strežnik bosta zakupljena pri izbranem ponudniku storitev, prav tako vzdrževanje spletne strani, pripravo vsebin in gradiv javnih razpisov bodo izvajali zaposleni pri VP in člani LAS.

Področja delovanja Središče Rotunda:

- NEVLADNE ORGANIZACIJE (NVO). Z aktivnostmi na tem področju povezuje nevladne organizacije v regiji in jim pomaga pri razvoju in uveljavljanju. Prizadeva si za krepitev zagovorništva in civilnega dialoga in zagotavlja servisno podporo NVO. Prav tako osvešča

ostale ciljne skupine (javna uprava, gospodarstvo, mediji, širša javnost) o pomenu in vlogi nevladnega sektorja.

- **PODPORNE PODJETNIŠKE STORITVE.** Za učinkovitejše delovanje se povezuje in aktivno sodeluje z nevladnimi organizacijami iz drugih regij in čezmejno. Nudi računovodski servis za nevladne organizacije, ter pravna, računovodska, finančna in projektna svetovanja, kot tudi pomoč pri prijavi prireditev in pomoč pri prijavi na različne razpise. V okviru Inkubatorja socialnega podjetništva nudi »coworking« prostor in mentorstva socialnim podjetnikom ter organizira dogodke in izobraževanja na temo socialnega podjetništva.
- **MLADINA.** Aktivna je pri raziskovanju in oblikovanju kreativnih predlogov, ki so povezani z življenjem mladih. S takšnim delovanjem skuša izboljšati položaj mladih v družbi, kajti ima tudi status zavoda v javnem interesu na področju mladine. V prostorih deluje Mladinski center in Info točka za mlade in prodajno mesto Nefiks. Mladim nudi možnost delavnic, izobraževanj in mentorstev na področju odkrivanja skritih potencialov, podjetništva, osebnostne rasti, kreativnega preživljanja prostega časa, itd.
- **SOCIALNO PODJETNIŠTVO.** V razvoju nevladnega sektorja in socialnega podjetništva vidi učinkovit odgovor na resna ekonomska in socialna vprašanja regije. Spodbuja razvoj programov, ki upoštevajo naravne, kulturne in človeške vire, s katerimi regija razpolaga. Zato uresničuje zastavljeni cilj: razvoj socialnega podjetništva v regiji, ki bo ponujalo nove možnosti za inovativno zaposlovanje mladih in ranljivih ciljnih skupin na trgu dela. Inkubator socialnega podjetništva nudi podporo socialno podjetniškim idejam in krepi socialno podjetništvo v regiji.
- **OSEBNOSTNA RAST IN DRUŽBENA ODGOVORNOST.** Prizadeva si za vsebine, ki bi se dotaknile posameznika ali skupine, za spremembe v osebnih odnosih ali družbi, ter posledično doseganje konsenzualnih rešitev na pereča razvojna vprašanja v regiji.

LAS Istre bo sredstva za operacije pridobival iz: Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, Evropskega sklada za regionalni razvoj, Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo, članarin ter iz drugih virov, skladno z zakonom. Pridobljena sredstva bo Središče Rotunda, kot vodilni partner LAS, vodil na podračunu, ki je odprt pri banki Banka Intesa Sanpaolo d.d. za potrebe LAS Istre. Sredstva LAS so oziroma bodo porabljeni namensko skladno s potrjenim letnim planom dela in pripadajočim finančnim planom. Odgovornost za namensko porabo sredstev nosijo izvajalci projektov, za delovanje LAS pa organi LAS oz. vodilni partner.

Naloge vodilnega partnerja LAS Istre izhajajo iz Pogodbe o ustanovitvi LAS in Pogodbe med vodilnim partnerjem in LAS, prilogi št. 2 in 4 k SLR.

Naloge vodilnega partnerja LAS Istre izhajajo iz Pogodbe o ustanovitvi LAS in Pogodbe med vodilnim partnerjem in LAS, prilogi št. 2 in 4 k SLR.

14 OPIS NALOG, ODGOVORNOSTI IN POSTOPKOV SPREJEMANJA ODLOČITEV ORGANOV LAS

Organi LAS Istre so: Skupščina, Upravni odbor, Predsednik in Podpredsednik, Nadzorni odbor, Ocenjevalna komisija. Vse organe LAS zastopajo tudi predstavniki za ribiški sektor, ki je glavni sklad LAS Istre.

SKUPŠČINA

Skupščina je najvišji organ upravljanja LAS in jo sestavljajo vsi člani LAS. Članstvo v LAS je odprto vsem, ki živijo na območju LAS in imajo interes za vključitev v LAS, in sicer:

- polnoletna fizična oseba, ki ima stalno bivališče na območju LAS,
- pravna oseba, ki ima sedež, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS,
- pravna oseba javnega prava, ki deluje na območju LAS ali
- pravna osebe zasebnega prava v javnem interesu, ki deluje na območju LAS.

Vsi člani LAS so enakopravni in imajo naslednje **pravice**: voliti in biti voljeni v organe LAS, glasovati na Skupščini, predlagati zadeve v obravnavo organom LAS, dati pobudo ali vprašanje v zvezi z delom LAS, sodelovati pri pripravi in izvajanju Strategije lokalnega razvoja, uresničevati svoje interese povezane s cilji LAS in prijavljati projekte na javne razpise LAS, biti seznanjeni z informacijami o delu LAS. Vstop v LAS je prost in odprt. Pristopna izjava za včlanitev v LAS tudi je objavljena na spletni strani www.las-istre.si.

Skupščina ima naslednje naloge in pristojnosti:

- obravnava in sprejema letni program aktivnosti LAS
- sodeluje pri pripravi Strategije lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog Upravnega odbora
- izmed članov LAS izvoli člane Upravnega odbora, nato izmed članov Upravnega odbora izvoli Predsednika in Podpredsednika in izmed članov Skupščine člane Nadzornega odbora
- razreši Predsednika, Podpredsednika, člane Upravnega odbora in Nadzornega odbora, če ti delujejo v nasprotju s to pogodbo, splošnimi akti LAS, sklepi organov LAS ali v nasprotju z nameni in interesi LAS
- razreši člana Upravnega odbora, če se ta neupravičeno ne udeleži dveh zaporednih sej,
- izbere enega partnerja izmed članov LAS kot vodilnega partnerja oz. upravljavca LAS, ob upoštevanju njegove kadrovske, finančne in upravne sposobnosti voditi LAS ter izkušnje z vodenjem javno-zasebnega partnerstva in njegovo zmožnost zagotoviti operativno delovanje LAS.

UPRAVNI ODBOR

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavlja enajst članov, od katerih: štiri predstavniki javnega sektorja ter sedem predstavnikov gospodarskega, zasebnega in nevladnega sektorja, od katerih sta dva predstavnika ribiškega sektorja.

Upravni odbor ima naslednje naloge in pristojnosti:

- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS,
- daje Predsedniku navodila za delovanje,
- sklicuje Skupščino,
- se glede svojih odločitev posvetuje z zainteresiranimi člani LAS,

- sprejme predlog Strategije lokalnega razvoja (skrajšano: SLR), ki mu ga predloži vodilni partner in SLR da v potrditev Skupščini,
- sprejme letni program aktivnosti LAS, ki ga pripravi vodilni partner in ga posreduje v sprejem Skupščini,
- sprejme odločitve, potrebne za izvajanje Strategije lokalnega razvoja, kar zajema tudi vzpostavitev sistema njenega spremljanja in vrednotenja,
- sprejema sklepe o objavi javnih pozivov LAS za projekte, vključno z nepristranskimi merili za izbor projektov,
- na predlog vodilnega partnerja imenuje člane Ocenjevalne komisije, ki pregleduje in ocenjuje projektne predloge oddane na javne pozive LAS in o projektih pripravlja poročilo,
- na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloči ali se bo posamezen projekt potrdil,
- predlaga projekte, ki jih lahko izvaja LAS,
- sklene pogodbo z vodilnim partnerjem LAS,
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi,
- odloča o izključitvi člana iz LAS,
- vsaj enkrat letno poroča Skupščini.

PREDSEDNIK

Predsednik LAS, mag. Andrej Medved, je zastopnik LAS in po funkciji predsednik Upravnega odbora.

Predsednik ima sledeče naloge in pristojnosti:

- samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,
- podpisuje dokumente in listine v imenu LAS,
- sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS,
- skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora,
- vodi seje Skupščine LAS,
- opravlja druge naloge, določene s to pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Upravni odbor ali Skupščina,
- opravlja stike z javnostjo.

Za svoje delo je Predsednik LAS odgovoren Skupščini in Upravnemu odboru. Predsednik LAS Istre je mag. Andrej Medved.

PODPREDSEDNIK

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku. Podpredsednik LAS Istre je Mitja Petrič, ki tudi predstavlja ribiški sektor.

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS, ki ga sestavljajo trije člani izmed članov LAS, od katerih je en član predstavnik za ribiški sektor.

Član Nadzornega odbora ne more biti član Upravnega odbora ali Ocenjevalne komisije, oseba, ki opravlja finančno-računovodske posle za LAS, oseba, ki opravlja delo pri vodilnem partnerju ali druga oseba, če bi prišlo do navzkrižja interesov.

Nadzorni odbor ima naslednje naloge in pristojnosti:

- izmed svojih članov izvoli predsednika Nadzornega odbora,
- nadzira finančno in materialno poslovanje LAS,
- nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in Upravnega odbora,

- nadzira delo vodilnega partnerja,
- nadzira gospodarnost poslovanja LAS,
- na zahtevo Predsednika ali Upravnega odbora poda oceno o pravilnosti ali gospodarnosti posameznega posla LAS ali delovanja vodilnega partnerja,
- o svojem delu poroča Skupščini vsaj enkrat letno,
- opravlja druge naloge, določene v ustanovni pogodbi, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.

Nadzorni odbor ima pravico do vpogleda v vse listine in dokumentacijo LAS. Člani Nadzornega odbora lahko sodeluje na sejah. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini.

OCENJEVALNA KOMISIJA

Ocenjevalna komisija pregleduje popolnost in ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo in o tem za Upravni odbor pripravi poročilo. Ocenjevalna komisija ima pet članov, imenovanih s strani Upravnega odbora na predlog vodilnega partnerja, izmed neodvisnih strokovnjakov s področja ribištva, podeželja, regionalnega razvoja, turizma in vodilnega partnerja. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član Upravnega odbora ali Nadzornega odbora ali prijavitelj oz. partner v projektu, ki ga ocenjuje in se izloči v primeru konflikta interesov. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru.

Postopek sprejemanja odločitev organov LAS je opredeljen v Pogodbi o ustanovitvi LAS Istre, in sicer:

- Kolektivni organi LAS lahko odločajo, če je prisotnih več kot polovica članov organa, odločitve pa sprejemajo z navadno večino prisotnih članov. V kolikor na seji kolektivnega organa ni prisotna večina članov organa, se seja odloži za 30 minut, po poteku katerih je organ sklepčen. Vsak član kolektivnega organa LAS ima pri glasovanju en glas.
- Član kolektivnega organa LAS ne more glasovati kadar se odloča o položaju, pravici ali obveznosti tega člana ali osebe, ki ga je pooblastila za zastopanje v tem organu, ali kadar bi z glasovanjem kako drugače prišlo do navzkrižja interesov. Ta točka se ne nanaša na glasovanje na volitvah.
- Seje kolektivnih organov LAS se lahko izvedejo s srečanjem članov v živo ali korespondenčno z uporabo komunikacijskih tehnologij ob smiselni uporabi pravil, ki veljajo za sejo s srečanjem v živo.
- Člana, ki je pravna oseba, na sejah organov LAS zastopa njegov zakoniti zastopnik ali druga od njega pooblaščen oseba. Pooblastilo se posreduje vodilnemu partnerju.
- Mandat Predsednika, Podpredsednika, članov Upravnega odbora in Nadzornega odbora je za štiri leta, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovno izvoljena ali imenovana na to mesto. Mandat Predsednika, Podpredsednika, člana Upravnega odbora in Nadzornega odbora preneha, če ta oseba ali pravna oseba, ki jo pooblastila za zastopanje v teh organih, preneha biti član LAS.

Upoštevanje pogoja iz 32. člena Uredbe 1303/2013 in tretjega odstavka, točka b, 34. člena

uredbe 1030/2013/EU: V primeru, da bi z vstopanjem novih članov v LAS prišlo do tega, da bi katerakoli od interesnih skupin presegla 49 % oz., da bi pri odločanju o projektih prišlo do tega, da bi javni sektor imel 50 % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov. Pri vsakem glasovanju se predhodno preveri število prisotnih članov po interesnih skupinah. Če posamezna skupina presega 49% od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem. Ponder ni fiksni, ampak se sproti izračunava pred vsakim glasovanjem. Velikost ponderja se določi tako, da po zmnožku največja interesna skupina ne presega 49% (50%) glasov. Vedno ponderiramo glasove članov največje skupine s ponderjem manjšim od 1. Pri izvedbi glasovanja se potem preštejejo njihovi glasovi in skupno število oddanih glasov (posebej glasovi ZA in posebej PROTI) se pomnoži z vnaprej določenim ponderjem.

15 MERILA ZA IZBOR OPERACIJ IN OPIS POSTOPKA IZBORA OPERACIJ

LAS mora v skladu s **34. členom Uredbe 1303/2013/EU** oblikovati nediskriminatoren in pregleden izbirni postopek ter predpisati nepristranska merila za izbiro operacij, ki zagotavljajo, da pri odločitvah o izbiri najmanj 50 odstotkov glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi z razlogom, da se prepreči navzkrižje interesov. Postopek odločanja je opisan v nadaljevanju.

Postopek izbora operacij

Postopek izbora operacij LAS Istre bo potekal v treh fazah:

PRVA FAZA: Zbiranje predlogov operacij

LAS bo objavil prvi javni poziv za izbor operaciji, ki bo namenjen izboru operaciji iz vseh tematskih področji – za vsak od treh skladov (EKSRP, ESRR, ESPR). Seznam Ukrepov, ki bodo predmet javnega poziva, bo določen na podlagi finančnega načrta SLR in bo sestavni del javnega poziva, vključno z Merili za izbor operacij. Pri javni poziv LAS Istre za operacije bo objavljen po prejemu odločbe o potrditvi statusa LAS oz. dodelitvi pravic do porabe sredstev v programskem obdobju 2014-2020, predvidoma v 2016, in bo, skladno z 32. členom Uredbe CLLD, objavljen vsaj en mesec pred izborom operacij. LAS bo javne pozive predvidoma objavljal letno oz. skladno s sklepi upravnega odbora, glede na razpoložljiva sredstva in prispele prijave operacij na prvi javni razpis. V skladu s Pogodbo o ustanovitvi LAS upravni odbor imenuje pet članov Ocenjevalne komisije (skrajšano: komisija), ki pregleda in oceni predloge operacij, oddane na javni poziv LAS in o njih pripravi poročilo za Upravni odbor. Upravni odbor se na podlagi predloženega poročila komisije s sklepom odloči ali posamezno operacijo potrdi ali zavrne. V kolikor bi bil član komisije zasebno ali poslovno povezan s predlagateljem operacije, ki se jo ocenjuje, se mora le-ta izločiti iz ocenjevanja te operacije.

DRUGA FAZA: Preveritev popolnosti in ustreznosti operacij

- Odpiranje prejetih vlog za operacije bo v roku osem (8) dni po roku za oddajo vloge, na sedežu vodilnega partnerja LAS. Vloge se odpira in ocenjuje po vrstnem redu prispetja. Odpiranje vlog ni javno.
- Vloge odpira Ocenjevalna komisija, ki jo imenuje upravni odbor, na predlog vodilnega partnerja. O odpiranju vlog komisija se vodi zapisnik
- Vloga je popolna, kadar so priloženi vsi zahtevani dokumenti.
- Vodilni partner na podlagi zapisnika komisije pisno pozove tiste prijavitelje, katerih vloge niso bile popolne, k njihovi dopolnitvi. Rok za dopolnitev je določen v pozivu. Pozivi za dopolnitev vlog se pošiljajo po elektronski pošti na elektronski naslov, ki je naveden v vlogi (prijavitelj v vlogi izrecno soglaša s prejemom poziva za dopolnitev vloge na elektronski naslov). Prijavitelji dopolnitve pošljejo na način, naveden v pozivu.
- Vloga se formalno dopolnjuje samo enkrat. Ocenjevalna komisija lahko prijavitelja v nadaljevanju postopka pozove k vsebinskim pojasnilom na enak način iz zgornje alineje.
- Po prejetju dopolnitev komisija dopolnjeno vlogo ponovno pregleda, da ugotovi ali je vloga popolna. Nepopolne vloge, ki jih prijavitelj ne dopolni v določenem roku ali ne predloži vseh zahtevanih dopolnitev, se zavržejo s sklepom komisije. Vodilni partner o izdaji sklepa obvesti prijavitelja, preko e-naslava, posredovanega v prijavi.
- Zoper sklep je v roku 8 dni od obvestila o sklepu dovoljena pritožba, o kateri odloča upravni odbor LAS. Odločitev UO je nato dokončna
- Delo Ocenjevalne komisije bo potekalo skladno z določili Uredbe CLLD o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 in zakonodajo.

TRETJA FAZA: Ocenjevanje in razvrščanje predlogov ter izbor operacij

- Vloge, ki so popolne, obravnava Ocenjevalna komisija. Ocenjevalna komisija prijavljene operacije obravnava v skladu s pogoji za upravičenost in specifičnimi merili za izbiro operacij in izdelala tudi poročilo o rezultatih ocenjevanja, obrazložitev ocene in predlog operacij za sofinanciranje. Vsako vlogo po vnaprej določenih merilih za ocenjevanje najprej samostojno oceni vsak član Ocenjevalne komisije. Vsako merilo ima določeno število možnih točk. Nato člani komisije izračunajo povprečje vseh točk za posamezno merilo za ocenjevanje kakovosti predloga operacije. Končno oceno posamezne operacije sestavlja seštevek povprečja točk specifičnih meril za ocenjevanje kakovosti. Celoten postopek glasovanja je zaupen. Člani komisije se s podpisom posebne izjave zavežejo k molčečnosti, nepristranskosti in varovanju osebnih podatkov.
- Upravni odbor LAS na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloča o izboru operacij za financiranje. Na sejah Upravnega odbora, na katerih se odloča o izbiri in potrjevanju operacij, veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013EU): V primeru, da bi pri odločanju o projektih prišlo do tega, da bi javni sektor imel 50 % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov.
- Prijavitelji operacij so predvidoma v roku 7 dni od izdaje sklepa UO o potrditvi operacij, seznanjeni o rezultatih izbora operacij. Obvestilo prejmejo na e-naslov, posredovan v prijavi. Sklep je formalni zaključek postopka na ravni LAS in ne pomeni dejanske dodelitve javnih sredstev.
- Prijavitelj operacije ima v 8 dneh od prejema obvestila o odločitvi glede izbire oz. ne izbire operacije pravico vložiti pritožbo Upravnemu odboru LAS. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljeni pogoji in merila za ocenjevanje. Vložena pritožba ne zadrži nadaljnega postopka z ostalimi izbranimi prijavitelji operacij. O pritožbi odloča Upravni odbor LAS v 15 dneh od prejema pritožbe. Odločitev Upravnega odbora LAS je dokončna.
- Na podlagi sklepa Upravnega odbora LAS o potrditvi izbranih operacij, Vodilni partner LAS v roku 15 dni od potrditve predlogov operacij predloži predloge operacij v potrditev Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (če gre za operacijo, ki bi se sofinancirala iz EKSRP oz. ESPR) ali Ministrstvu za gospodarstvo in tehnologijo (če gre za operacijo, ki bi se sofinancirala iz ESRR), ki o odločitvi obvestita LAS.
- Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz EKSRP oz. ESPR, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja o odobritvi ali zavrnitvi odloči z odločbo o odobritvi operacije. V odločbi o odobritvi operacije se določi tudi višino sredstev in stopnjo sofinanciranja, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči.
- Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz ESRR, sklene upravičenec pogodbo o sofinanciranju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo

V primeru, da je nosilec operacije LAS, se bo operacijo ocenjevalo po enakih merilih in postopkih kot ostale vloge. Pripravo operacije (predlog vsebine, sestava partnerstva in predlog finančnega okvirja z viri financiranja) za javni poziv potrdi Upravni odbor LAS.

LAS lahko v sodelovanju s partnerji pripravi in izvaja operacije, ki imajo širšo korist za lokalno območje - se izvajajo na območju celotne LAS in so namenjene prebivalcem celotnega območja LAS. LAS lahko pripravi in izvaja operacijo za ukrep predviden v SLR, za katerega v predhodnih pozivih ni bilo ali ni bilo dovolj prijavljenih operacij in tako prispeva k enakomernemu izvajanju SLR in doseganju vseh zastavljenih ciljev.

Operacije, katerih prijavitelj je LAS, se lahko sofinancirajo brez izvedbe javnega poziva, vendar morajo slediti ciljem in kazalnikom SLR ter predstavljajo vsebinsko nadgradnjo ostalih operacij izbranih na podlagi javnih pozivov. Če predlog operacije vključuje naložbo, v predlogu operacije navede pravno osebo javnega prava, ki postane lastnik naložbe. Vodilni partner predlog operacije posreduje Upravnemu odboru v odločanje ali jo izbere za sofinanciranje. Če Upravni odbor predlog operacije

izbere za sofinanciranje, jo vodilni partner pošlje v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije (ARSKTRP oz. MGRT), ki izda odločbo o odobritvi operacije (ARSKTRP) oz. z njim sklene pogodbo o sofinanciranju (MGRT).

Merila za izbor operacij LAS Istre temeljijo na naslednjih načelih:

- Prispevek k doseganju ciljev SLR
- Kakovost operacije in pripravljenost za izvajanje
- Pomen operacije za skladen razvoj celotnega območja LAS
- Družbena upravičenost in socialna vzdržnost operacije
- Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost
- Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU
- Upravljanje operacije

Pogoj za obravnavo vloge je pravočasno prispela, pravilno označena in administrativno popolna vloga, to je vloga, ki je pravilno in v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu s predloženimi vsemi obveznimi prilogami. Nepravočasno prispelo, nepravilno označeno ali administrativno nepopolne vloge, ki jih v navedenem roku prijavitelj ne dopolni, se zavržejo. Ocenjujejo se le pravočasno prispelo, pravilno označene in administrativno popolne vloge.

Pogoji in merila za izbiro operacij so:

- Pogoji za upravičenost;
- Specifična merila

MERILA ZA IZBOR OPERACIJ LAS ISTRE:

Merila upravičenosti – Izključitveni kriteriji

KRITERIJI	DA (drži)	NE (ne drži)
PRAVOČASNOST Vloga je prispela pravočasno		
ADMINISTRATIVNA POPOLNOST Vloga je administrativno popolna, izpolnjena na predpisanem obrazcu, v skladu z zahtevami javnega poziva in priložene so ji vse obvezne priloge		
VLAGATELJ Vlagatelj izpolnjuje pogoje za prijavo na javni poziv		
SKLADNOST S CILJI EKSRP, ESRR ali ESPR ter SLR Operacija je skladna s cilji zadevnega sklada iz katerih bo sofinancirana in prispeva k uresničitvi ciljev določenih v SLR		
OPERACIJA SE ŠE NI PRIČELA IZVAJATI Predvidene aktivnosti operacije se še niso pričele izvajati in se ne bodo začele izvajati pred obdobjem upravičenosti posameznega sklada		
OPERACIJA SE NE FINANCIRA IZ DRUGIH JAVNIH SREDSTEV Upravičeni stroški niso in ne bodo sofinancirani z drugimi javnimi sredstvi – prepoved dvojnega sofinanciranja. Isti upravičeni stroški niso in ne bodo sofinancirani iz drugih javnih virov.		
OPERACIJA SE IZVAJA NA OBMOČJU LAS Operacija se izvaja le na območju LAS Istre oz. po pravilih zadevnega sklada.		
ZAPRTA FINANČNA KONSTRUKCIJA Iz opisa operacije je v vlogi razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo in zagotovljeni lastni finančni viri za izvedbo operacije v celoti. Prikazana je razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov		
PODJETJE V TEŽAVAH Podjetje ni v težavah, kot jih določa 2. Člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. Junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgom z uporabo členov 107. in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL L št. 193 z dne 1.7.2014, str. 1		
IZDANA VSA DOVOLJENJA Vsa potrebna dovoljenja oziroma soglasja, kot jih za izvedbo operacij določajo področni predpisi, morajo biti izdana najpozneje do zaključka izbirnega postopka na ravni odločanja v LAS.		

Operacija, pri katerem je vsaj eno izmed izločitvenih meril ocenjeno z »NE«, je izločena iz nadaljnje obravnave. Vloge, ki niso izločene na podlagi izločitvenih meril, se presojujejo z vidika specifičnih meril (ocenjevanje vlog).

POSEBNI POGOJI ZA OPERACIJE IZ ESPR

KRITERIJI	DA	NE
Zagotavljanje dodane vrednosti, ustvarjanje delovnih mest, pritegnitev mladih in spodbujanje inovacij v vseh fazah dobavne verige na področju ribištva in akvakulture		
Podpiranje diverzifikacije znotraj ali izven gospodarskega ribištva, vseživljenjskega učenja in ustvarjanja delovnih mest na ribiških območjih in območjih akvakulture		
Povečevanje in izkoriščanje okoljskih prednosti ribiških območij in območij akvakulture, vključno z dejavnostmi za ublažitev podnebnih sprememb		
Spodbujanje socialne blaginje in varstva kulturne dediščine na ribiških območjih in območjih akvakulture, vključno z ribištvom, akvakulturo in pomorsko kulturno dediščino		
Krepitev vloge ribiških skupnosti v lokalnem razvoju ter gospodarjenje z lokalnimi ribolovnimi viri in upravljanje pomorskih dejavnosti.		

Operacija, ki ne izpolnjuje večine kriterijev (vsaj 3), je izločena iz nadaljnje obravnave.

Specifična merila

	Merilo	Možno število točk
	Specifična merila	
01	Skladnost operacije s Strategijo lokalnega razvoja	10
02	Kakovost operacije in pripravljenost za izvajanje	15
03	Pomen operacije za skladen razvoj celotnega območja LAS	10
04	Družbena upravičenost operacije	25
05	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	24
06	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	10
07	Upravljanje operacije	6
	Skupaj	100

Opis specifičnih meril

01	Prispevanje k doseganju ciljev Strategije lokalnega razvoja	Možno število točk	Doseženo število točk
1.1.	Cilji in rezultati operacije prispevajo h konkurenčnosti območja	2,5	
1.2.	Cilji in rezultati operacije prispevajo k povezanosti podeželja z urbanim prostorom in morjem	2,5	
1.3.	Cilji in rezultati operacije prispevajo k kvalitetnemu bivalnemu okolju, ki je prijazno do obiskovalcev in turistov	2,5	

1.4.	Cilji in rezultati operacije prispevajo k trajnostnemu upravljanju	2,5	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	10	

02	Kakovost operacije in pripravljenost za izvajanje	Možno število točk	Doseženo število točk
2.1	Namen, cilji, aktivnosti in rezultati so jasni, konkretni, merljivi in si logično sledijo	0-12	
2.2	Časovni načrt izvajanja operacije je jasen in realen	0-2	
2.3	Vloga in naloge prijavitelja oz. partnerjev so časovno, finančno in kadrovske določene	0-1	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	15	

03	Pomen operacije za skladen razvoj celotnega območja LAS	Možno število točk	Doseženo število točk
3.1	Število partnerjev v operaciji: Pri operaciji sodelujejo vsaj 4 partnerji iz najmanj 3 različnih sektorjev (prijavitelj in najmanj 3 partnerji) - 3 točke Pri operaciji sodelujejo vsaj 3 partnerji iz najmanj 2 različnih sektorjev (prijavitelj in najmanj 2 partnerja) - 2 točki Pri operaciji sodelujeta vsaj 2 partnerja (prijavitelj in najmanj 1 partner) - 1 točka	3	
3.2	Ali se bo operacija izvajala na celotnem območju LAS? Operacija se bo izvajala na območju vseh štirih občin - 4 točke Operacija se bo izvajala na območju treh občin – 3 točke Operacija se bo izvajala na območju dveh občin - 2 točki	4	
3.3	Operacija izkazuje med sektorsko povezovanje (NVO, kmetje, podjetja, ribiči, javni sektor itd.)	0-3	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	10	

04	Družbena upravičenost in socialna vzdržnost operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
4.1	Rezultati operacije neposredno vplivajo na povečanje konkurenčnosti in privlačnosti območja.	0-5	
4.2	Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja plačevanje prispevkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja za polni delovni čas) –15 točk Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto za tričetrtinski delovni čas (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja plačevanje prispevkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja za 0,75 delovni čas) –12 točk Operacija jasno zagotavlja vsaj eno delovno mesto za polovični delovni čas (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja	15 12 8	

	plačevanje prispevkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja za 0,50 delovni čas) – 8 točk Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto za četrtno delovnega časa (kakršnakoli oblika, ki zagotavlja plačevanje prispevkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja za 0,25 delovni čas) – 5 točk Operacija ne predvideva novega delovnega mesta – 0 točk	5	
4.3	Operacija prispeva k nastanku novih produktov ali storitev na območju LAS.	0-2	
4.4.	V operacijo je vključenih več ranljivih skupin (ženske, starejši, mladi, invalidi, brezposelni)	3	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	25	

05	Finančna preglednost in stroškovna učinkovitost	Možno število točk	Doseženo število točk
5.1	Načrtovani stroški operacije so skladni z vsebino/rezultati in izkazujejo gospodarnost	0-11	
5.2.	Načrtovani stroški operacije so jasno določeni	0-11	
5.3.	Viri financiranja operacije so zagotovljeni	0-2	
	Skupaj točk (točke se seštevajo)	24	

06	Vpliv operacije na doseganje horizontalnih ciljev EU	Možno število točk	Doseženo število točk
6.1	Operacija prispeva k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje	0-3	
6.2	Operacija prispeva k ohranjanju narave, okolja in spodbuja rabo endogenih potencialov	0-3	
6.3	Inovativnost operacije: Operacija predstavlja novost na območju LAS (nove rešitve, nova ponudba, metode, storitve,...)	0-3	
6.4.	Operacija spodbuja enakost moških in žensk oz. nediskriminacijo	0-1	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	10	

07	Upravljanje operacije	Možno število točk	Doseženo število točk
7.1	Reference vlagatelja – ali ima vlagatelj izkušnje z izvajanjem operacij	0-3	
7.2	Reference partnerjev – ali imajo partnerji izkušnje z izvajanjem operacij (vsak partner z referencami – 1 točka; max 3 točke)	0-3	
	Skupaj največ (točke se seštevajo)	6	

		Možno število točk	Doseženo število točk
	Število točk ocenjene operacije	100	

Operacija, ki doseže **vsaj 51 točk** se uvrsti na seznam za potrjevanje s strani Upravnega odbora.

OPERACIJE SOFINANCIRANE IZ EKSPR

Prijavitelj je lahko le nosilec operacije in mora biti član LAS. Upravičenci do podpore so LAS ter fizične in pravne osebe. Kadar je upravičenec fizična ali pravna oseba, je LAS zastopnik za vlaganje vlog in zahtevkov za izplačilo ter dopolnitev vlog in zahtevkov za izplačilo pri posredniškem organu. Operacija sofinancirana iz sredstev EKSRP se lahko izvede na upravičenem območju za EKSRP, znotraj naselij z manj kot 10.000 prebivalci.

SPLOŠNI POGOJI ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ZA EKSPR

Operacija mora prispevati k uresničevanju ciljev, določenih v SLR in biti skladna s cilji OP zadevnega sklada. Upravičeni stroški posamezne operacije ne smejo biti financirani z drugimi javnimi sredstvi. Kadar je upravičenec do podpore LAS in operacija vključuje naložbo, mora LAS v vlogi določiti eno ali več pravnih oseb javnega prava, ki postane lastnik naložbe. Iz opisa operacije v vlogi mora biti razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo, kar pomeni, da mora prikazovati razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov. Podpore se ne dodeli podjetjem v težavah, kot jih določa 2. člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgovom z uporabo členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (Uradni list št. 193 z dne 1. 7. 2014, str. 1). Ob oddaji vloge morajo biti za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot jih za izvedbo operacije določa področna zakonodaja. Operacija mora biti izvedena v skladu s prijavljeno in s strani ARSKTRP odobreno vsebino ter področno zakonodajo. Operacija mora biti skladna s pravili o državnih pomočeh.

POSEBNA PRAVILA ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ZA EKSRP

Do sredstev iz sklada so upravičena vsa naselja območja LAS Istre, razen naselij z več kot 10.000 prebivalci; naselje Koper in naselje Izola. **Stopnja javne podpore za EKSRP je 85% upravičenih stroškov operacije.** Najvišji dovoljeni znesek javne podpore za posamezno operacijo je 300.000 EUR. Najvišji dovoljeni znesek javne podpore za posamezno operacijo sodelovanja LAS je 100.000 EUR.

OPERACIJE SOFINANCIRANE IZ ESRR

Upravičenci do podpore so lokalne akcijske skupine LAS, pravne osebe javnega in zasebnega prava, nevladne organizacije, institucije lokalnega razvoja. Fizične osebe, razen samostojnih podjetnikov niso upravičenci. Na območju mestnih občin ni upravičeno izvajanje operacij (samo v urbanih naseljih). Kadar je upravičenec fizična ali pravna oseba, je LAS zastopnik za vlaganje vlog in zahtevkov za izplačilo ter dopolnitev vlog in zahtevkov za izplačilo pri posredniškem organu. Za izvajanje integriranih operacij se oblikujejo partnerstva. Partnerstvo sestavljata najmanj dva partnerja. Okvirno razmerje med operacijami, ki se izvajajo v obliki partnerstev in operacijami, ki jih upravičenci prijavijo in izvajajo samostojno, je 70:30. Operacija sofinancirana iz sredstev ESRR se lahko izvede upravičenem območju za ESRR, definiranim v poglavju 16.

SPLOŠNI POGOJI ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ESRR

Operacija mora prispevati k uresničevanju ciljev, določenih v SLR in biti skladna s cilji OP zadevnega sklada. Upravičeni stroški posamezne operacije ne smejo biti financirani z drugimi javnimi sredstvi. Operacija se lahko izvede le na območju LAS, upravičena naselja so navedena v 16. poglavju. Kadar je upravičenec do podpore LAS in operacija vključuje naložbo, mora LAS v vlogi določiti eno ali več pravnih oseb javnega prava, ki postane lastnik naložbe. Iz opisa operacije v vlogi mora biti razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo, kar pomeni, da mora prikazovati razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov. Podpore se ne dodeli podjetjem v težavah, kot jih določa 2. člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgovom z uporabo členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (Uradni list št. 193 z dne 1. 7. 2014, str. 1). Ob oddaji vloge morajo biti za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot

jih za izvedbo operacije določa področna zakonodaja. Upravičenec mora izvesti operacijo najpozneje v treh letih od podpisa pogodbe o sofinanciranju z MGRT. Operacija mora biti izvedena v skladu s prijavljeno in s strani MGRT odobreno vsebino ter področno zakonodajo. Upravičenec mora k vlogi priložiti vsaj tri primerljive ponudbe in utemeljiti izbor najugodnejše ponudbe. Ponudbe so primerljive, če je upravičenec vsem potencialnim ponudnikom poslal enako povpraševanje, v katerem je navedel minimalne pogoje, če ponudba ne vsebuje minimalnih pogojev, je upravičenec ne izbere

POSEBNA PRAVILA ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ZA SKLAD ESRR

Do sredstev ESRR ni upravičeno naselje Koper. **Stopnje javne podpore za ESRR je 80% upravičenih stroškov operacije.** Za izvajanje integriranih operacij se oblikujejo partnerstva pri pripravi in izvajanju posamezne operacije. Okvirno razmerje med operacijami, ki se izvajajo v obliki partnerstev in operacijami, ki se izvajajo samostojno, je 70:30. Partnerstvo sestavljata najmanj dva partnerja.

OPERACIJE SOFINANCIRANE IZ ESPR

Prijavitelj je lahko le nosilec operacije, član LAS. Upravičenci do podpore so LAS ter fizične in pravne osebe. Kadar je upravičenec fizična ali pravna oseba, je LAS zastopnik za vlaganje vlog in zahtevkov za izplačilo ter dopolnitev vlog in zahtevkov za izplačilo pri posredniškem organu. Operacija sofinancirana iz sredstev ESPR se lahko izvede na upravičenem območju LAS. Operacije sofinancirane iz ESPR morajo biti skladne s cilji OP ESPR 2014-2020.

SPLOŠNI POGOJI ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ZA ESPR

Operacija mora biti skladna s cilji OP zadevnega sklada in prispevati k uresničevanju ciljev, določenih v SLR. Upravičeni stroški posamezne operacije ne smejo biti financirani z drugimi javnimi sredstvi. Kadar je upravičenec do podpore LAS in operacija vključuje naložbo, mora LAS v vlogi določiti eno ali več pravnih oseb javnega prava, ki postane lastnik naložbe. Iz opisa operacije v vlogi mora biti razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo, kar pomeni, da mora prikazovati razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov. Podpore se ne dodeli podjetjem v težavah, kot jih določa 2. člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgovom z uporabo členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (Uradni list št. 193 z dne 1. 7. 2014, str. 1). Ob oddaji vloge morajo biti za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot jih za izvedbo operacije določa področna zakonodaja. Operacija mora biti izvedena v skladu s prijavljeno in s strani ARSKTRP odobreno vsebino ter področno zakonodajo. Operacija mora biti skladna s pravili o državnih pomočeh.

POSEBNA PRAVILA ZA UPRAVIČENOST STROŠKOV ZA SKLAD ESPR

Stopnja javne podpore za operacije iz ESPR znaša 50% upravičenih stroškov operacije. Ne glede na prejšnji stavek, je stopnja javne podpore operacij LAS Istre sofinanciranih **iz ESPR 85% skupnih upravičenih stroškov, če operacija zagotavlja javni dostop do svojih rezultatov in izpolnjuje vsaj enega od naslednjih treh pogojev:** je v javnem interesu, ima inovativne značilnosti na lokalni ravni, ima skupnega upravičenca. Javni dostop do rezultatov pomeni možnost za javnost, da rezultate operacije uporablja brezplačno in prosto. Operacija je v javnem interesu, kadar so njeni cilji in rezultati splošno koristni širši skupnosti. Operacija ima inovativne značilnosti na lokalni ravni kadar se preko njenih rezultatov na območju pojavi nekaj (storitev, material) česar prej ni bilo in se tako povečuje dodana vrednost območja. Operacija ima skupnega upravičenca, kadar upravičenec operacije deluje v skupnem, javnem interesu. Javni dostop se bo preverjal na podlagi priloge k vlogi oz. Izjave prijavitelja, da se bodo rezultati operacije uporabljali brezplačno in prosto. Ostali pogoje se bo prav tako preverjalo na podlagi prilog k vlogi: Obrazložitev javnega interesa operacije, Obrazložitev inovativnih značilnosti operacije na lokalni ravni, Izjava - obrazložitev o skupnem upravičencu. Najvišji dovoljeni znesek javne podpore za posamezno operacijo je 200.000 EUR, za posamezno operacijo sodelovanja pa 100.000 EUR

Javna podpora iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki ga vodi skupnost« se dodeli za operacije, ki so v skladu s cilji 63. Člena Uredbe 508/2014/EU. Javna podpora iz naslova podukrepa »Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS« se dodeli za operacije v skladu s 64. Členom uredbe 508/2014/EU. Dopustnost vlog se presoja v skladu z 10. Členom Uredbe 508/2014/EU. Če se v okviru izvajanja operacij SLR izvajajo operacije, ki so upravičene po drugih ukrepih ESPR, se uporabijo pogoji, ki veljajo za posamezni ukrep. Neupravičene so operacije, navedene v 11. Členu Uredbe 508/2014/EU. Če se javna podpora iz podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru SLR, ki ga vodi skupnost« dodeli za premičnino ali nepremičnino, ki je v primeru naravnih in drugih nesreč na razpolago Upravi RS za zaščito in reševanje, mora upravičenec pred vložitvijo zadnjega zahtevka za izplačilo sredstev skleniti ustrezno pogodbo, skladno z zakonom, ki ureja varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Operacija mora biti usklajena s cilji Operativnega programa za zadevnega sklada. Skladno s 74. Členom Uredbe CLLD ter določili 64. člena Uredbe 508/2014/EU in točke c prvega odstavka 35. člena Uredbe 1303/2013/EU, se v SLR predvideva tudi vključitev podukrepa »Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja LAS« . Stopnja javne podpore je 85 odstotkov upravičenih stroškov posamezne operacije.

PRIPRAVA IN IZVAJANJE DEJAVNOSTI SODELOVANJA LAS

Dejavnosti sodelovanja LAS potekajo skladno s V. poglavjem Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014-2020 (Uradni list RS, št. 42/2015, 28/2016, 73/2016 in 72/2017).

- Upravičenci do podpore so LAS. LAS v sodelovanju z drugimi LAS v RS ali s skupino LAS z drugih območij EU pripravi operacijo sodelovanja LAS.
- Upravičeni stroški operacij sodelovanja so skladni s 35. členom zgoraj citirane uredbe
- Pogoji za upravičenost operacij sodelovanja so skladni s 36. členom zgoraj citirane uredbe
- Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne podpore. Stopnjo javne podpore določi LAS, najvišja stopnja javne podpore je lahko 85 % upravičenih stroškov posamezne operacije. Pri določitvi skupne podpore se upoštevajo pravila državnih pomoči v skladu 54. člena zgoraj citirane uredbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 EUR. Posamezni LAS je upravičen do sofinanciranja stroškov le za svoje aktivnosti.
- Postopek izbora operacij LAS je določen v tej SLR, skladno s 4. odstavkom 34. člena Uredbe 1303/2013/EU;
- Operacije sodelovanja mora potrditi upravni odbor LAS, ki mora o izboru obvestiti skupščino.
- Operacije sodelovanja so skladne s cilji SLR
- Postopek odločitve o sofinanciranju operacije mora biti dokumentiran, pregleden, preprečevati mora konflikt interesov pri izbiri operacij.
- O poteku izbora operacij mora biti zagotovljena revizijska sled
- LAS mora izbrano operacijo, ki je predvidena za sofinanciranje, predložiti v potrditev organu, pristojnemu za končno potrditev operacije, in sicer ARSKTRP oz. MGRT, ki odločata o odobritvi operacije.

16 FINANČNI NAČRT, VKLJUČNO S FINANČNO RAZDELITVIJO PO ZADEVNIH SKLADIH IZ TE UREDBE V SKLADU S FINANČNIM OKVIRJEM

Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	3.856,71	0,07%
	ESRR	4.302,03	0,08%
	ESPR	11.841,26	0,22%
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	988.313,73	18,14%
	ESRR	1.179.825,55	21,66%
	ESPR	2.417.842,09	44,39%
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP		0,00%
	ESRR		0
	ESPR		0
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP		0
	ESRR		0
	ESPR	840.792,98	15,44%
Skupaj		5.446.774,35	100,00%

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	992.170,44	1.184.127,58	3.270.476,33	5.446.774,35
Lastna soudeležba	148.825,57	236.825,52	820.119,08	1.205.770,17
Skupaj (v EUR)	1.140.996,01	1.420.953,10	4.090.595,41	6.652.544,52

- Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP					74.488,34	220.538,51	330.912,69	362.374,19
	ESRR			20.128,29	148.425,54	261.545,60	463.685,34	158.735,80	127.304,98
	ESPR				377.539,17	288.387,79	462.382,76	613.353,27	676.179,11
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP								
	ESRR								
	ESPR								

Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP								
	ESRR								
	ESPR			119.256,09	114.595,03	155.000,00	155.000,00	155.000,00	141.941,86
Skupaj			139.384,38	640.559,74	779.421,73	1.301.606,61	1.258.001,76	1.307.800,13	

- Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP					16.967,92	48.080	84.000	76.948,97
	ESRR			10.028,00	20.572,00	30.053,20	160.719,51	55.028,33	48.418,5
	ESPR				99.341,98	150.209,97	252.208,99	128.833,26	294.786,43
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP					27.518,26	55.687,32	88.000,00	88.224,7
	ESRR				90.253,98	74.155,89	67.728,97	214.109,17	63.612,63
	ESPR								
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP					19.314,75	51.036,34	97.156,86	118.520,32
	ESRR			10.100,29	60.648,25	90.053,20	164.983,43	61.919,54	27.130,59
	ESPR				95.211,25	22.471,00	90.715,83	66.275,37	152.717,47
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP					10.687,41	65.734,85	61.755,83	78.680,2
	ESRR				67.205,29	141.439,20	137.982,4	41.787,93	51.755,89
	ESPR				92.731,96	41.550,93	51.728,97	204.135,47	165.062,57
Skupaj				20.128,29	525.964,71	624.421,73	1.146.606,61	1.103.001,76	1.165.858,27

- Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85	80	50% oz. 85% pod določenimi pogoji
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	85	-	85
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	-	-	100

Dodatna sredstva za LAS Istre iz sklada ESPR so se dodelila sorazmerno glede na višino odobrenih sredstev na podlagi izdanih odločb o potrditvi operacij za izvajanje podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru

strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost» za obdobje od potrditev SLR in LAS do vključno 30. septembra 2019. Za sklad ESRR so bila dodatno dodeljena sredstva iz ostanka v višini 127.727,58 EUR.

Priloga B: Prikaz izračuna sredstev za EKSRP, ESPR in ESRR ter naselij za ESRR

PRILOGI A in B k SLR:

Priloga A: Dodatek k 9. poglavju

Priloga B: Dodatek k 16. poglavju - Prikaz izračuna sredstev za EKSRP, ESPR in ESRR ter naselij za ESRR

Priloga A: Dodatek k 9. poglavju

Hierarhija ciljev

Hierarhija ciljev je postavljena tako, da v prvi vrsti zasledujejo učinki izhajajoči iz sklada ESPR, vezani na ustvarjanje novih delovnih mest, ohranjanje obstoječih ter ohranjanje števila poslovnih subjektov v ribištvu. Nato sledijo cilji, ki zasledujejo učinke izhajajoče iz sklada EKSRP in nazadnje so v hierarhiji ciljev pomembni cilji ESRR in iz njih izhajajoči ukrepi.

Opis celovitega in inovativnega značaja SLR:

Pri doseganju ciljev SLR je ena izmed prioritet zagotavljanje inovativnosti in celovitosti izvedbe, ki upošteva naslednja spoznanja in ugotovitve:

SLR je prvič pripravljena celovito, skupaj in koordinirano za podeželje in ribištvo. Ocenjujemo, da bodo multiplikativni učinki celovite strategije v tem programskem obdobju veliko večji, kot so bili učinki dveh ločenih strategij v preteklem programskem obdobju, saj gre za skrbno načrtovan in v izvedbenem delu skluden ter enoten upravljavski pristop. Glede na navedeno so načrtovani tudi novi proizvodi in storitve oziroma koordiniran način obravnavanja razvojnih vprašanj, kar izhaja iz zgoraj navedenih ciljev in kot posledica že omenjenih in izvedenih analitičnih postopkov v fazi priprave dokumenta. Osnova tega je interdisciplinarno partnerstvo javno - zasebnih deležnikov (tako iz urbanega kot tudi iz podeželskega okolja), ki so že v fazi načrtovanja sodelovali v obliki t.i. participativnega načrtovanja in priprave skupnih razvojnih projektov. Za zagotovitev kvalitetnega medsektorskega sodelovanja je predviden in načrtovan poseben cilj, ki podpira celostni in integralni razvoj območja, tako podeželja, kakor tudi urbanega obalnega območja in akvatorija. Izkoriščena bo mreža institucij in organizacij, ki lahko zagotavljajo pomembno kvaliteto pri doseganju inovativnih in celovitih rešitev, tako v procesih načrtovanja kot izvajanja, inštitucij kot so Univerza na Primorskem, mreže gospodarskih in obrtnih deležnikov ter vseh ostalih inštitucij javnega, zasebnega in nevladnega prava, ki lahko s svojimi aktivnostmi in izkušnjami ključno prispevajo k doseganju zastavljenih ciljev z upoštevanjem inovativnih in celostnih rešitev na celotnem območju LAS. Prvenstveno bodo vključeni endogeni potenciali okolja, kar bo pripomoglo k zagotavljanju trajnosti v najširšem pomenu te besede.

Dodatna utemeljitev koriščenja sredstev ESPR oziroma prispevek le-teh k ciljem četrte prednostne naloge Unije (6. člen Uredbe 508/2014/EU):

Razvojni cilji so nastavljeni predvsem s smeri iskanja sinergijskih učinkov v povezavi v podeželjem, saj je zaradi majhnosti ribiškega sektorja (in nenazadnje celotnega morskega akvatorija v RS, ki je v celoti na območju LAS Istre) le-ta zelo ranljiv in bo lahko le povezan z deležniki podeželja zagotavljal svoj dolgoročni obstoj in trajnostni razvoj. Tako je bil to tudi eden ključnih razlogov za oblikovanje medsebojno povezanih ciljev, kjer se prepletajo potrebe podeželskih, urbanih in ribiških deležnikov v

skupne in sinergijsko načrtovane aktivnosti, ki bodo edine zagotavljale oziroma zadovoljevale zahteve iz 6. člena uredbe EU.

Usklajenost SLR z drugimi razvojnimi usmeritvami območja: Vodilni partner **Regionalni razvojni center Koper** je že v programskem obdobju 2007–2013 opravljal funkcijo upravljavca LAS in ima izkušnje, znana in zadostne finančne in kadrovske kapacitete, povezane s področji delovanja institucije; na področju regionalnega razvoja, čezmejnega sodelovanja, razvoja turizma, spodbujanja podjetništva itd.. Temeljne razvojne usmeritve Južne Primorske regije, znotraj katerega je območje LAS Istre, so podane v **Regionalnem razvojnem programu za Južno Primorsko regijo 2014-2020** na katerega je MGRT podalo pozitivno mnenje 9.7.2015 in v njem zapisalo, da je RRP skladen z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in razvojnimi politikami Republike Slovenije. Razvojni svet južnoprimorske regije je dokument sprejel na 5. redni seji, dne 17.7.2015, Svet južnoprimorske regije pa ga je potrdil na 2. redni seji v letu 2015, 17.7.2015. V RRP so opredeljene usmeritve regionalnega razvoja in ostalih prednostnih področij, pomembnih za razvoj J Primorske regije in LAS Istre. Pri opredelitvi razvojnih ciljev in akcijskega načrta v SRL smo izhajali iz tega dokumenta oz. v njem upoštevali izhodišča RRP. Izpostavljammo sinergijske učinke tega in dokumenta SRL na področju razvoja podjetništva, vzpostavljanja novih delovnih mest, zagotavljanju ohranjanja obstoječih.. Upoštevali smo usmeritve na področju **razvoja podjetništva**, ki bo v povezavi z aktivnostmi iz SRL zagotavljalo pogoje za ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest. Pomembno je področje čezmejnega sodelovanja, kjer še posebej izpostavljammo Italijo in Hrvaško. Obe imata izkušnje na področju razvoja ribiškega sektorja, kar je priložnost za čezmejno sodelovanje in sodelovanje med ribiškimi LAS-i. Izpostavljammo še področje **trajnostnega razvoja turizma**, preko katerega se lahko plasirajo produkti in ustvarjeni potenciali, ki jih bo predvidoma udejanjila izvedba načrtovanih aktivnosti v SRL.

Varstvo okolja:

Upravljanje z morskim in obalnim okoljem

Bistvene lastnosti in značilnosti morskih voda so naslednje: Za slovensko morje so značilna precejšnja nihanja slanosti in temperature, plitkost in velika resuspenzija sedimentov, kar vpliva tudi na prisotne združbe in njihovo razporeditev. Severni del Jadranskega morja je še posebej občutljiv, saj se v ta del morja izliva približno ena tretjina vseh rek, ki se izlivajo v Sredozemsko morje oziroma polovica celinskih voda, ki se izlivajo v Jadran. Meritve v obdobju 1957-2011 kažejo trend naraščanja temperature. Višina morja raste za 1 mm/leto. Število ekstremnih dogodkov zaradi poplavljanja obalnega območja se povečuje.

Prevladujoče obremenitve in vplivi

Fizične izgube habitatov zaradi posegov človeka se razprostirajo izmenično vzdolž celotne obale. Območja brez trajnih obremenitev obsegajo približno le še 23% obale. Najpomembnejši sektor, ki povzroča spremembe lastnosti obalnega območja, je urbanizacija (vključno s turizmom) in pomorski promet. Fizične poškodbe dna slovenskega morja: povzročajo ga ribištvo (npr. uporaba pridnenih vlečnih mrež in zapornih plavaric), pomorski promet (sidranje, poglobljanje plovnih poti), urbanizacija in turizem. Podvodni hrup vpliva na morske organizme. Slovensko morje je v primerjavi z drugimi relativno visoko obremenjeno, kar lahko neposredno vpliva na vedenje morskih živali (npr. morskih sesalcev). Odpadki se pojavljajo v celotnem morskem ekosistemu slovenskega morja. Najpogostejši so odpadki iz plastičnih materialov. Glavni vir so turizem in rekreacija, izlivi rek, kanalizacijski izpusti in ostali iztoki v morje, odlagališča odpadkov v bližini morske obale, nepravilno ravnanje z odpadki v mestih, industrija, pa tudi pomorski promet, ribištvo in marikultura. Reke, ki se izlivajo v severni Jadran, so vir organskih in anorganskih hranilnih snovi, zato je to eno najbolj produktivnih v celotnem Sredozemskem morju. V zadnjih letih se eutrofikacija Tržaškega zaliva in celotnega severno-jadranskega bazena zmanjšuje, zaradi zmanjšanja vnosa hranil (omejitev rabe fosfatov v detergentih,

izgradnje komunalni čistilnih naprav in tudi zmanjšanja rečnih pritokov). Upravljanju z obalnim območjem se v zadnjem času posveča vse več pozornosti. Regija je v preteklem programskem obdobju v okviru projekta SHAPE, IPA Adriatic, pripravila v sodelovanju s ključnimi deležniki usklajen predlog varstva 100-metrskega pasu pred pozidavo, kot tudi predlog strukture upravljanja, v skladu z mednarodnimi predpisi oz. usmeritvami. Obalni pas, upravljan usklajeno in skladno z izhodiščem, da ga je potrebno obvarovati pred pozidavo, je priložnost za ureditev infrastrukture, kot je peš promenada ob dolžini celotne obale, zelenih in rekreacijskih površin, kopališč, turistične infrastrukture, namenjene najširši javnosti. Razbremeniti ga je potrebno prometnih pritiskov (predvsem parkirišč), v okviru sheme trajnostne mobilnosti. Tako bi poleg blagodejnih vplivov na ekološko stanje morja in obale izkoristili ta potencial za kvaliteten razvoj turizma, kot seveda tudi za kvaliteto bivanja na tem območju.

Okolje – druga področja:

Trend stanja vodnih količin pri karakterističnih pretokih rek z neposrednim izlivom v Jadransko morje kaže, da se najizraziteje znižujejo srednji, upadajo pa tudi maksimalni pretoki rek. Razmere kažejo na zmanjševanje razpoložljive vode na območju regije. Glede na napovedi klimatologov in trende zadnjega desetletja je na območju Južne Primorske pričakovati pogostejše kmetijske suše.

Stopnja onesnaženosti voda je zlasti na priobalnem pasu visoka zaradi velike koncentracije poselitve (stanovanja, počitniški in turistični objekti, gospodarske cone) in infrastrukture (Luka Koper, marine). Večina vodotokov v regiji je sicer neonesnažena, vendar pa se spodnji deli tokov Dragonje, Rižane in Reke uvrščajo v nižje kakovostne razrede. Na manjšem delu regije je **pomanjkljiva protipoplavna varnost**, kar je posledica neustreznih ureditev nekaterih hudourniških vodotokov. Zaradi zagotavljanja varnosti pred visokimi vodami na kmetijskih površinah so bili v preteklosti izvedeni regulacijski posegi v nekatere vodotoke in zgrajeni zadrževalniki (Pivol, Triban in Vanganelško jezero v Slovenski Istri).

Južna Primorska spada v II. stopnjo onesnaženosti zraka. Prihaja do občasnih preseganj dovoljenih vrednosti predvsem onesnaževal dušikovih oksidov (NO₂), delcev (PM₁₀) in ozona (O₃). Najpomembnejši viri onesnaževanja zraka so promet in kurišča. **Promet je tudi glavni vir hrupa**, s katerim so obremenjena predvsem urbana in turistična središča. **Požarna ogroženost naravnega okolja** je predvsem na Kraškem gozdnogospodarskem območju v slovenskem merilu še posebej izražena. Na obravnavanem območju pogori največ površine gozdov v Sloveniji. Območje slovenske Istre sodi med potresno najmanj ogrožena območja v Sloveniji.

Priloga B: Dodatek k 16. poglavju Prikaz izračuna sredstev za EKSRP, ESPR in ESRR ter naselij za ESRR

Finančni okvir in glavni sklad

LAS Istre je upravičena do javne podpore iz vseh treh skladov. Glavni sklad LAS Istre je ESPR. Podukrep podpore za tekoče stroške in stroške animacije se financira iz ESPR.

EKSRP – IZRAČUN SREDSTEV:

Finančni okvir za EKSRP je izračunan na podlagi določil za izračun EKSRP Uredbe CLLD, ob upoštevanju podatkov SURS na dan 1.7.2014, in znaša **947.050,00 EUR**. Specifikacija izračuna:

Občine	Št. preb.	Naselja > 10.000 preb.	Št. preb. minus naselja > 10.000 preb.	Površina (km ²)	Koef. razv. občin za 2015	Št. preb. x 10	Površina x 550	Vrednost glede na koef. razvitosti	Finančni okvir LAS (EUR)
--------	-----------	------------------------	--	-----------------------------	---------------------------	----------------	----------------	------------------------------------	--------------------------

					vir: MF			(EUR)	
Ankaran	3.239		3.239	5,3	1,19	32.390	2.915	55.000	90.305,00
Izola	15.813	11.189	4.624	28,6	1,17	46.240	15.730	55.000	116.970,00
Koper	51.048	25.631	25.417	305,9	1,19	254.170	168.245	55.000	477.415,00
Piran	17.783		17.783	44,6	1,05	177.830	24.530	60.000	262.360,00
Skupaj	87.883		51.063	384,4		510.630	211.420	225.000	947.050,00

Opomba: Občina Ankaran nima koeficienta za l. 2014. Koeficient je 1,19 in je enak koeficientu občine Koper v l. 2014 in koeficientu občine Ankaran v l. 2015.

ESPR – IZRAČUN SREDSTEV:

Finančni okvir za ESPR je izračunan na podlagi določil Uredbe CLLD, ob upoštevanju SURS podatkov na dan 1.7.2014 in znaša **2.907.725,00 EUR**.

Specifikacija izračuna za ESPR: ((Št. prebivalcev LAS x vrednost točke) + (površina LAS x vrednost točke) + (razvitost občin x vrednost točke)) x 0,9

(878.830,00 (, ki je vrednost za prebivalce) + 211.420,00 (, ki je vrednost za površino) + 225.000,00 (, ki je vrednost za razvitost občin)) x 0,9 = 1.183.725,00

			1.183.725,00 EUR
b = 125 + 24	149	5.000,00 EUR	745.000,00 EUR
c = 76 + 9	85	10.000,00 EUR	850.000,00 EUR
d = SLR	86	1.500,00 EUR	129.000,00 EUR
Skupaj			2.907.725,00 EUR

Opomba: 149 je št. zaposlenih oseb v ribištvu, 85 je št. poslovnih subjektov v ribištvu, na območju LAS.

ESRR – IZRAČUN SREDSTEV:

Finančni okvir za ESRR je izračunan na podlagi določil Uredbe CLLD, ob upoštevanju podatkov SURS na dan 1.7.2014, in znaša **1.056.400,00 EUR**. Specifikacija izračuna:

Fiksni del: somestje Izola-Piran (15.199 prebivalcev)
Izračun za fiksni del: 242.000 + (242.000 × 2 × 0,20) = **338.800,00 EUR**

Variabilni del:

Druga urbana območja: Statistični letopis, 2013; 32.1 Pregled mestnih naselij in naselij mestnih območij po mestnih območjih in občinah, merila za uvrstitev, podatki o prebivalstvu in delovno aktivnem prebivalstvu, 1. januar 2013.
Jagodje, Ankaran, Lucija, Portorož

Dodatna druga urbana območja:

(člen 68 Uredbe CLLD podlaga za - Pravilnik o določitvi dodatnih drugih urbanih območij za potrebe lokalnih akcijskih skupin (MGR, 18.02.2016, podatki o št. preb. SURS 2014)
Dekani, Dvori-Korte, Gračišče, Hrvatini, Marezige, Sečovlje, Sp.Škofije, Strunjan, Sv.Peter, Šmarje, (8.366 prebivalcev)

Izračun za variabilni del: 138.000 + (138.000 × 14 × 0,30) = **717.600,00 EUR**

Skupaj fiksni + variabilni del: 1.056.400,00 EUR

